

श्रोत: नयाँ पत्रिका, २०७४/१२/१०

१० हजार ८ सय मेगावाटको कर्णाली चिसापानी अघि बढाउँदै सरकार

सार्क राष्ट्रभित्र विद्युत् कनेक्टिभिटीका लागि पहल गरिने –

१० वर्षभित्र १० हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादन र खपत गर्ने लक्ष्य लिएको ऊर्जा मन्त्रालयले बहुप्रतिक्षित १० हजार ८ सय मेगावाटको कर्णाली चिसापानी आयोजना अगाडि बढाउने तयारी गरेको छ । ऊर्जा मन्त्रालयले कर्णाली चिसापानी आयोजनाका लागि सम्पर्क कार्यालय खोल्ने तयारी गरेको ऊर्जा जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनले जानकारी दिए ।

यो आयोजनालाई अगाडि बढाउन सके २० हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादन हुन सक्ने बताए । ‘कर्णाली चिसापानीको निर्माण गर्न सम्भव छ,’ मन्त्री पुनले भने, ‘विदेशी एक्जिम बैंकको लगानी भित्र्याएर वा ज्वाइन्ट भेन्चर कम्पनीको निर्माण गरेर भए पनि आयोजनाको निर्माण गर्छौं ।’

अघिल्ला सरकारका मन्त्रीहरूले बनाएका योजना र घोषणालाई निरन्तरता दिँदै ऊर्जा क्षेत्रको विकासमा केही नयाँ योजनासहित अघि बढ्ने उनको भनाइ छ । आर्थिक समृद्धिका लागि ऊर्जा प्रमुख आधारस्तम्भ भएको भन्दै नेपाल–भारत–चीन अन्तरदेशीय प्रसारणलाइनलाई विकास गर्दै सार्क राष्ट्रभित्र विद्युत्को कनेक्टिभिटीका लागि पहल गर्ने उनले जानकारी दिए ।

नेपाल आर्थिक पत्रकार समाज (सेजन)ले शुक्रबार काठमाडौँमा आयोजना गरेको ‘आर्थिक समृद्धिका लागि जलविद्युत्’ विषयक कार्यक्रममा मन्त्री पुनले सरकारले दोहोरो आर्थिक वृद्धिदरको संकल्प लिएको र त्यसका लागि ऊर्जा नै प्रमुख आधारस्तम्भ भएको बताए । ‘अब दोहोरो आर्थिक वृद्धिदर हासिल गर्नुपर्नेछ, सरकारले यसको संकल्प पनि लिएको छ,’ उनले भने, ‘यसका लागि जलविद्युत् नै मुख्य आधार हो ।’

स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था (इप्पान)का अध्यक्ष शैलेन्द्र गुरागाईंले ऊर्जा क्षेत्रमा नयाँ योजना र कार्यक्रमभन्दा पुराना प्रतिबद्धता र योजना कार्यान्वयन गरे मात्र पनि जलविद्युत्को विकास हुन सक्ने बताए । उनले सरकारले जलविद्युत् विकासका लागि सिंगल डेस्कको व्यवस्था गर्नुपर्ने बताउँदै प्रसारणलाइनमा देखिएको ढिलाइको अन्त्य गर्नुपर्ने बताए ।

कार्यक्रममा कार्यपत्र प्रस्तुत गर्दै इप्पानका पूर्वअध्यक्ष खड्गबहादुर विष्टले १० वर्षमा १० हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्य हासिल गर्न निजी क्षेत्रलाई सहभागिता, प्रोत्साहन र सहयोग गर्नुपर्ने बताए ।

अघिल्लो सरकारले गरेको प्रतिबद्धता पूरा हुन्छ

मन्त्री पुनले आर्थिक समृद्धिमा ऊर्जा क्षेत्रले पहिलो योगदान दिने गरी आयोजना विकास गर्ने बताउँदै निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहन र सहजीकरणका लागि नीतिगत र प्रक्रियागत झन्झट हटाउन आफू सक्रिय हुने बताए । ठूलो जोखिमका साथ निजी क्षेत्रले जलविद्युत्मा लगानी गरिरहेको र उनीहरूलाई उत्साह जगाउने गरी आफूले काम गर्ने मन्त्री पुनको भनाइ छ । यसअघि सरकारले निजी प्रवर्द्धकहरूलाई प्रतिमेगावाट ५० लाख रुपैयाँ दिने र पोस्टेड रेटलाई परिमार्जन गर्ने कुरा सरकारले प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाउने उनले जानकारी दिए । प्रसारणलाइन निर्माणमा देखिएको समस्या समाधानका लागि नेपाल विद्युत् प्राधिकरण, निजी क्षेत्र र सम्बद्ध निकायहरूलाई राखेर अघि बढ्ने उनको भनाइ छ ।

श्रोत: अभियान, २०७४/१२/१०

जलविद्युतमा लगानी गर्न चिनियाँ लगानीकर्तालाई राजदूतको आग्रह

बेइजिङस्थित नेपाली राजदूतावासले नेपालमा जलविद्युत आयोजनामा लगानी गर्न चिनियाँ उद्यमी र लगानीकर्तालाई आग्रह गरेको छ ।

शुक्रवार नेपाली राजदूतावासले बेइजिङमा आयोजना गरेको 'नेपालमा जलविद्युत आयोजनामा लगानीका अवसर' विषयक कार्यशाला गोष्ठीमा चीनका लागि नेपालका राजदूत लीलामणि पौड्यालले तीनऔं तहका निर्वाचन सम्पन्न भएपछि नेपालमा राजनीतिक स्थायित्व र सुशासनको युग प्रारम्भ भएको बताउँदै ढुक्क भएर लगानी गर्न चिनियाँ उद्यमीहरूलाई आग्रह गरे । नेपाल सरकारले उद्योग र लगानी मैत्री नीति अवलम्बन गरेको जानकारी दिँदै उनले नेपालमा उपलब्ध अवसरको भरपूर उपयोग गर्न आग्रह गरेको बेइजिङस्थित नेपाली दूतावासले जानकारी दिएको छ ।

चीनका लगानीकर्ता र नेपालका जलविद्युत उत्पादक कम्पनी तथा चिनियाँ सञ्चारकर्मीका साथै दुबै देशका उच्च सरकारी अधिकारीको सहभागिता रहेको उक्त कार्यशालामा जलविद्युत उत्पादन, प्रसारण र वितरण प्रणालीलाई सुदृढ तुल्याउन भएका कानूनी व्यवस्था, लगानीको स्वरूप, स्रोत र साधनको परिचालन, लगानीका प्रक्रियागत एवम् कानूनी प्रावधानबारे विस्तृतरूपमा जानकारी दिइएको थियो । कार्यशालामा नियोग उपप्रमुख सुशीलकुमार लम्सालले नेपालका जलविद्युत परियोजना आकर्षक एवम् लाभदायी क्षेत्रका रूपमा रहेको जानकारी दिँदै चिनियाँ लगानी प्रवर्द्धनमा राजदूतावासले सहजकर्ताको भूमिका निर्वाह गर्ने प्रतिवद्धता व्यक्त गरे । रासस

श्रोत: अभियान, २०७४/१२/११

असार भित्र तल्लो हेवाबाट २२ दशमलव २ मेगावाट विद्युत थपिदै, शेयर

निष्कासनको अन्तिम तयारी

खविन लुङ्गेल

पाँचथर जिल्लाको हेवा खोलामा सञ्चालन भैरहेको तल्लो हेवा खोला आयोजनाबाट असार भित्र उत्पादन शुरु हुने भएको छ । काबेली करिडोर निर्माण पुरा भएमा सोहि अवधीबाट राष्ट्रिय प्रसारण लाइनमा २२ दशमलव २ मेगावाट विद्युत थप हुने भएको छ ।

कुल कामको ९७ प्रतिशत पूरा भएको निर्माण कम्पनीले जानकारी दिएको छ । आयोजनाका जनसम्पर्क अधिकृत श्याम अधिकारीका अनुसार आगामी असारबाट उत्पादन प्रारम्भ गर्ने गरी निर्माणको अन्तिम चरणमा आयोजना पुगेको हो । २०७१ मङ्सिरबाट तीन वर्षमा सक्ने गरी शुरु भएको आयोजनाको निर्माण कार्यको एक वर्ष म्याद थप गरिएको थियो । माउण्टेन हाइड्रो प्रा.लि. नेपालद्वारा निर्माण भइरहेको आयोजनाबाट २२ दशमलव २ मेगावाट विद्युत उत्पादन हुने आयोजना निर्माणको जिम्मा लिएको माउण्टेन हाइड्रोले जानकारी दिएको छ ।

पहिलो ३ वर्षमा काम नसकेपछि दोस्रोपटक म्याद थपिएको आयोजनाको अधिकांश काम अन्तिम चरणमा पुगेको छ । यही गतिमा काम अघि बढे आउँदो असारसम्ममा आयोजना निर्माणको काम सक्ने र विद्युत उत्पादन गर्ने लक्ष्य रहेको आयोजना सञ्चालकहरु बताउँछन् । निर्माण चरणको शुरुवातमा भूकम्प, नाकाबन्दीका कारण सामान ढुवानी गर्न समस्या भएको र शुरुआती चरणमा स्थानीयबासिन्दाको अवरोधले गर्दा आयोजना निर्माणमा म्याद थप गर्नुपरेको निर्माण कम्पनीले जानकारी दिएको छ ।

अहिले पावर हाउस, टनेल, पेनस्टक ट्याङ्क र कन्ट्रोल रुमलगायतको निर्माण कार्य अन्तिम चरणमा पुगेको छ । तीन अर्ब ६६ करोड रुपैयाँको लागतमा काम सक्ने गरी शुरु भएको आयोजना निर्धारित समयमा नसकेर म्याद थप भएको हुनाले आयोजनाको लागत चार अर्ब रुपैयाँसम्म पुग्ने अनुमान छ । अहिलेसम्म ५ दशमलव ४ किलोमिटरको सुरुङ्ग खन्ने काम सकिएको छ ।

आयोजनाबाट प्रभावित क्षेत्रमा सदरमुकाम फिदिम नगरपालिका र यसको मुख्य निर्माण स्थल रहेको छ । साविकको भारपा गाविस पनि प्रभावित क्षेत्रमा पर्छ । हेवा खोलाको पानी फेमेको बाँधमा ल्याई विद्युत गृहमा पठाउन २ ओटा हेडवर्क्स निर्माण गरिएको छ । आयोजनाले विद्युत जोडिने १३२ केभी काबेली कोरिडोर प्रसारण लाइनको निर्माणलाई पर्ख र हेरको रणनीति लिएको छ ।

शुरुमा यो आयोजनाको क्षमता २१ दशमलव ६ मेगावाट रहेको थियो । डिजाईन परिवर्तन हुँदा हेड बढेपछि क्षमता पनि बढेको छ । आयोजनामा 'लिडिङ बैङ्क'को भूमिका प्राइम बैङ्कले निर्वाह गर्ने र कुल लगानीको ७५ प्रतिशत बैङ्क तथा बाँकी २५ प्रतिशत कम्पनी मार्फत गरिने निर्माणको जिम्मा पाएको माउण्टेन हाइड्रोका अध्यक्ष सिताराम तिमल्सेनाले बताए । जिल्लाको नागीन गाविसको वडा नं. १ र फिदिम गाविसको वडा नं. ४ मा अवस्थित हेवा खोला र फेमे खोलाको पानीलाई मिसाएर आयोजना सञ्चालन भैरहेको छ ।

शेयर निष्कासनको अन्तिम तयारी

आयोजनाले प्रभावित क्षेत्रका स्थानीयको लागि शेयर निष्कासन गर्ने समेत अन्तिम तयारी गरिरहेको छ । शेयर निष्कासन गर्न नेपाल धितोपत्र बोर्डमा आवेदन दिएको कम्पनीका अध्यक्ष तिमल्सेनाले बताए । उनका अनुसार

पहिलो चरणमा १२ करोड ५० लाख रुपैयाँको १ सय रुपैयाँ मूल्य दरका १२ लाख ५० हजार कित्ता शेयर विक्री खुल्ला गरिनेछ । यो शेयर पाँचथर जिल्लाभरीका सर्वसाधारणको लागि हुनेछ । धितोपत्र बोर्डबाट स्वीकृति पाएपछि तुरुन्तै शेयर विक्री गर्ने तयारी भैरहेको कम्पनीका अध्यक्ष तिमल्सेनाले जानकारी दिए । कम्पनीद्वारा शेयर निष्कासन तथा बाँडफाँट गर्न सिद्धार्थ क्यापिटललाई विक्री प्रबन्धक तोकिएको छ । स्थानीयको शेयर निष्कासन गरेर बाँडफाँटपछि सर्वसाधारणका लागि छुट्याइएको शेयर निष्कासन गरिने कम्पनीले जानकारी दिएको छ ।

श्रोत: काव्तिपुर, २०७४/१२/११

तामाकोसीलाई सेयर संकलनको ढोका खुल्यो

वैशाखदेखि संकलन गर्ने गरी काम थालिने

परिवारको एक सदस्यको बैंक खाता भए पुग्ने

आवश्यकताका आधारमा सेयर संकलन केन्द्रहरू राखिने

माथिल्लो तामाकोसी जलविद्युत् आयोजनाले स्थानीयका लागि छुट्याएको १० प्रतिशत सेयर ३ तहमा वर्गीकरण गरी बिक्री गर्ने सहमति भएको छ । जिल्लास्थित राजनीतिक दल, सांसदहरू, स्थानीय तहका जनप्रतिनिधिहरूको बैठकले पूर्ववत् निर्णयअनुसारकै विधिमा सेयर संकलन गर्न उचित देखिएको निर्णय गरेको हो । पूर्वनिर्णयअनुसार आयोजनाले स्थानीयका लागि छुट्याएको १० प्रतिशत सेयर क, ख र ग तीन वर्गमा विभाजन गरी संकलन विधि बनाइएको थियो । बैठकले दोलखालीले पाउने १० प्रतिशत अर्थात् एक अर्ब पाँच करोड ९० लाख रुपैयाँ बराबरको सेयरलाई अति प्रभावित, प्रभावित र अन्य गरी तीन वर्गमा सेयरको अनुपात मिलाई वितरण गर्न आयोजनालाई पुनः स्मरण गराएको हो । वर्गीकरणको विरोध गर्दै चक्काजाम गर्ने आयोजनाको गाडीमा अवरोध गर्ने घोषणा हुन थालेपछि सर्वपक्षीय बैठकले पुरानै निर्णय कायम गर्ने निर्णय गरेको हो । सर्वपक्षीय निर्णयपछि तामाकोसीको सेयर संकलन विवाद टुङ्गिने अपेक्षा गरिएको छ । अवस्था अनुकूल भए वैशाखबाट सेयर निष्कासन हुन सक्ने माथिल्लो तामाकोसी हाइड्रोपावर कम्पनीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत विज्ञानप्रसाद श्रेष्ठले बताए ।

शुक्रबार बसेको सर्वपक्षीय बैठकको निर्णयमा पटकपटक सर्वपक्षीय र सर्वदलीय बैठकको सहमतिअनुसार २०७४ भदौ ६ गते भएको अधिकतम तीन सय कित्ता र न्यूनतम ३० कित्ताकै अनुपातमा सेयर निष्कासन गर्न सम्बन्धितन पक्षलाई अनुरोध गर्ने भनिएको छ । बैठकले उक्त निर्णयको विरोधमा आन्दोलन गरिरहेका पक्षलाई राजनीतिक दलहरूको प्रमुखको उपस्थितिमा जिल्ला समन्वय समितिले जानकारी गराउन निर्देशन दिएको छ । उक्त निर्णयबारे जानकारी गराउन सुरु गराउने जिल्ला समन्वय अधिकारी तुलसी गौतमले बताए ।

परिवारको एक जनाको बैंक खाता भए पुग्ने

दोलखा जिल्लावासीबाट संकलन गर्ने सेयरलाई सजिलो बनाउन परिवारको एक सदस्यको खाता भएमा त्यसैको आधारमा परिवारको सबै सदस्यले सेयर दरखास्त हाल्न पाउने व्यवस्था गर्न आयोजना र धितोपत्र बोर्डलाई अनुरोध गर्ने निर्णय पनि गरेको छ ।

जिल्लावासीको तर्फबाट गरिएको उक्त निर्णयपछि डिम्याट खाता पनि खोल्न नपर्ने गरी सेयर हाल्न पाउने व्यवस्थाको माग पनि गरिएको छ । भूकम्पपीडितलाई सरकारले दिने निजी आवास अनुदानका लागि कम्तीमा परिवारको एक जना सदस्यको बैंक खाता खोलिएको छ । त्यही बैंक खाताका आधारमा सेयर संकलन गर्दा जनतालाई सजिलो पर्छ । उक्त अनुरोध कार्यान्वयन हुन सक्ने कम्पनीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत श्रेष्ठले बताए ।

प्रत्येक वडामा सेयर संकलन केन्द्रको अनुरोध

दोलखाको नौवटा स्थानीय तहको प्रत्येक वडामा माथिल्लो तामाकोसी जलविद्युत् आयोजनाको सेयर संकलन केन्द्र व्यवस्था गर्न माग गरिएको छ ।

सर्वपक्षीय बैठकले जिल्लाको ७४ वटै वडामा सेयर संकलन केन्द्र राख्न आयोजनालाई आग्रह गरिएको हो । सेयर संकलन गर्दा अधिक मात्रामा सर्वसाधारणको सहभागिता हुने अपेक्षाका साथ उक्त निर्णय गरिएको जिल्ला समन्वय समितिका प्रमुख डबल पाण्डेले बताए । आयोजनाका अनुसार आवश्यकताका आधारमा सम्भव भएसम्म सेयर

संकलन केन्द्र राख्न सकिन्छ । बैंक भएका स्थानहरूमा सजिलै संकलन केन्द्र हुन सक्छ भने अन्य स्थानमा आवश्यकताका आधारमा व्यवस्था हुन सक्छ ।

श्रोत: राजधानी दैनिक, २०७४/१२/११

वैशाखदेखि औद्योगिक करिडोरमा विद्युत्भार कटौती अन्त्य गरिने

सरकारले 'नयाँ साल, नयाँ उत्साह र नयाँ सञ्चार, नयाँ सरकार'को अवधारणासहित आगामी वैशाखको अन्तिम सातादेखि औद्योगिक करिडोरमा समेत विद्युत्भार कटौतीको अन्त्य गर्ने भएको छ ।

उद्योगी तथा व्यवसायीले औद्योगिक क्षेत्रमा हाल पनि दैनिक चार घण्टा विद्युत्भार कटौती भइरहेको भन्दै सरकारको ध्यानाकर्षण गराएपछि ऊर्जा मन्त्रालयको तर्फबाट त्यसको तयारी गरिएको हो ।

नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको केन्द्रीय भारप्रेषण केन्द्रको स्थलगत अनुगमन गर्दै ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनले २०७५ सालको वैशाख महिनाको अन्तिम सातादेखि नै औद्योगिक क्षेत्रलाई पूर्ण रूपमा विद्युत् उपलब्ध गराउन निर्देशन दिए ।

उनले भने, 'नयाँ साल, नयाँ उत्साह, नयाँ सञ्चार र नयाँ सरकारको अनुभूति दिलाउन वैशाखको अन्तिम सातादेखि नै औद्योगिक क्षेत्रमा पूर्ण रूपमा विद्युत् उपलब्ध गराउनुस् ।'

ऊर्जा, जलस्रोत, सिँचाइ मन्त्रालयका सचिव अनुपकुमार उपाध्यायसहित, प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङ र प्राधिकरणका उच्च कर्मचारीलाई मन्त्री पुनले सो निर्देशन दिएका हुन् ।

औद्योगिक करिडोरमा प्राधिकरणले गर्दै आएको विद्युत्भार कटौती हटाउन नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघ, नेपाल चेम्बर अफ कमर्सलगायतका संस्थाले सरकारसँग आग्रह गर्दै आएका थिए ।

नदीमा पानीको प्रवाहसमेत बढ्ने भएकाले विद्युत्भार कटौती अन्त्य गर्ने प्राधिकरणले तयारी गरेको थियो ।

प्राधिकरणले भने आगामी जेठदेखि औद्योगिक करिडोरमा भइरहेको विद्युत् कटौती अन्त्य गर्ने तयारी गरेको थियो । तर, मन्त्री पुनले नयाँ सन्देश दिनका लागि नै भए पनि वैशाखको अन्तिम सातादेखि नै औद्योगिक करिडोरमा विद्युत्भार कटौतीको अन्त्य गर्न निर्देशन दिएका हुन् ।

हाल साँझको समयमा प्राधिकरणले घरायसी प्रयोजनका लागि विद्युत् आवश्यक भएकाले औद्योगिक करिडोरमा विद्युत् आपूर्ति बन्द गर्दै आएको छ । उद्योगमा साँझको समयमा २५० मेगावाट बराबरको विद्युत् माग हुँदै आएको छ ।

प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले उद्योगी व्यवसायीको मागबारे आफू जानकार भए पनि माग र आपूर्तिमा सन्तुलन मिलाउन बढी विद्युत् माग हुने साँझको समयमा औद्योगिक करिडोरको विद्युत् कटौती गर्ने गरिएको बताए ।

हाल नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको उत्पादन ३५६ मेगावाट रहेको छ । त्यसमा कुलेखानी पहिलो र दोस्रो जलाशययुक्त आयोजना हुन् भने अरु सबै आयोजना नदी प्रवाही आयोजना हुन् । प्राधिकरणले मध्यमस्त्राइदी, कालीगण्डकीजस्ता आयोजनालाई अर्धजलाशययुक्त ढाँचामा दिनभरी पानी जम्मा गरेर साँझमा मात्रै चलाइरहेको छ ।

निजी क्षेत्रका आयोजनाले हाल १४५ मेगावाट मात्रै विद्युत् उत्पादन गरिरहेका छन् । नदीमा पानीको प्रवाह घटेका कारण आयोजनाबाट उत्पादित विद्युत्को मात्रा एकदमै न्यून रहेको छ । हाल भारतबाट ४६० मेगावाट विद्युत् आयात भइरहेको छ ।

प्राधिकरणको भार प्रेषण केन्द्रका अनुसार हाल विद्युत् माग १ हजार २५० मेगावाट रहेको छ । साँझको समयमा करिब २७० मेगावाट विद्युत् अपुग हुने गरेको छ । अपुग विद्युत् औद्योगिक करिडोरलाई कटौती गरेर घरायसी रूपमा प्रयोग गरिएको छ ।

भार प्रेषण केन्द्रका प्रमुख विष्णु श्रेष्ठले केन्द्रले दिने सेवा तथा सुविधाका बारेमा मन्त्री, सचिव र कार्यकारी निर्देशकलगायतलाई जानकारी गराएका थिए । वीरगन्ज, हेटौँडा र विराटनगर औद्योगिक करिडोरमा विद्युत्को माग बढी रहेको छ । साँझको समयमा उद्योगले खपत गर्ने विद्युत्को मूल्य अरु समयको भन्दा बढी महँगो पर्ने भएकाले पनि उद्योगले लिने गरेका छन् ।

श्रोत: अभियान, २०७४/१२/११

प्रणाली ट्रिपिड हुँदा विद्युत आपूर्तिमा समस्या, लोडसेडिङ गर्नुपर्ने अवस्था छैनः

प्राधिकरण

नेपाल विद्युत प्राधिकरणले काठमाडौं उपत्यकालगायत देशका कुनैपनि भागमा लोडसेडिङ गर्नुपर्ने अवस्था नरहेको स्पष्ट पारेको छ ।

शुखखायामसँगै सुरु भएको हावाहुरीले विद्युत प्रसारण तथा वितरण प्रणाली ट्रिपिड हुँदा विद्युत आपूर्तिमा समस्या हुने गरेको प्राधिकरणले जानकारी दिएको छ । प्राधिकरणका अनुसार विगतमा पनि यस्तो ट्रिपिड भएता पनि त्यतिबेला लोडसेडिङ हुँदा उपभोक्ताले विद्युत आपूर्तिमा समस्या आएको थाहा नै पाउँदैन थिए ।

औद्योगिक ग्राहकलाई केही घण्टाको लोडसेडिङ बाहेक अन्य ग्राहकलाई पूर्णरूपमा विद्युत आपूर्ति भइरहेको जानकारी दिँदै प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले भने, 'प्रणालीमा आउने प्राविधिक गडबडीले केहीबेर झ्याप्प विद्युत जाँदैमा उपभोक्ताले त्यसलाई लोडसेडिङ गर्यो भनी बुझ्नु भएन ।'

प्राधिकरणले त्यस्ता प्राविधिक समस्या समाधान गर्न मुलुकभर नै कर्मचारीको टिमलाई २४ सै घण्टा तयारी अवस्थामा राखेको छ ।

'सडक तथा खानेपानी पाइप विस्तारका कारण हाम्रा भूमिगत केवलमा क्षति पुग्ने, केही स्थानमा पोल तथा टान्सफर्मर सार्नु पर्ने लगायतका प्राविधिक कारणले त्यस आसपसमा क्षेत्रमा केही समय विद्युत कटौती भएको हुन सक्छ' घिसिङले भने, 'यस्ता समस्या तत्काल समाधान गरी विद्युत आपूर्ति नियमित गर्न मन्त्रीज्यूबाट पनि निर्देशन भइसकेको छ, सोहीअनुसार काम गरिरहेका छौं ।'

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाई मन्त्री वर्षमान पुनले केही दिन अघि विद्युत आपूर्तिमा अहिले भइरहेको प्राविधिक समस्यालाई छिट्टो र छरितोरूपमा समाधान गरी विद्युत आपूर्ति नियमित गर्न प्राधिकरणलाई निर्देशन दिएका थिए ।

प्राधिकरणका प्रवक्ता प्रबल अधिकारीले विद्युत आपूर्तिलाई विश्वसनीय र भरपर्दो बनाउन कण्डक्टर फेर्ने, ट्रिपिडको समस्या समाधान गर्न विद्युतको मागलाई ध्यान दिएर फिडर तथा ट्रान्सफर्मरको क्षमता बढाउने कामलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी सोही अनुसार काम भइरहेको बताए । 'ओभरलोड भएका सब-स्टेसन मर्मत गर्दा विद्युत आपूर्ति कटौती गरिएको हुनसक्छ', उनले भने, 'मर्मत सम्भारमा लाग्ने समयलाई घटाएर जतिसक्दो छिट्टो विद्युत आपूर्ति नियमित गर्न प्राधिकरण क्रियाशील छ ।'

श्रोत: अभियान, २०७४/१२/११

स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकको प्रश्न : प्रशासनिक प्रक्रियाको अवधि कति ?

दुर्गा लामिछाने

सरकारले जलविद्युत् आयोजनाको लाइसेन्स (अनुमतिपत्र)को प्रक्रिया छोट्याए पनि व्यावहारिक रूपमा कार्यान्वयन हुन नसकेको स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको गुनासो रहेको छ । हाल विद्युत् विकास विभाग र ऊर्जा मन्त्रालयमा गरी सर्वे अनुमतिता लागि ३० र जेनेरेशन अनुमतिता लागि १ सय २० दिनमा प्रक्रिया सकिने भनी व्यवस्था गरिएको छ ।

तर, उक्त अवधि कार्य दिन मात्रै हो कि बिदाको दिनसहितको भन्ने स्पष्ट नभएको स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था, नेपाल (इप्पान)का निवर्तमान अध्यक्ष खड्ग बिष्ट बताउँछन् । 'पहिलेको तुलनामा अनुमतिको प्रक्रिया निकै छिटो भएको छ,' उनी भन्छन्, 'तर, अझै पनि कागजात नपुगेको भन्दै प्रक्रिया लम्बिने क्रम जारी नै छ ।' विद्युत् विकास विभागका प्रवक्ता बाबुराज अधिकारी पनि कागजात नपुगेसम्म लाइसेन्स दिन नीतिगत रूपमा नमिल्ने बताउँछन् । 'सर्वे अनुमति दिने कुरामा समस्या छैन,' उनी भन्छन्, 'जेनेरेशन अनुमति दिन उद्योग दर्ताका साथै नेपाल विद्युत् प्राधिकरणबाट कनेक्शन एग्रीमेण्ट भएको हुनैपर्ने व्यवस्थाले समय लाग्ने हो, हाम्रो कारणले होइन ।'

आयोजनाबाट उत्पादित विद्युत् राष्ट्रिय प्रसारणमा जोड्ने प्रणालीको काम प्राधिकरणले गर्छ । यसले गर्दा आयोजना निर्माण सम्पन्न हुँदासम्म सो क्षेत्रमा प्रसारण प्रणाली तयार गर्ने प्राधिकरणको योजना भए मात्रै उसले आयोजनासँग कनेक्शन एग्रीमेण्ट गर्छ । यसकारण प्राधिकरणको तत्कालीन योजनाभित्र नपरेको क्षेत्रमा आयोजना निर्माण गर्न चाहने निजीक्षेत्रको निर्माण अनुमति रोकिने विभागका प्रवक्ता अधिकारी बताउँछन् । त्यसैगरी उद्योग दर्ताको प्रमाणपत्र समयमै नपाउनाले पनि जलविद्युत् आयोजनाको निर्माण अनुमतिको प्रक्रिया प्रभावित भइरहेको छ ।

मन्त्रालयका प्रक्रिया झनै जटिल

प्रत्येक जलविद्युत् आयोजनाका प्रवर्द्धकले ६ देखि ७ ओटा मन्त्रालय र २३ ओटा विभाग हुँदै स्वीकृतिको प्रक्रिया पूरा गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । 'हाम्रो प्राथमिकता जलविद्युत् आयोजना भए पनि ऊर्जाबाहेक अन्य मन्त्रालयका प्राथमिकतामा यो क्षेत्र पर्दैन,' इप्पानका निवर्तमान अध्यक्ष बिष्टले भने, 'हरेक मन्त्रालयमा टिप्पणी उठाउनदेखि स्वीकृति लिनेसम्म प्रक्रिया, थोरै केही मिलेन भने फेरि शुरुदेखि नै पुनः प्रक्रियाले महीना बित्छ ।' हरेक मन्त्रालय धाउनुपर्ने व्यवस्थामा परिमार्जन नभएसम्म यसको प्रक्रिया छिटो नहुने उनी बताउँछन् ।

१० वर्षमा १० हजार मेवा

आगामी १० वर्षभित्र १० हजार मेगावाट (मेवा) विद्युत् उत्पादन र खपत गर्ने गरी सरकारले योजना बनाउने जलस्रोत, ऊर्जा तथा सिँचाइ मन्त्री वर्षमान पुनले बताएका छन् । नेपाल आर्थिक पत्रकार समाज (सेजन)द्वारा शुक्रवार राजधानीमा आयोजित एक कार्यक्रममा उनले यस्तो बताएका हुन् । पुराना मन्त्रीहरूको योजना र घोषणालाई निरन्तरता दिँदै यस क्षेत्रको विकासका लागि आपूm केही नयाँ योजनासहित अघि बढ्ने उनले बतटाए ।

१० हजार ८ सय मेगावाटको कर्णाली चिसापानी आयोजना अघि बढाउने लक्ष्य राखेको जानकारी दिँदै मन्त्री पुनले सार्क राष्ट्रभित्र विद्युत् जोड्न पहल गर्नेसमेत प्रतिबद्धता व्यक्त गरे । त्यस्तै प्रसारण लाइन निर्माणमा देखिएको समस्या समाधानका लागि नेपाल विद्युत् प्राधिकरण, निजीक्षेत्र र सम्बद्ध निकायहरूसँग सल्लाह गरेर अघि बढ्ने

उनको भनाइ छ । कार्यक्रममा इप्पानका अध्यक्ष शैलेन्द्र गुरागाइँले ऊर्जाक्षेत्रमा नयाँनयाँ योजना र कार्यक्रम घोषणा गर्नुभन्दा पुराना प्रतिबद्धता र योजना कार्यान्वयन गरे मात्र जलविद्युत्को विकास हुनसक्ने बताए ।

श्रोत: नागरीक, २०७४/१२/११

आर्थिक समृद्धिको प्रमुख आधारस्तम्भ ऊर्जा : मन्त्री पुन

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्री बर्षमान पुनले आर्थिक समृद्धिका लागि ऊर्जा प्रमुख आधारस्तम्भ भएको बताएका छन्।

नेपाल आर्थिक पत्रकार समाज (सेजन)ले काठमाडौँमा आयोजना गरेको कार्यक्रममा मन्त्री पुनले सरकारले दोहोरो आर्थिक वृद्धिदरको संकल्प लिएको र त्यसका लागि ऊर्जा नै प्रमुख आधारस्तम्भ भएको बताए । ‘अब दोहोरो आर्थिक वृद्धिदर हासिल गर्नुपर्ने छ, सरकारले यसको संकल्प पनि लिएको छ,’ उनले भने ‘यसका लागि जलविद्युत् नै मुख्य आधार हो।’

आर्थिक समृद्धिमा ऊर्जा क्षेत्रले पहिलो योगदान दिने गरी आयोजना विकास गर्ने बताउँदै यसमा निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहन र सहजीकरणका लागि सबै किसिमका नीतिगत र प्रकृयागत झन्झट हटाउनका लागि आफू सकृय हुने बताए । ठूलो जोखिमका साथ निजी क्षेत्रले जलविद्युत्मा लगानी गरिरहेको र उनीहरूलाई प्रोत्साहित गर्ने गरी आफूले काम गर्ने मन्त्री पुनले बताए।

आगामी १० वर्षभित्र १० हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादन र खपत गर्ने गरी सरकारले योजना बनाउने बताउँदै आफूले विगतका योजना र घोषणालाई निरन्तरता दिँदै यस क्षेत्रको विकासका लागि केही नयाँ योजनासहित अघि बढ्ने बताए । उनले १० हजार आठ सय मेगावाटको कर्णाली चिसापानी आयोजनासमेत अघि बढाउने लक्ष्य राखेको जानकारी दिँदै सार्क राष्ट्रभित्र विद्युत् जोड्नका लागि पहल गर्ने बताए । प्रसारण लाइन निर्माणमा देखिएका समस्या समाधानका लागि नेपाल विद्युत् प्राधिकरण, निजी क्षेत्र र सम्बद्ध निकायसँग समन्वय गरेर अघि बढ्ने उनको भनाइ थियो।

स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था (इप्पान)का अध्यक्ष शैलेन्द्र गुरागाईले ऊर्जा क्षेत्रमा नयाँ-नयाँ योजना र कार्यक्रमभन्दा पुराना प्रतिवद्धता र योजना कार्यान्वयन गरेमात्र पनि जलविद्युत्को विकास हुन सक्ने बताए । उनले सरकारले जलविद्युत् विकासका लागि सिंगल डेस्कको व्यवस्था गर्नुपर्ने बताउँदै प्रसारण लाइनमा देखिएको ढिलाइ अन्त्य गर्नुपर्ने धारणा राखे।

कार्यक्रममा कार्यपत्र प्रस्तुत गर्दै इप्पानका पूर्वअध्यक्ष शैलेन्द्र गुरागाईले १० वर्षमा १० हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्य हासिल गर्नका लागि निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहन र सहभागी वृद्धिमा विशेष ध्यान दिनुपर्ने बताए।

श्रोत: राजधानी दैनिक, २०७४/१२/११

ऊर्जा सुरक्षाका लागि जलाशययुक्त आयोजना

नदी प्रवाही जलविद्युत् आयोजनाले हिउँदको समयको विद्युत् माग व्यवस्थापन गर्न नसक्ने निष्कर्षका साथ नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले करिब ३ हजार ५ सय मेगावाट क्षमताका जलाशययुक्त आयोजना निर्माण गर्ने लक्ष्यका साथ अध्ययन प्रक्रिया अघि बढाएको छ ।

प्राधिकरणले दूधकोसी, तमोर, माथिल्लो अरुण, उत्तरगंगा र आँधी खोलाजस्ता ठूला क्षमताका आयोजना अध्ययन प्रक्रिया अगाडि बढाएको हो । ती आयोजनामध्ये केहीको प्रारम्भिक अध्ययन सकिइसकेको छ भने केहीको जारी छ । प्राधिकरणले अरुण नदीमा आयोजनास्थल रहेको माथिल्लो अरुण जलविद्युत् आयोजनाको विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन (डीपीआर) तयारीका लागि चिनियाँ ठेकेदार कम्पनी छनोट गरिसकेको छ । सो आयोजनाको डीपीआरका लागि विश्व बैंकले सहयोग उपलब्ध गराएको छ । सो आयोजना करिब ७ सय मेगावाट क्षमतामा अगाडि बढाउने योजनामा प्राधिकरण रहेको छ ।

प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङका अनुसार एसियाली विकास बैंकको सहयोगमा दूधकोसी जलाशययुक्त आयोजनाको समेत अध्ययन भइरहेको छ । सो आयोजना दूधकोसी नदीमा अवस्थित छ । कुल ८ सय मेगावाट क्षमतामा निर्माण गरिने सो परियोजनाको क्षमता बढाएर १ हजार मेगावाटसम्म पुऱ्याउन सकिने प्रारम्भिक अध्ययनबाट देखिएको छ ।

त्यस्तै, दोलखामा आयोजना स्थल रहेको तामाकोसी पाँचौँको पनि निर्माणकार्य सुरु गर्ने तयारीमा प्राधिकरण रहेको छ । माथिल्लो तामाकोसी जलविद्युत् आयोजनाको पानी भूमिगत रूपमा नै प्रयोग गरेर कुल ९५ मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्ने तयारीमा प्राधिकरण रहेको छ । सो आयोजनाको अध्ययनका लागि प्राधिकरणले नै स्रोत उपलब्ध गराएको छ ।

त्यसैगरी, ६० मेगावाट क्षमताको माथिल्लो मोदी 'ए' जलविद्युत् आयोजनासमेत अध्ययनको क्रममा रहेको छ । पर्वतमा आयोजनास्थल रहेको सो परियोजनाबाट ६० मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्ने प्राधिकरणको योजना रहेको कार्यकारी निर्देशक घिसिङको भनाइ छ । १८० मेगावाट क्षमताको आँधीखोला जलविद्युत् आयोजनाको पनि अध्ययन भइरहेको छ । लमजुङमा आयोजनास्थल रहेको सो परियोजना प्रदेश नम्बर ४ को विशिष्ट आयोजनाका रूपमा परिचित रहेको प्राविधिक तथा जानकारको भनाइ छ ।

त्यस्तै, उत्तरगंगा जलविद्युत् आयोजनाको पनि अध्ययन जारी रहेको छ । सो आयोजनालाई ८२८ मेगावाट क्षमतामा प्राधिकरणले नै निर्माण गर्ने तयारी गरेको छ । यस्तै ७६२ मेगावाट क्षमताको तमोर जलाशययुक्त आयोजनासमेत अध्ययनका क्रममा रहेको छ । पुनर्वास तथा पुनः स्थापनासमेत कम हुने र लागतको हिसाबले पनि बूढीगण्डकी जलविद्युत् आयोजनाभन्दा आधा नै कम रहेको तमोर आयोजनाको अध्ययनका लागि एसियाली विकास बैंकले सहयोग उपलब्ध गराएको छ ।

बूढीगण्डकी जलाशययुक्त आयोजनाको लागत २ खर्ब ७० अर्ब रुपैयाँ रहेकामा तमोरको लागत १ खर्ब ४० अर्बबराबर मात्रै छ । तर कुल ऊर्जाको हिसाब गर्दा बूढीगण्डकी र तमोरको उस्तैउस्तै रहेको ऊर्जा उद्यमी प्रकाश दुलालको भनाइ छ ।

एकाध घर मात्रै उठाउँदा हुने सो आयोजना निर्माणमा पछिल्लो समयमा चासोसमेत बढ्दै गएको छ । पाँचथर र ताप्लेजुङमा आयोजनाको पक्षमा दबाव समितिसमेत गठन भएको छ ।

प्राधिकरणले सबै आयोजनामा स्थानीयको समेत सेयर रहने गरी कम्पनी ढाँचामा अगाडि बढाउन लागेको छ । स्थानीयवासीलाई पनि अपनत्व महसुस होस् भन्ने ध्येयका साथ कम्पनी ढाँचामा आयोजनाको संरचना तयार पारिएको छ । प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक नदी प्रवाही जलविद्युत् आयोजनाले हिउँदको ऊर्जाको माग नधान्ने भएकाले जलाशययुक्त आयोजनालाई प्राथमिकतामा राखिएको र सोहीअनुसार अध्ययन भइरहेको जानकारी दिए । प्राधिकरणले २३० मेगावाट क्षमताको चैनपुर सेती र ३० मेगावाट क्षमताको इखुवा खोलाको पनि सम्भाव्यता अध्ययन गरिरहेको छ । त्यस्तै १ हजार ७७२ मेगावाट क्षमताको मनाङ-चामे जलाशययुक्त आयोजनाको समेत अध्ययन सुरु गर्ने तयारीमा प्राधिकरण रहेको छ । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री बर्षमान पुनले जलाशययुक्त आयोजना नै सरकारको प्रमुख प्राथमिकतामा रहेको बताए ।

सरकारले २०७२ साल फागुन ६ मा जारी गरेको ऊर्जा संकटकालीन कार्ययोजनामा समेत ५० प्रतिशत हिस्सा जलाशययुक्त आयोजनाको हुने उल्लेख गरेको छ । सोही आधारमा सरकारले जलाशययुक्त आयोजनालाई नै जोड दिएको सरकारको भनाइ छ ।

निजी क्षेत्रले पनि जलाशययुक्त आयोजनालाई नै अगाडि बढाउन आग्रह गर्दै त्यसमा आफूहरूको समेत सहयोग रहने उल्लेख गरेको छ । स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकको संस्था (ईपान)का पूर्वअध्यक्ष डा. खड्गबहादुर विष्ट ऊर्जा सुरक्षाका लागि पनि जलाशययुक्त आयोजना नै सरकारको प्राथमिकतामा रहनुपर्ने धारणा राख्छन् ।

श्रोत: नागरीक, २०७४/१२/११

पिपल्स हाइड्रोले चीनबाट नौ अर्ब लगानी भित्र्याउँदै

पिपल्स हाइड्रो लिमिटेडले चीनबाट रु नौ अर्ब रकम जलविद्युत् आयोजनाका लागि भित्र्याउने भएको छ। कम्पनीले आइतबार आयोजना गरेको पत्रकार सम्मेलनमा दिइएको जानकारीअनुसार चीनको छोछुङ वाटर टर्वाइन वर्क्स (सिडब्ल्युटिडब्ल्यु) ले करिब नौ अर्ब रकम खिम्ती दुई जलविद्युत् आयोजनामा लगानी गर्न लागेको हो। कूल ४८.८० मेगावाट क्षमताको सो आयोजना २०७८ असारमा निर्माण सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखिएको छ। आयोजनाको कूल लागत रु १० अर्ब रहेको छ। चीनबाट भित्रिने रकमबाहेक अरु रकम भने प्रवर्द्धक पिपल्स हाइड्रोले स्वपूँजीमार्फत लगानी गर्नेछ।

चिनियाँ कम्पनीले इञ्जिनियरिङ, प्रोक्युरमेन्ट, कन्स्ट्रक्सन र फाइनान्स (इपिसिएफ) ढाँचामा निर्माण गर्नेछ। उक्त कम्पनीले आयोजना निर्माण सम्पन्न भएको ७०० दिनभित्र आफ्नो लगानी फिर्ता लैजाने गरी सहमति भएको पिपल्स हाइड्रोका कार्यकारी अध्यक्ष कृष्णप्रसाद आचार्यले जानकारी दिए।

दोलखा र रामेछापको जिरीखिम्ती भन्ने स्थानमा बाँध बाँधेर कूल ६.६ किलोमिटर लामो सुरुङमार्फत खिम्ती आयोजनाको बाँधस्थल नजिक निर्माण हुने विद्युत् गृहमा विद्युत् उत्पादन गरिनेछ। आयोजनाबाट उत्पादित विद्युत् नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको देवीटार सवस्टेशनमा जोडिनेछ।

आयोजनाको हाल पहुँच मार्ग, आवासस्थल निर्माण तथा निर्माणका लागि आवश्यकपर्ने विद्युत् जोड्ने प्रसारण लाइन निर्माणको काम भइरहेको आयोजना प्रमुख रामहरि शर्माले जानकारी दिए।

नेपालका जलविद्युत् आयोजनामा इपिसिएफ ढाँचामा निर्माण गर्न लागिएको यो पहिलो परियोजना हो। यसअघि बूढीगण्डकी जलविद्युत् आयोजनासमेत यही ढाँचामा निर्माण गर्न खोजिएको थियो। विवाद उत्पन्न भएपछि बूढीगण्डकी सरकार आफैँले निर्माण गर्ने निर्णय गरिसकेको छ।

पत्रकार सम्मेलनमा दिइएको जानकारीअनुसार आगामी वैशाखदेखि आयोजनाको निर्माण शुरु हुनेछ। चिनियाँ कम्पनीले निर्माण शुरु गरेको तीन वर्षभित्र आयोजना सम्पन्न गर्नेछ।

शुरुमा सहकारीको ढाँचामा आयोजना निर्माण गर्न खोजिए पनि सहकारीलाई कम्पनी रजिस्ट्रार कार्यालयमासमेत दर्ता नहुने र धितोपत्रको कारोबारसमेत नहुने भएपछि कम्पनी बनाइएको पिपल्स हाइड्रोका कार्यकारी अध्यक्ष आचार्यले बताए।

नेपालको जलविद्युत् आयोजना निर्माणमा नयाँ खालको ढोका खुलेको जानकारी दिँदै उनले अरु आयोजनासमेत आगामी दिनमा यही ढाँचामा अगाडि बढ्ने विश्वास व्यक्त गरे।

आयोजनाको वित्तीय व्यवस्थापन यसअघि नै भएको थियो। सानिमा बैंकको नेतृत्वमा अन्य नौवटा बैंकले आयोजनामा लगानी गर्ने सहमति गरेका थिए। तर बैंकमा देखिएको तरलता अभावका कारण तत्काल रकम उपलब्ध गराउन नसक्ने भएकाले वैकल्पिक उपाय अपनाइएको कम्पनीले जानकारी दिएको छ।

आयोजना सम्पन्न भएपछि मात्रै बैंकसँग ऋण लिइने र चिनियाँ कम्पनीलाई भुक्तानी दिइने कार्यकारी अध्यक्ष आचार्यको भनाइ छ। आयोजनाबाट हिउँदमा ४० गिगावाट घण्टा ऊर्जा उत्पादन गर्नेछ भने वर्षाकालमा २२३ गिगावाट घण्टा ऊर्जा उत्पादन हुनेछ।

प्रवर्द्धक कम्पनी र नेपाल विद्युत् प्राधिकरणबीच हिउँदमा प्रतियुनिट आठ रुपैयाँ ४० पैसा र वर्षाकालमा चार रुपैयाँ ८० पैसामा विद्युत् खरिद सम्झौता भइसकेको छ। सो कम्पनीले यसअघि रुदी ए ८.८ मेगावाट र रुदी बी ६.६ मेगावाट क्षमताका दुई आयोजना निर्माण सम्पन्न गरिसकेको छ। रासस

श्रोत: अभियान, २०७४/१२/१२

सस्ता आयोजना विदेशीलाई दिइयो

विश्व कँडेल प्रबन्ध निर्देशक, गोरक्ष हाइड्रोपावर

आजको समयमा पनि विद्यालय तह पार गरेका हरेकजसो विद्यार्थीलाई परिवार तथा आफन्तबाट सरकारी जागीरमा प्रवेश गर्न सुझाव आउँछ । अहिले जस्तो रोजगारीको विकल्प नभएको ३० वर्षअघिको समयमा उनी पनि सरकारी जागीरमै लागेका थिए । हरेक दिनको १०-५ को तालिकाले उनलाई १६ वर्षको सेवामै कामप्रति वितृष्णा पैदा भयो, जसले गर्दा सरकारी जागीर छोडेर उनी जलविद्युत् उत्पादनको क्षेत्रमा प्रवेश गरे । थोप्पलखोला जलविद्युत् आयोजना (१.६५ मेवा)को निर्माणबाट यस क्षेत्रमा हात हालेका उनले थप दुई आयोजनामा प्रमुख कार्यकारी अधिकृतका रूपमा काम गरे । प्रस्तुत छ, हाल निर्माणाधीन माथिल्लो दोर्दी ए र सिङ्गटी हाइड्रोको प्रवर्द्धकसमेत रहेका गोरक्ष हाइड्रोपावरका प्रबन्ध निर्देशक विश्व कँडेलसँग आर्थिक अभियानका दुर्गा लामिछानेले गरेको कुराकानीको सार :

सरकारी जागीर छोडेर यता लाग्नुभयो, कुनै दिन किन त्यस्तो जागीर छोडेर यता आएछु जस्तो लाग्छ लागेन ?

जुन उत्साहले यो क्षेत्रमा काम गर्न थालिन्छ, यसमा आउने प्रक्रियागत तथा प्रक्रियाभन्दा बाहिरका तनावले त्यस्तो उत्साह कायम राख्न निकै चुनौती छ । तर पनि देशको अहिलेको प्रमुख आवश्यकताको क्षेत्रमा रहेर काम गरिरहेका कारण बरु गौरव महसूस हुन्छ, पछुतो छैन ।

उत्साहजनक स्थिति नहुँदा पनि कसरी यही क्षेत्रमा विगत १६ वर्षदेखि टिकिरहनु भएको छ ?

एउटा प्रोजेक्ट गर्‍यो । त्यसमा केही समस्या आउँछ । त्यसबाट सिक्‍यो र अर्को प्रोजेक्ट गर्‍यो । त्यसमा अर्कै खालको समस्या आउँछ । त्यसलाई पनि समाधान गर्दै त्यसबाट पनि सिक्‍यो, अर्को गर्‍यो । यो पनि एउटा नशा जस्तै हो, एउटामा सफल भइसकेपछि अर्को गरौं, थप अर्को गरौं भन्ने ।

एकपछि अर्को आयोजनाका लागि लगानीको बन्दोबस्त कसरी गर्नुभएको छ ?

एक त हामीसँग हेवा, सिप्रिड, आँखु, दोर्दीलगायत आयोजना निर्माणको अनुभव भएको र लगानी गर्न आँट गर्नेहरूको एउटा समूह छ । त्यसैगरी, विदेशमा विभिन्न पेशा/व्यवसाय गरी बसेका गैरआवासीय नेपाली (एनआरएन) तथा चार्टर्ड एकाउण्टेण्टको अलग-अलग अर्को समूह छ । यो सबै समूहको समग्र संयोजनले आगामी ५ वर्षभित्र ५ सय मेवासम्मको विद्युत् उत्पादन अघि बढाउने हाम्रो योजना छ ।

जलविद्युत् आयोजनामा स्थानीयबाट आउने विभिन्न अवरोधले कतै उनीहरूसँग राम्रो सहकार्य हुन सकेन कि भन्ने पनि छ ।

यसको समाधानका उपाय के देख्नुहुन्छ ?

हामीले हाल अघि बढाइरहेका आयोजनाको प्रवर्द्धककै रूपमा स्थानीयको संलग्नतामा जोड दिँदै गएका छौं । त्यसैगरी आयोजना वरपरका ४ देखि ५ ओटा पालिका (गाउँ/नगर)सँग सम्झौता गर्दै छौं । यसबाट स्थानीय तहका साथै स्थानीयवासी समेतको आर्थिक, व्यवस्थापकीय सहकार्य गर्ने योजना छ ।

यो सहकार्यले एक-दुई आयोजना बनाउन पैसा जुटाउने काम मात्रै गर्छ कि जलविद्युत्का क्षेत्रमा कुनै ठूलै योगदान पुर्याउने सम्भावना छ ?

अहिलेसम्म सजिलै पुग्न सकिने, प्रसारण लाइन पुगेका तथा हाई हेड, लो डिश्चार्ज (थोरै पानी भएको तर धेरै उचाइबाट खस्ने) धेरैजसो आयोजना विदेशीलाई दिइएको छ, जुन लागत सस्तो पर्ने तथा बढी विद्युत् उत्पादन दिने हुँदा नेपालीले नै बनाउन सक्छन् । १०-२० प्रतिशत व्यक्तिगत लाभका लागि यस्ता आयोजना विदेशीलाई दिइएको छ । अब बाँकीमा धेरैजसो लो हेड, हाई डिश्चार्ज (धेरै पानी भएको तर कम उचाइबाट खस्ने) आयोजना बाँकी छन्, जसको लागत बढी हुनुका साथै तुलनात्मक रूपमा विद्युत् उत्पादन कम दिने हुन्छन् । अब स्थानीय तह र हामीजस्ता डेभलपर मिलेर अघि बढ्ने हो भने राम्रा र हाम्रो क्षमताले भ्याउने परियोजना हामी नै गर्न सक्छौं । यसले एकातर्फ नेपाली लगानीमा आयोजना बन्ने हुँदा आएको आम्दानी यहीं बस्छ भने अर्कोतर्फ स्थानीय तह र त्यहाँका जनताको पनि आर्थिक समृद्धिको महत्वपूर्ण स्रोत निर्माण हुन्छ ।

आयोजनाको लागतमा पहिले र अहिले कति फरक परेको छ ?

करीब ८ वर्षअघि तादी जलविद्युत् आयोजना बनाउँदा प्रतिमेवा करीब १८ करोड रुपैयाँ परेको थियो । अहिले पनि त्यही १८-१९ करोड पर्दै छ ।

तर, त्यतिबेला त यत्रो पर्दैन थियो नि होइन र ?

आयोजनाको प्रकृति तथा अन्य धेरै पक्षका कारण सबैको आ-आफ्नै फरक लागत हुन्छ । त्यस हिसाबले कुनै त्यही बेला पनि महँगो परेका छन् भने कुनै अहिले पनि सस्तोमा बन्छन् । तर, त्यो बेलाभन्दा अहिले आयोजना सस्तोमा बनिरहेका छन् । त्यसो हुनुको कारण त्यो बेला प्रतिकिलो इण्डियन स्टिल कम्पनीसँग १ सय १२ रुपैयाँमा फलाम किन्न पनि पालोमा बस्नुपर्थ्यो । आज प्रतिकिलो ५५-६० रुपैयाँमा पाएको छ । त्यति बेलाका महँग्या यूरोपियन मेशिन अहिले सस्तोमा पाइन्छ । त्यति बेला टनेल प्रतिकिलोमिटर ३५-४० करोड रुपैयाँभन्दा कममा बन्दैनथ्यो, अहिले हामीले नै प्रतिकिलोमिटर २२ करोड रुपैयाँसम्ममा बनाइरहेका छौं । प्रविधिले यो फरक ल्याएको छ । हिजो मान्छेले काम गर्दा भन्दा आज मेशिनले काम गर्दा लागत घटेको छ । यो बीचमा सिमेण्टको मूल्य बढेको छ र भूकम्पपछि कामदारको मूल्य बढेको छ । यसको अर्थ लागत घटेको भन्ने होइन । त्यो बेलाको अहिलेको डलरको मूल्यमा आएको ठूलो वृद्धिले स्वतः लागत बढेको छ । तर, त्यो बढेको मूल्यलाई प्रविधिको विकासले हाम्रो लागत केही हदसम्म कम गरेको छ ।

श्रोत: अभियान, २०७४/१२/१२

खिम्ती २ मा चीनको रू. ९ अर्ब लगानी

खिम्ती २ जलविद्युत् आयोजना (४८.२ मेवा)को निर्माणमा चीनबाट रू. ९ अर्ब लगानी आउने भएको छ । पिपल्स इनर्जी लिमिटेडले अघि बढाएको उक्त आयोजनामा चीनको चोङ्छिङ वाटर टर्बाइन वक्रस (सीडब्ल्यूटीडब्ल्यू) कम्पनी लिमिटेडले लगानी गर्ने भएको हो ।

लगानी तथा निर्माणको ठेक्का सम्बन्धमा गत फागुन ३० गते नै कम्पनी र पिपल्स इनर्जीबीच चीनमा सम्झौता सम्पन्न भएको आइतवार राजधानीमा आयोजित पत्रकार सम्मेलनमा जानकारी दिइएको छ ।

सम्झौताअनुसार चीनको सरकारी कम्पनी चोङ्छिङले इन्जिनियरिङ, प्रोक्युरमेण्ट, कन्स्ट्रक्शन र फाइनेन्स (ईपीसीएफ) मोडलमा आयोजना निर्माण गर्नेछ । नेपालको जलविद्युत् क्षेत्रमा ईपीसीएफ मोडलमा निर्माण गर्न लागिएको यो पहिलो परियोजना हो । कम्पनीले आयोजनाबाट विद्युत् उत्पादन शुरू भएको करीब २ वर्ष (७०० दिन)मा लगानी फिर्ता लैजानेछ । सम्झौताअनुसार आयोजना २०७८ असारमा निर्माण सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखिएको छ ।

आयोजना आगामी वैशाखबाट निर्माण थालिने बताइएको छ । आयोजनाको कुल लागत रू. १० अर्ब रहेको छ । चिनियाँ कम्पनीबाट आउने रकमबाहेक बाँकी रकम भने प्रवर्द्धक पिपल्स इनर्जीले स्वपूँजीमार्फत लगानी गर्नेछ । दोलखा र रामेछापको सिमानामा बाँध बाँधेर कुल ६ दशमलव ६ किलोमिटर सुरुडमार्फत विद्युत् गृहमा पानी ल्याई विद्युत् उत्पादन गरिनेछ । आयोजनाबाट उत्पादित विद्युत् नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको देवीटार सबस्टेशनमा जोडिनेछ ।

श्रोत: नागरीक, २०७४/१२/१२

प्रतिस्पर्धाबाट सस्तोमा विद्युत आयात गर्ने उर्जामन्त्रीको प्रस्ताव

भारतीय राजदूत मंजिवसिंह पुरीले उर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाईमन्त्री बर्षमान पुनसंग शिष्टाचार भेटवार्ता गरेका छन्। सिंहदरबारस्थित उर्जामन्त्रालयमा सोमबार भएको भेटवार्तामा द्धिपक्षीय हितका विषयमा छलफल भएको छ।

भेटमा भारतीय राजदूत पुरीले प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीको भारत भ्रमणका क्रममा अरुण तेस्रो परियोजना र पंचेश्वरलाई अघि बढाउने तयारीमा भारत रहेको जानकारी दिएका थिए।

मन्त्री पुनले राजदूत पुरीलाई भारतबाट आयात भइरहेको पावर टेन्डिङको हकमा प्रतिस्पर्धा गराई सस्तोमा विद्युत आयात गर्न नेपाल इच्छुक रहेको धारणा राखेका थिए। हाल नेपालले ४ सय मेगावाट बराबर भारतबाट विजुली आयात गरिरहेको छ।

उनले वुटवल-गोरखपुर ४ सय केभी अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन निर्माणमा नेपाललाई सहयोग गर्न पनि राजदूत पुरीसंग आग्रह गरेका थिए।

भेटमा राजदूत पुरीले मन्त्री पुनको प्रस्तावप्रति भारत सरकार सकारात्मक भएको र मोडालिटीको बारेमा छलफल गर्नुपर्ने धारणा राखेका थिए।

राजदूतसंगको भेटमा उर्जामन्त्री पुनले पंचेश्वर जलविद्युत आयोजना नेपाल सरकारको उच्च प्राथमिकतामा रहेको बताएका थिए।

श्रोत: नागरीक, २०१४/१२/१२

खिम्ती-२ मा ८ करोड ८० लाख अमेरिकी डलर चिनियाँ लगानी

निजी क्षेत्रबाट निर्माण हुन लागेको ४८.८ मेगावाट क्षमताको खिम्ती-२ जलविद्युत आयोजनामा चिनियाँ कम्पनी चोङकिङ वाटर टर्बाइन वर्क (सिडब्लुटीडब्लु)ले आठ करोड ८० लाख अमेरिकी डलर लगानी गर्ने भएको छ।

उक्त आयोजना इन्जिनियरिङ प्रोक्चुरमेन्ट कन्सल्टरसन एन्ड फाइनान्सिङ (इपिसिएफ) मोडलमा निर्माण गरिन लागेको हो। आयोजनाका मुख्य संरचना निर्माणको लागि विभिन्न स्वदेशी तथा विदेशी ठेकेदार कम्पनीबाट टेन्डर आह्वान गर्दा विभिन्न स्वदेशी तथा विदेशी ठेकेदार कम्पनीहरूबाट आयोजना निर्माणको लागि विभिन्न प्रस्ताव आएको कम्पनीका कार्यकारी अध्यक्ष कृष्ण आचार्यले आइतबार आयोजना गरेको पत्रकार सम्मेलनमा जानकारी दिए।

विभिन्न कम्पनीबाट ठेक्का निर्माणसम्बन्धी प्रस्ताव आउने क्रममा चिनियाँ कम्पनी सिडब्लुटिडब्लु पनि आयोजनाको सिभिल, हाइड्रो मेकानिकल, इलेक्ट्रोमेकानिकल र ट्रान्समिसन लाइनसम्बन्धी सबै काम इपिसी मोडलमा निर्माण गर्न प्रस्ताव गरेको थियो। उक्त कम्पनीको टेक्निकल तथा फाइनान्सियल स्ट्रेन्थको विषयमा पिपुल्स इनर्जीको टिमले उक्त कम्पनीको अध्ययन गरेको थियो। चीन सरकारको स्वामित्वमा रहेको उक्त कम्पनी सन् १९३८ देखि सञ्चालनमा रहेको छ।

साथै, सिडब्लुटिडब्लुको बिमा सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्य सिनो सुरे इन्स्योरेन्स कम्पनीले गरिरहेको छ।

सिडब्लुटिडब्लुले लेटिन अमेरिका, साउथ एसिया तथा अफ्रिकालगायत देशहरूका लागि टर्बाइन निर्माण गरेको छ। साथै, नेपाल कै अन्य दुईवटा र लाओसका तीनवटा जलविद्युत आयोजना समेत यही मोडलमा निर्माण गरिरहेको छ। कम्पनीको विषयमा पूर्ण जानकारी लिए पश्चात ठेक्का रकममा विभिन्न चरणमा छलफल गरिएको कम्पनीका कार्यकारी अध्यक्ष आचार्यले जानकारी दिए।

त्यसपछि उक्त आयोजनाको सिभिल, हाइड्रोमेकानिकल, इलेक्ट्रोमेकानिकल र ट्रान्समिसन लाइन सम्बन्धी सबै काम इपिसी मोडलमा निर्माण गर्न ८ करोड ८० लाख अमेरिकन डलरमा निर्माण गर्न सिडब्लुटिडब्लु कम्पनी तयार भएको थियो।

कम्पनीका कार्यकारी अध्यक्ष आचार्यको नेतृत्वमा सञ्चालक एवं प्राविधिक चीन गएर ठेक्का सम्झौता गरेका थिए। उक्त सम्झौताको आदानप्रदान कार्यक्रम एक समारोहबीच नेपालमा गर्ने कार्यक्रम रहेको जानकारी आचार्यले दिए। इपिसी सम्झौता अनुसार ठेकेदार कम्पनी सिडब्लुटिडब्लुलाई सुरुमा १० प्रतिशत रकम पेसकी स्वरूप उपलब्ध गराइनेछ भने बाँकी ९० प्रतिशत रकमको हकमा आयोजनाबाट विद्युत् उत्पादन सुरु भएको सात सय दिनभित्रमा उपलब्ध गराइने छ।

हालसम्म चीन, भारत लगायत अन्य मुलुकबाट जुनसुकै आयोजना निर्माण गर्नको लागि नेपाल सरकारले पेमेन्ट ग्यारेन्टी उपलब्ध गराए पश्चात मात्र यस्तो लगानी भित्रने गरेको थियो। निर्माण सम्झौता गरेको उक्त आयोजनामा भने कम्पनी समेत आवद्ध रहेको आरएम ग्रुपको साखको कारणले कुनै ग्यारेन्टीबिना नै आयोजना निर्माणको लागि आवश्यक रकम समेत उतैबाट नेपाल भिँयाई आयोजनाको निर्माण कार्य सम्पन्न गरेपछि मात्र रकम भुक्तानी गर्ने गरी हस्ताक्षर गरिएको जारी विज्ञप्तिमा उल्लेख छ।

आयोजनाको वार्षिक कूल अनुमानित आम्दानी पहिलो वर्ष एक सय ४० करोड रुपैयाँ र वार्षिक तीन प्रतिशतका दरले आठ पटकसम्म बढ्दै जाँदा नवौँ वर्षमा एक सय ७४ करोड रुपैयाँसम्म पुग्ने अनुमान गरिएको छ। आयोजनाबाट

विद्युत् उत्पादन सुरु हुने मिति २०७८ साल असार मसान्त रहेको छ । हाल उक्त आयोजनाको हाइड्रोलोजी अध्ययन, विस्तृत सर्वेक्षण, भौगर्भिक अध्ययन तथा ट्रिलिडको कार्य सम्पन्न भएको छ ।

क्यापिड फेसिलिटीको निर्माण कार्य भइरहेको छ । आयोजनाको लागि आवश्यक अधिकांश जग्गा किनिसकेको छ । आयोजनाको विद्युत्गृह, अडिट टनेल, बाँधस्थलसम्म पुग्ने बाटोको काम अन्तिम चरणमा पुगेको छ । खिम्ती खोलामाथि पुल बनिरहेको छ । आयोजनाको फिजिकल मोडलिड सम्पन्न भएको छ । आयोजनाको कन्स्ट्रक्सन पावर सम्बन्धी कार्य भइरहेको जानकारी पनि आचार्यले दिए ।

व्यापक जनसहभागितामा पिपुल्स इनर्जी लिमिटेडले उक्त आयोजना निर्माण गर्न लगेको हो।

उक्त कम्पनीले देश, विदेशमा बसोबास गर्ने नेपाली जनता, विभिन्न क्षेत्रका विज्ञ विशेषज्ञहरु, आयोजना प्रभावित क्षेत्रका बासिन्दा एवं विभिन्न संघ-संस्था, सहकारी संस्था, कम्पनी एवं अन्य संगठित संस्था समेतको लगानी छ । दोलखा र रामेछाप जिल्लाका विभिन्न स्थान हुँदै बग्ने खिम्ती खोलामा उक्त आयोजना निर्माण गर्न लागिएको हो । आयोजनाको वित्तीय व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य पनि सानिमा बैंकको नेतृत्वमा अन्य नौवटा वाणिज्य बैंकको संलग्नतामा सम्पन्न भइसकेको छ ।

श्रोत: नागरीक, २०१४/१२/१२

औद्योगिक लोडसेडिड जेठबाट हटछ: मन्त्री पुन

उर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाइमन्त्री बर्षमान पुनले अहिले औद्योगिक क्षेत्रमा हुँदै आएको लोडसेडिड जेठबाट हट्ने बताएका छन् । हाल औद्योगिक क्षेत्रमा दैनिक चार घण्टाका दरले लोडसेडिड हुँदै आएको छ।

मन्त्री पुनले आइतबार भारप्रेषण केन्द्रको निरिक्षणका क्रममा उक्त जानकारी दिएका हुन् । उत्पादन वृद्धि गरेर देशलाई छिट्टै दुई अंकको आर्थिक वृद्धिदर हासिल गर्ने सरकारको संकल्प पुरा गर्ने दिशामा आफूहरु अघि बढिरहेको उनले बताए।

श्रोत: नागरीक, २०७४/१२/१२

प्राविधिक कारण बिजुली जाने-आउने : कुलमान

इयाप्य बिजुली जाने क्रम बढेपछि लोडसेडिड भएको भन्ने सन्देश उपभोक्तमा पर्ने गएपछि नेपाल विद्युत प्राधिकरणले अहिले काठमाडौं उपत्याका लगायत मुलुकभर घोषित-अघोषित कुनै पनि प्रकारको लोडसेडिड नगरिएको र गर्नु पर्ने अवस्था समेत नरहेको प्रष्ट पारेको छ।

औद्योगिक ग्राहकलाई केही घण्टाको लोडसेडिड बाहेक अन्य ग्राहकलाई पूर्णरूपमा विद्युत आपूर्ति भइरहेको जानकारी दिँदै प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले प्रणालीमा आउने प्राविधिक गडबडीले केहीबेर इयाप्य विद्युत जाँदैमा उपभोक्ताले त्यसलाई लोडसेडिड गर्यो भनी बुझ्नु गलत भएको बताएका छन्।

शुखखायामसँगै सुरु भएको हावाहुरीले विद्युत प्रसारण तथा बितरण प्रणाली टिपिड हुँदा विद्युत आपूर्तिमा समस्या हुने गरेको प्राधिकरणले जनाएको छ। विगतमा पनि यस्तो टिपिड भएता पनि त्यतिबेला लोडसेडिड हुँदा उपभोक्ताले विद्युत आपूर्तिमा समस्या आएको थाहा नै पाउँदैन थिए। प्राधिकरणले त्यस्ता प्राविधिक समस्या समाधान गर्न मुलुकभर नै कर्मचारीको टिमलाई २४सै घण्टा तयारी अवस्थामा राखेको छ।

‘सडक तथा खानेपानी पाइप विस्तारका कारण हाम्रा भूमिगत केवलमा क्षति पुग्ने, केही स्थापनमा पोल तथा ट्रान्सफर्मर सार्नु पर्ने लगायतका प्राविधिक कारणले त्यस आसपसमा क्षेत्रमा केही समय विद्युत कटौती भएको हुन सक्छ’ घिसिङले भने, ‘यस्ता समस्या तत्काल समाधान गरी विद्युत आपूर्ति नियमित गर्न मन्त्रीज्यूबाट पनि निर्देशन भइसकेको छ, सोहीअनुसार काम गरिरहेका छौं।’ ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाई मन्त्री वर्षमान पुनले केही दिन अघि विद्युत आपूर्तिमा अहिले भइरहेको प्राविधिक समस्यालाई छिट्टो र छरितोरूपमा समाधान गरी विद्युत आपूर्ति नियमित गर्न प्राधिकरणलाई निर्देशन दिएका थिए।

प्राधिकरणका प्रवक्ता प्रबल अधिकारीले विद्युत आपूर्तिलाई विश्वसनीय र भरपर्दो बनाउन कन्डक्टर फेर्ने, टिपिडको समस्या समाधान गर्न विद्युतको मागलाई ध्यान दिएर फिडर तथा ट्रान्सफर्मरको क्षमता बढाउने कामलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी सोही अनुसार काम भइरहेको बताए। ‘ओभरलोड भएका सब-स्टेसन मर्मत गर्दा विद्युत आपूर्ति कटौती गर्नु भएको हुन सक्छ’, उनले भने, ‘मर्मत सम्भारमा लाग्ने समयलाई घटाएर जतिसक्दो छिट्टो विद्युत आपूर्ति नियमित गर्न प्राधिकरण क्रियाशील छ।’

श्रोत: नेपाल समाचारपत्र, २०७४/१२/१२

चिनियाँ लगानी भित्ताउँदै खिम्ती-२ को निर्माण इपीसीएफ मोडलमा

४८ दशमलव ८ मेगावाट उत्पादन क्षमताको खिम्ती-२ जलविद्युत् आयोजना निर्माणका लागि पिपुल्स इनर्जी लिमिटेडले इपीसीएफ मोडलमा ९ अर्ब १४ करोड रुपियाँ चिनियाँ लगानी भित्र्याएको छ।

नेपालमा इन्जिनियरिङ प्रोक्चुरमेन्ट एन्ड कन्सट्रक्सन (इपीसी) मोडलमा थुप्रै आयोजना निर्माण गरिएका भए पनि एपीसी-एफ मोडलमा विदेशी कम्पनीलाई निर्माणको जिम्मा दिइएको यो पहिलो आयोजना बनेको छ। रामेछाप र दोलखा जिल्लाको बीचमा पर्ने खिम्ती खोलामा निर्माण गर्न लागिएको आयोजनामा लगानी ल्याउने जिम्मासमेत चिनियाँ कम्पनी सोडकिङ वाटर टवाइन् वर्कस् (सीडब्ल्युटीडब्ल्यु) लाई दिइएको छ।

पिपुल्स इनर्जी लिमिटेडले आयोजना निर्माणका लागि सीडब्ल्युटीडब्ल्यु कम्पनीसँग गत फागुन ३० गते सम्झौता भएको पिपुल्स इनर्जीका अध्यक्ष कृष्ण आचार्यले बताउनुभयो। आयोजना निर्माण शुरू भएको तीन वर्षभित्र सम्पन्न गर्ने लक्ष्य लिइएको छ। आयोजनाको हाइड्रोलोजी अध्ययन, विस्तृत सर्वेक्षण, भौगोलिक अध्ययनको कार्य सम्पन्न भइसकेको छ। विद्युत् गृह, बाँधस्थलसम्म पुग्ने बाटो निर्माण, तथा खिम्ती खोलामाथि तीन वटा स्थानमा पुल बनाउने काम चलिरहेको छ।

पिपुल्स इनर्जी कम्पनीले आयोजनामा लगानी जुटाउने विषयमा यसअघि सानिमा बैंकको नेतृत्वमा अन्य ९ वटा वाणिज्य बैंकले ऋण लगानी गर्ने सम्झौता गरेको थियो। तर, सीडब्ल्युटीडब्ल्युमा जाँदा आयोजना र बैंक दुवैलाई फाइदा भएको आचार्यले बताउनुभयो। सम्झौताअनुसार शुरूमा ठेकेदारलाई कुल लागतको १० प्रतिशत रकम र आयोजनाबाट विद्युत् उत्पादन भएको ७ सय दिनभित्रमा सम्पूर्ण भुक्तानी गर्नुपर्नेछ। २०७८ साल असारसम्ममा आयोजनाबाट विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्य छ। विद्युत् उत्पादन भएको पहिलो वर्ष १ अर्ब ४० करोड रुपियाँ आम्दानी हुनेछ। र वार्षिक ३ प्रतिशतका दरले ८ पटकसम्म बढ्दै जाँदा नवौँ वर्षमा आयोजनाको वार्षिक नाफा १ अर्ब ७४ करोड रुपियाँ पुग्ने आयोजना प्रमुख रामहरी शर्माले बताउनुभयो।

श्रोत: कारोबार, २०७४/१२/१२

५ सय मेगावाटभन्दा ठूला आयोजना हस्तान्तरण विवादमा

भीम गौतम

प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीको अध्यक्षतामा बसेको लगानी बोर्डको निर्णयअनुसार हस्तान्तरण गर्नुपर्ने ५ सय मेगावाटभन्दा बढी क्षमताका जलविद्युत् आयोजना कार्यान्वयन प्रक्रिया अन्योलमा परेको छ । प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीको अध्यक्षतामा बसेको लगानी बोर्डको निर्णयअनुसार हस्तान्तरण गर्नुपर्ने ५ सय मेगावाटभन्दा बढी क्षमताका जलविद्युत् आयोजना कार्यान्वयन प्रक्रिया अन्योलमा परेको छ । फागुन अन्तिम साता ओलीको अध्यक्षतामा बसेको बैठकले ५ सय वा सोभन्दा माथिका सबै आयोजनाको पहिचान, छनोट तथा नियमन गर्ने निर्णय गरेपछि लगानी बोर्डले एक साताअघि सबै आयोजनाको सक्कल फाइल १५ दिनभित्र बोर्डमा हस्तान्तरण गर्न पत्र पठाएको थियो । तर, जलविद्युत् आयोजनाको अनुमतिपत्र (लाइसेन्स) दिने अधिकार बोर्डलाई नभएको भन्दै ऊर्जा मन्त्रालय अन्तर्गतको विद्युत् विकास विभाग, नेपाल विद्युत् प्राधिकरण र अन्य निकायहरू आयोजनाहरू हस्तान्तरणबारे अन्योलमा परेका छन् । यही कारण हालसम्म उनीहरू प्रधानमन्त्रीको निर्णय कार्यान्वयन गर्ने वा कानुनी व्यवस्थाअनुसार गर्ने भन्ने अलमलमा परेका हुन् । प्रधानमन्त्रीको यही निर्णयका कारण हाल विभागद्वारा अनुमतिपत्र दिइएका र अध्ययनको चरणमा रहेका झण्डै २० हजार मेगावाटका आयोजनाको निर्माण र अध्ययन अन्योलमा परेको भन्दै यसको आलोचनासमेत भएको छ । ऊर्जा मन्त्रालयका अधिकारीहरूले कानुन मन्त्रालयले ५ सय मेगावाटमाथिका आयोजनाको अनुमतिपत्र (लाइसेन्स) दिने अधिकार ऊर्जाकै रहेको भन्दै पत्र पठाएर निष्क्रिय गरीएकोले लगानी बोर्डमा हस्तान्तरण गर्न कानुनी रूपमा समेत समस्या रहेको बताउँदै आएका छन् । “लगानी बोर्ड र ऊर्जा मन्त्रालयबीच केही समस्या देखिएकोमा कानुन मन्त्रालयले स्पष्ट पारिसकेकाले प्रधानमन्त्रीलाई यसबारे जानकारी नदिएर ५ सय मेगावाटमाथिका आयोजनाहरू हस्तान्तरण गर्ने निर्णय गराइयो,” ऊर्जाका एक अधिकारीले भने, “ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनले प्रधानमन्त्रीसँग यसबारे कुरा गरेपछिमात्र पठाउने वा नपठाउने टुंगो लाग्ने बताउनुभएको छ, त्यसपछि मात्र निर्णय हुन्छ ।” मन्त्री पुनले भने आफूले यसबारे छिट्टै प्रधानमन्त्रीसँग छलफल गर्ने र एउटा निर्णयमा पुग्ने बताए । लगानी बोर्डका अधिकारीहरूले भने ऊर्जा मन्त्रालयले राष्ट्रलाई फाइदा हुनेगरी प्रतिस्पर्धामा परियोजनाहरू अघि बढाउनुपर्नेमा आफूखुसी लाइसेन्स दिँदै आएको र बोर्डले प्रतिस्पर्धाका आधारमा दिने गरेको बताएका छन् । उनीहरूले लगानी बोर्ड ऐनको दफा १० र २० ले ५ सय र सोभन्दा माथिका आयोजनाहरूको लाइसेन्स दिने अधिकार लगानी बोर्डलाई दिएकोले सोहीअनुसार निर्णय गरिएको दाबी गरेका छन् । दफा २० बमोजिम कुनै परियोजनामा लगानी गर्न चाहाने कुनै पनि व्यक्तिले परियोजना लगानीको प्रस्तावसहित बोर्डसमक्ष तोकिएबमोजिमको ढाँचामा दस्तुरसहित निवेदन दिनुपर्ने उल्लेख गर्दै लगानीकर्ताको प्रस्ताव र यसबारे बनाइने विशेषज्ञ वा कार्यदलले स्वीकृति गरेमा बोर्डले लाइसेन्स दिन सक्ने उल्लेख गरेको छ । लगानी बोर्डको दफा ९ मा भने ५ सय मेगावाट वा सोभन्दा बढी क्षमताको जलविद्युत् उत्पादन परियोजनामा हुने लगानी लगायतका ठूला परियोजनाहरू कार्यान्वयन गर्न आवश्यक हुने लगानी बोर्डको ऐनबमोजिम कार्यान्वयन गरिने उल्लेख छ । बोर्डले दफा ९ उल्लेख गर्दै ऊर्जा मन्त्रालय र विद्युत् प्राधिकरण लगायत सबै निकायले अध्ययन गरिरहेका वा अध्ययन सकेका सबै आयोजनाहरूको प्रतिवेदन जेजस्तो अवस्थामा छ, त्यस्तै अवस्थामा १५ दिनभित्र बुझाउन समेत निर्देशन दिने निर्णय गरेको भन्दै पत्र काटेको छ । ऊर्जा मन्त्रालयले भने विद्युत् ऐन २०४९ र विद्युत् नियमावली २०५० का साथै लगानी बोर्ड गठन भएपछि भएको नियमावलीको चौथो शंसोधन २०७३ ले समेत

जलविद्युत् आयोजनाको लाइसेन्स दिने अधिकार ऊर्जा मन्त्रालयलाई दिइएको बताएको छ । बोर्डको पत्रसँगै विद्युत् विकास विभाग र नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले अध्ययन गरिसकेका, अध्ययन र अध्ययन सकेर निर्माणमा जान लागेका तथा विभागले अनुमतिपत्र (लाइसेन्स) दिएका ती आयोजनाहरूमा अन्योल देखिएको छ । एउटा चरणमा पुगेका आयोजनाहरू अर्को निकायमा हस्तान्तरण गर्दा ति आयोजनाहरू अघि बढ्न समय लाग्ने तथा बोर्डसँग अघि बढाउन क्षमता नभएको तर्क ऊर्जाको छ । ऊर्जा मन्त्रालयका अनुसार, लगानी बोर्डले लाइसेन्स दिनका लागि विद्युत् ऐन र नियमावली लगायतमा उल्लेख भएका लाइसेन्ससम्बन्धी एक दर्जन प्रावधानहरू निष्कृत्य बनाएपछि मात्र बोर्डले लाइसेन्स दिन सक्छ । लगानी बोर्डको दफा १९ ले भने ऐनको कार्यान्वयन गर्दा कुनै बाधा अड्चन देखा परेमा नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी आदेश जारी गरी त्यस्तो बाधा अड्चन फुकाउन सक्ने उल्लेख गरेको छ ।

श्रोत: कारोबार, २०७४/१२/१२

जलविद्युत्मा लगानी अवसरबारे बेइजिडमा गोष्ठी

चिनियाँ लगानीकर्ता र नेपालका केही कम्पनीका प्रतिनिधिहरूको सहभागितामा बेइजिडमा नेपालको जलविद्युत् आयोजनामा लगानीको अवसरबारे गोष्ठी आयोजना गरिएको छ ।

नेपालको दूतावास बेइजिडमा जलविद्युत् लगानी तथा विकास कम्पनी, उत्पादन कम्पनी र राष्ट्रिय प्रसारण कम्पनीका साथै चीनको राष्ट्रिय ऊर्जा प्रशासनका साथै निजी क्षेत्रका कम्पनीका प्रतिनिधिहरूको सहभागितामा गोष्ठी भएको हो । गोष्ठीमा नेपालको जलविद्युत् उत्पादन, प्रसारण र वितरणमा लगानी गर्न उपयुक्त अवसर भएको बताउँदै यसका लागि चिनियाँ कम्पनीहरूलाई आग्रह गरिएको थियो ।

कार्यक्रममा ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनले सन्देश पठाउँदै नेपालको जलविद्युत् विकासमा लगानी र सहकार्य गर्नका लागि आग्रह गरेको बताउँदै यसका लागि उपयुक्त अवसर आएको सन्देश पढेर सुनाइएको थियो । कार्यक्रममा बोल्दै चीनका लागि नेपाली राजदूत लीलामणि पौडेलले नेपालमा राजनीतिक स्थिरता आइसकेकाले ढुक्क भएर नेपालको जलविद्युत्मा लगानी गर्न चिनियाँ कम्पनीलाई आग्रह गरेका थिए । उनले जलविद्युत्मा लगानीका लागि सरकारले उपयुक्त औद्योगिक वातावरण र नीति रहेको बताउँदै लगानीका लागि आग्रह गरेका थिए । उत्पादन कम्पनीका बोर्ड सदस्य डा. सुरेन्द्रकुमार उप्रेतीले नेपालको नीति र कानुनी व्यवस्थाबारे जानकारी दिँदै लगानीका लागि आग्रह गरेका थिए । राष्ट्रिय ग्रिड कम्पनीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत डा. नेत्र जवालीले सन् २०२५ भित्र नेपालले १ हजार ५ सय प्रसारणलाइन आयोजना निर्माण गर्न लागेकाले यसमा लगानीको प्रशस्त सम्भावना रहेको बताए । जलविद्युत् लगानी तथा विकास कम्पनीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत छविराज पोखरेलले जलविद्युत् आयोजनाहरूमा स्रोत व्यवस्थापन र परिचालनका लागि जलविद्युत् आयोजनाहरूमा लगानी बढाउनु आवश्यक रहेको बताए ।

श्रोत: काव्तिपुर, २०७४/१२/१२

वैशाखदेखि सबैतिर लोडसेडिड हट्ने

विद्युत् प्राधिकरणले वैशाखपछि सबैखाले लोडसेडिड अन्त्य गर्ने घोषणा गरेको छ । स्युचाटारस्थित भार प्रेषण केन्द्र अवलोकन गर्न पुगेका ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनलाई ब्रिफिङ गर्दै प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले वैशाखपछि सबैखाले लोडसेडिड अन्त्य गर्ने जनाएका हुन् । प्राधिकरणले अहिले औद्योगिक ग्राहकलाई मात्रै दैनिक ४ घण्टा लोडसेडिड गर्दै आएको छ । औद्योगिक ग्राहकबाहेक अन्यत्र कतै लोडसेडिड नगरिएको प्राधिकरणले जनाएको छ ।

ब्रिफिङपछि मन्त्री पुनले नयाँ सरकार गठन र नयाँ वर्षको अवसरमा वैशाखबाटै लोडसेडिड अन्त्यको थालनी गर्न निर्देशन दिएका थिए । मन्त्री पुनलाई घिसिङले देशभरि विद्युत्को माग, आपूर्तिको अवस्थाबारे जानकारी गराएका थिए ।

मन्त्री पुनसहित ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयका सचिव अनुपकुमार उपाध्यायसमेत भार प्रक्षेपण केन्द्र पुगेका थिए ।

प्राधिकरणले आइतबारै एक विज्ञप्ति जारी गर्दै औद्योगिक ग्राहकबाहेक अन्य ग्राहकका लागि कुनै पनि लोडसेडिड नगरिएको जानकारी गराएको छ । प्राविधिक गडबडी हुँदा केही स्थानमा केही समय विद्युत् भार कटौती हुँदा ग्राहकमा लोडसेडिडबारे द्विविधा भएको भन्दै प्राधिकरणले यस्तो प्रस्टोक्ति दिएको हो । ‘कुनै कुनै स्थानमा केहीबेर विद्युत् नआउनु प्रणालीमा आएको गडबडीले हो,’ घिसिङले भने, ‘हावाहुरीले हुने यस्तो गडबडीका कारण आपूर्तिमा कहिलेकाहीं समस्या आउँछ ।’

प्रणालीमा गडबडी भए तत्काल समाधान गर्न चौबिसै घण्टा प्राविधिक टिम तयारी अवस्थामा रहेको उनले जानकारी दिए । ‘सडक तथा खानेपानी पाइप विस्तारका कारण भूमिगत केबलमा हुने क्षति, पोल तथा ट्रान्सफर्मर सार्नुपर्नेलगायत प्राविधिक कारणले क्षेत्रमा केही समय विद्युत् कटौती भएको हुन सक्छ,’ घिसिङले भने । प्राधिकरणका प्रवक्ता प्रबल अधिकारीले विद्युत् आपूर्तिलाई नियमित गर्न कन्डक्टर फेर्ने, फिडर तथा ट्रान्सफर्मरको क्षमता बढाउने काम तीव्र गतिमा भइरहेको बताए ।

श्रोत: काव्तिपुर, २०७४/१२/१२

जनसहभागितामै खिम्ती २ जलविद्युत्

पिपुल्स इनर्जी लिमिटेडले जनसहभागितामा खिम्ती २ जलविद्युत् आयोजनाको निर्माण र सञ्चालन गर्ने भएको छ । ईपीसी-एफ मोडलमा निर्माण गरिने उक्त आयोजनाको क्षमता ४८ दशमलव ८ मेगावाट रहेको जारी विज्ञप्तिमा उल्लेख छ । कम्पनीले देश-विदेशमा रहेका नेपाली, विभिन्न क्षेत्रका विज्ञ विशेषज्ञहरू, आयोजना प्रभावित क्षेत्रका बासिन्दाहरू एवं विभिन्न संघसंस्था, सहकारी, कम्पनी तथा अन्य संगठित संस्थाहरूसमेतको लगानीमा दोलखा र रामेछाप जिल्लाका विभिन्न स्थानहरू हुँदै बग्ने खिम्ती खोलामा जलविद्युत् निर्माण गरिने जनाएको छ ।

खिम्ती २ जलविद्युत्को विद्युत् सर्वेक्षण अनुमतिपत्र यही समूह नै संलग्न रहेको पिपुल्स हाइड्रो सहकारी संस्थाको नाममा लिइएको कम्पनीले जनाएको छ । कम्पनीका अनुसार आयोजनाको अध्ययन पूरा गरी पीपीएसमेत सम्पन्न भइसकेको अवस्थामा सहकारी संस्थामार्फत विकास गरिने जलविद्युत्लाई उद्योग विभागले स्वीकृति दिन नमिल्ने भनी पत्राचार गरेको थियो । आयोजनाको वित्तीय व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्य सानिमा बैंकको नेतृत्वमा अन्य नौवटा वाणिज्य बैंकहरूको संलग्नतामा सम्पन्न भइसकेको जनाइएको छ ।

विभिन्न कम्पनीहरूबाट ठेक्का निर्माणसम्बन्धी प्रस्तावहरू आउने क्रममा चीन चोडकिडस्थित चोडकिड वाटर टर्बाइन वक्रस (सीडब्लूटीडब्लू) ले समेत आयोजनाको सिभिल, हाइड्रोमेकानिकल, इलेक्ट्रोमेकानिकल, ट्रान्समिसन लाइनसम्बन्धी सबै कामहरू ईपीसी मोडलमा निर्माण गर्ने प्रस्ताव गरेको पनि विज्ञप्तिमा उल्लेख छ ।

ईपीसी कन्ट्र्याक्ट एग्रीमेन्टअनुसार ठेकेदार कम्पनी सीडब्लूटीडब्लूलाई सुरुमा १० प्रतिशत रकम पेस्कीस्वरूप उपलब्ध गराइनेछ भने बाँकी ९० प्रतिशत रकमको हकमा आयोजनाबाट विद्युत् उत्पादन सुरु भएको ७ सय दिनभित्र उपलब्ध गराइने जनाएको छ ।

०७८ को असारसम्ममा सकिने यो आयोजनाको वार्षिक कुल अनुमाति आम्दानी प्रथम वर्षमा १ सय ४० करोड र वार्षिक ३ प्रतिशतको दरले ८ पटकसम्म बढ्दै नवौं वर्षमा १७४ करोडसम्म पुग्ने विज्ञप्तिमा छ । पिपुल्स इनर्जीका कार्यकारी अध्यक्ष कृष्ण आचार्यका अनुसार खिम्ती २ जलविद्युत्को हालसम्म हाइड्रोलजी अध्ययन, विस्तृत सर्वेक्षण, भौगर्भिक अध्ययन तथा ड्रिलिङ सम्पन्न भइसकेको छ ।

श्रोत: अञ्जपूर्ण पोष्ट, २०७४/१२/१२

४८ मेगावाटकाे खिम्ती दाेसाे तीन वर्षभित्रै

पिपुल्स इनर्जीले तीन वर्षमा ४८.८ मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्ने भएको छ। खिम्ती दोस्रो जलविद्युत् आयोजनाले नेपालमै पहिलो पटक 'इन्जिनियरिङ प्रोक्योरमेन्ट कन्ट्र्याक्ट विथ फाइनान्सिङ' (ईपीसी-एफ) मोडेलमा यो आयोजना निर्माण गर्न लागेको हो। चिनियाँ कम्पनीले निर्माण ठेक्का पाएको यो आयोजनको कुल लागत नौ अर्ब रुपैयाँ लाग्ने अनुमान गरिएको पिपुल्स इनर्जीका कार्यकारी अध्यक्ष कृष्ण आचार्यले जानकारी दिए।

प्रवर्द्धक पिपुल्स इनर्जीले जलविद्युत् आयोजनाले निर्माणको खर्च र ठेक्काका लागि गत फागुन ३० (१४ मार्च, २०१८) गते चिनियाँ कम्पनीसँग सम्झौता गरिसकेको छ।

राजधानीमा आइतबार आयोजित कार्यक्रममा आचार्यले निजी क्षेत्रबाट निर्माण हुन लागेको यो ठूलो र पहिलो आयोजना भएको दाबी गरे। यसअघि निजी क्षेत्रबाट यति ठूलो लगानीमा जलविद्युत् आयोजना निर्माण भएको छैन, उनले भने, 'उत्पादनको दुई वर्षपछिमात्र पैसा तिर्नुपर्ने भएकाले आयोजना निर्माण अझ सहज भएको छ।' हामीलाई उत्पादन अवधिसम्म वित्तीय भार नपर्ने भएकाले व्यवस्थापन र अनुगमनको काममात्र गरे पुग्नेछ। सीडब्ल्यूटीडब्ल्यूले बैंक जमानत बिनै नेपाली कम्पनीलाई यसरी आयोजना निर्माणमा खर्च गर्न लागेको हो। आयोजनमा रिजर्भ इ्याम्प नभएकाले सुक्खा मौसममा भने कममात्र विद्युत् उत्पादन हुने भएको छ।

श्रोत: अञ्जपूर्ण पोष्ट, २०७४/१२/१२

विद्युतमा अबको मार्गचित्र

विकास थापा

विकास र समृद्धिका जतिसुकै ठूला कुरा गरे पनि आखिर ऊर्जा (मुलुकको सन्दर्भमा जलविद्युत) उपलब्धताबिना सामान्य जीवनसमेत सहज हुन सक्दैन। जलविद्युत् विकासमा लागिपरेको शताब्दी बितिसकेको छ। दिनप्रतिदिन भारतसित बिजुलीधरिको निर्भरता बढ्दो छ। भारतबाट बिजुली आयात गरेर लोडसेडिङ हटाउँदासमेत गर्व गर्नुपर्ने अवस्था छ। तर कालान्तरमा देशको ऊर्जाको चाबी भारतको हातमा रहिरहनु घातकसिद्ध हुन सक्छ, जुन कुरा बिनाकारण (संविधान जारी) भारतले २०७२ सालमा लगाएको पाँचमहिने नाकाबन्दीले पुष्टि गरिसकेको छ। सारा नेपालीले भारतका कारण यति धेरै दुःख खेप्नुपर्दा पनि हाम्रा नेताको चेत भने खुलेन। वर्तमान स्थिरता दिने सरकारसित अब खुल्ने अपेक्षासम्म गर्न सकिन्छ। किनभने अबको हाम्रो ऊर्जा विकासको धेरै लामो बाटा छैनन्। केवल आवश्यकता छ, स्पष्ट भिजन र दृढ (राजनीतिक) इच्छाशक्तिको। गरेरै छोड्ने अठोट भएमा राष्ट्रपति, प्रधानमन्त्री, ऊर्जामन्त्री र अन्य मन्त्री पढेलेखेको चाहिँदैन। जति पढे पनि नियत बांगो भइदियो भने त्यो प्रत्युत्पादक हुन्छ। अहिले प्रधानमन्त्री, ऊर्जामन्त्री र अर्थमन्त्रीको एउटै लाइन, सोच, विचार भइदियो भने जलविद्युत्मा छलाड मार्न सकिने स्थिति छ।

अबको ऊर्जाको बाटो भनेको मुख्यतः जलाशययुक्त आयोजना निर्माण प्रक्रियाको तत्काल थालनी, पूर्व-पश्चिम र उत्तर-दक्षिण प्रसारण लाइन, स्वदेशी ऊर्जा खपतको संयन्त्र र पद्धतिको विकास। जलाशययुक्त आयोजनाबिना लोडसेडिङ अन्त्य कल्पना गर्न सकिन्न। विद्युत् प्राधिकरणको सूचीमा चार हजार मेगावाटभन्दा बढी नदीप्रवाही (रन अफ रिभर) बिजुली आउनेवाला छन्। यिनले हिउँदयाममा एकतिहाइ मात्र उत्पादन गर्छन्। अर्थात् एक हजार मेगावाटको हिउँदको खपत धान्न नदी प्रवाहीका तीन हजार मेगावाट बिजुली चाहिन्छ। अर्कोतर्फ स्वदेशी वा विदेशी निजी क्षेत्रले जलाशययुक्त आयोजनामा लगानी गर्न सक्दैनन्। यो चाइनाको श्नी गर्जेजस्ता अन्तर्राष्ट्रिय कम्पनीले समेत देखाइसकेका छन्।

उनीहरूलाई जलाशययुक्त आयोजनाको दर प्रतियुनिट १२ रुपैयाँ होइन, १८ रुपैयाँ दियो भने आउलान्, जुन प्राधिकरणको मात्र होइन मुलुककै आर्थिक क्षमताले धान्न सक्दैन। यता स्वदेशका निजीलाई सय मेगावाटभन्दा माथिका नदीप्रवाही पनि मुस्किल छ। विदेशी निजी क्षेत्र डलरमा बिजुली बेच्न पाए लाइन लागेर आउँछन्। सुपर सिक्सका नाममा भित्रिएको ८२ मेगावाटको सोलु र प्रत्यक्ष वैदेशिक लगानीका नाममा छिराइएको माथिल्लो त्रिशूली— १ (२१६ मेगावाट) ले देखाइसकेका छन्। मुलुकका खोल्साखाल्सीमा निजी क्षेत्रले बनाएका र बनाउने आयोजनाबाट माग सम्बोधन हुँदैन। यी यावत् कारणले अब जलाशययुक्त आयोजनाको विकल्प देखिँदैन, त्यसमा पनि राज्यकै लगानीबाट मात्रै।

पहिचान भएका र केही हदसम्म अध्ययन भइसकेका जलाशययुक्त आयोजनाका लामा सूचीमा एकाध मात्र छन्। विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन (डीपीआर) नै तयार भइसकेको बूढीगण्डकी (१२०० मेगावाट), पहिचान भएर अध्ययन हुन नपाएको उत्तरगंगा क्यासकेड (कुल मिलाएर १५०० मेगावाटभन्दा बढी), पहिचान भएर पनि राज्यकै निकायले लाइसेन्स नपाएको तमोर (७६२ मेगावाट), विभिन्न माफिया र एजेन्टका कमिसनतन्त्रले अघि बढ्न नसकेको नलसिंहगाड (४०० मेगावाट) प्रमुख छन्। यीमध्ये राज्यले तत्काल अघि बढाउनुपर्ने दुइटा आयोजना देखिन्छन्।

पहिलो, उत्तरगंगा क्यासकेड र अर्को तमोर। झन्डै एक खर्ब रुपैयाँको पुनर्बास र मुआब्जामा खर्च गर्नुपर्ने बूढीगण्डकीको साटो त्यति पैसाले ७६२ मेगावाटको तमोर नै करिब-करिब निर्माण खर्च पुग्छ। जबकि तमोर र बूढीगण्डकीको वार्षिक ऊर्जा उत्पादन बराबर (३४०० गिगावाट आवर) छ। अति सीमित स्रोत र साधनलाई बुद्धिमत्तापूर्ण तवरले लगानी गर्ने हो भने बूढीगण्डकीमा तत्काल लगानी मूर्खता हो भने तमोरमा बुद्धिमानी। तमोरमा पुनर्बास खर्च त्यति लाग्दैन। तमोरपछिको आकर्षक र मुलुकलाई दीर्घकालसम्म अन्धकारबाट मुक्ति दिलाउने आयोजना हो- उत्तरगंगा क्यासकेड।

अहिलेसम्म पहिचान भएकामध्ये उत्तरगंगा क्यासकेडमा शतप्रतिशत सुकखायामको ऊर्जा उत्पादन गर्ने एक मात्र आयोजना हो। यो क्यासकेडमा उत्तरगंगा (४१७ मेगावाट), उत्तरगंगा २ (४०४ मेगावाट), क्यासकेड १ (१२७ मेगावाट), क्यासकेड २ (१४३ मेगावाट), क्यासकेड ३ (७० मेगावाट), अर्को जलाशययुक्त (४०० मेगावाट) र कालीगण्डकी एको हिउँद उत्पादन वृद्धि आदि छन्। कुल २७ किलोमिटर सुरुङ निर्माणमा १५६१ मेगावाट बिजुली उत्पादन हुने आयोजना र साइट अन्यत्र कतै देखिएको छैन। क्यासकेड बनाउँदा विद्यमान १४४ मेगावाटको कालीगण्डकीमा पनि थप पानी प्रवाह हुनेछ, जसका कारण हाल हिउँदयाममा ४८ मेगावाट मात्र उत्पादन हुने विद्युत् गृहको क्षमता वृद्धि हुन जान्छ।

५६ मेगावाटको माथिल्लो तामाकोसीमा सबै प्रकारका सुरुङ गरी १७ किलोमिटर छ। यी आयोजना चौबीसै घन्टा चलायो भने ६५ दिनसम्म जडित क्षमतामा विद्युत् उत्पादन गर्न सकिन्छ। यस्तो विशेषता अन्य आयोजनामा भेटिँदैन। तर विडम्बना कस्तो छ भने सम्झौता भई बजेट विनियोजन भएरसमेत उत्तरगंगाको अध्ययन स्वयं प्राधिकरणले रोकेको छ। दुईदेखि अढाई वर्षसम्ममा सम्पूर्ण अध्ययन पूरा हुने यी उत्तरगंगा निर्माण गर्न अन्य भौतिक पूर्वाधारको जरूरत छैन। मध्यपहाडी राजमार्ग बनिबनाउ छ, प्रवेश मार्ग बनाउनु पर्दैन। यति धेरै बिजुली बोक्ने आयोजनाको जम्मा ८५ किलोमिटर ४०० केभीको प्रसारण लाइन (बुटबलसम्म) बनाए पुग्छ। क्यासकेड भएकाले सुरुङबाहेक थप प्रवेश मार्ग आवश्यक परेन।

सरकार गम्भीर भएर साँच्चिकै लागिपर्ने हो भने समृद्धिका लागि भाषण र नारा होइन, व्यवहार नै पर्याप्त हुनेछ। विद्युतबाहेक हाम्रो तीव्र विकास र मेरुदण्ड निर्माणको अरु विकल्प गतिलो छैन। विद्युत्को सुनिश्चितता भएपछि उद्योगहरू यहीं आउँछन्।

सरकारको पनि एक प्रदेशमा एक जलाशययुक्त आयोजना बनाउने घोषणा छ, नीति बनिसकेको छैन। सधैंभरि संघीय सरकारले प्रदेश सरकारलाई अनुदान दिएर विकास निर्माण सम्भव हुँदैन र साध्य पनि चल्दैन। त्यसका लागि प्रदेशहरू आपैमा पनि सक्षम हुँदै जानुपर्छ। फेरि पनि सिंहदरबारको मात्र मुख ताक्ने परिपाटी कायमै रहेमा यति धेरै अनावश्यक खर्च झेलेर लादिएको संघीयताको के औचित्य ? सबै प्रदेशले आआफ्नो आयआर्जन बढाउन सके केन्द्र सरकारलाई बढी कर तिर्न सक्छन्। यसलाई कार्यान्वयन गर्न पनि उत्तरगंगा र तमोरबाट थालनी गर्नुपर्छ। यति धेरै आयोजनाका लागि लगानी कसरी जुटाउने त ?

राष्ट्रिय योजना आयोगका निवर्तमान उपाध्यक्ष स्वर्णिम वाग्लेको संयोजकत्वमा गठित, जसमा अर्थसचिव, गभर्नरसमेत सहभागी थिए, ले बूढीगण्डकीमा दुई खर्ब ७० अर्ब रुपैयाँ स्वदेशी लगानी गर्न खाका तयार गरेको छ। यो खाकालाई मन्त्रपरिषद्ले स्वीकृत गरिसकेको छ। अर्थात् २७० अर्ब रुपैयाँ राज्यले लगानी गर्ननिमित्त कटिबद्ध छ, यति पैसा सुरक्षित छ। अब बाँकी तमोर र उत्तरगंगाका लागि लगानी कसरी जुटाउने ? यो पनि गाह्रो कुरो देखिँदैन, फगत इच्छाशक्ति चाहिन्छ। स्वदेशी पैसाले नपुगे विदेशी (नेपाल सरकारको आफ्नो सर्तमा) लगानी ल्याउन सकिन्छ। यी दुवै आयोजनाका लागि लगानीकर्ता तयार छन्। त्यसमाथि राज्य ग्यारेन्टी बस्ने हो भने सिभिलबाहेक

इलेक्ट्रो मेकानिकलका सम्पूर्ण उपकरण उधारोमा पाइन्छ। आयोजना निर्माण भएर आम्दानी गर्न थालेपछि किस्ताबन्दीमा तिर्दै गए पनि हुन्छ। विश्वको जलविद्युत् क्षेत्रमा यस्तो परिपाटी पनि छ। यो पनि नगर्ने हो भने यी आयोजनामा लगानी गर्न इच्छुक अन्तर्राष्ट्रिय लगानीकर्तालाई आह्वान गर्ने। आह्वान गर्दा पनि आएनन् भने राज्यले बिनासर्त द्विपक्षीय वा बहुपक्षीय ऋण लिने। उनीहरूले समेत ऋण दिएनन् भने जनताकहाँ जाने। त्यसमाथि राज्यले अलिकति सहज वातावरण बनाइदिने हो भने यी आयोजनामा जनताकै लगानी पर्याप्त हुन्छ। यी यावत विकल्प अपनाउन नसक्ने हो भने सरकारको हुती नभएको पुष्टि हुन्छ। हुती नभएको सरकारले कुसीमा बसिरहने अधिकार पनि राख्दैन, छोडिदिए हुन्छ। नवनियुक्त ऊर्जामन्त्री वर्षमान पुनले यति काम गर्न सके भने अमेरिकामा राष्ट्रपति हुफरका नामले चर्चित हुफर इयामसरह नेपालका जलाशयुक्त आयोजनामा उनको नाम चर्चित हुनेछ। एक प्रकारले ऊर्जामन्त्रीका लागि यो अवसर पनि हो। यद्यपि ऊर्जामन्त्री एकले प्रयास गरेर मात्र सम्भव छैन, यसमा सबै दलका नेता, प्रधानमन्त्री र अर्थमन्त्रीको साथ पनि अपरिहार्य छ।

विगतका बेथिति र अनीतिका कारण हाम्रो ऊर्जा क्षेत्र भ्वाङ नै भ्वाङ परेको छ। उत्पादन, प्रसारण र वितरण तीनै क्षेत्र अस्तव्यस्त छ। उत्पादन भए प्रसारण लाइन छैन। माथिल्लो तामाकोसीकै बिजुली यही संरचना अभावमा खेर फाल्नुपर्ने अवस्था आइसकेको छ। काबेली कोरिडोरमा निजी क्षेत्रको खेर फालेर भारतसित डलरमा आयात गर्नुपरेको छ। ४० प्रतिशत जनता स्थायी लोडसेडिडमा छन्। प्रसारण लाइन नभएकै कारण आयोजना आउन सकेन, आएका पनि खपत हुन सकेन। त्यसैले उत्पादनमा गहन ध्यान दिएर बन्दोबस्ती गरिसकेपछि अबको सरकारले उत्तर-दक्षिण र पूर्व-पश्चिम प्रसारण लाइन निर्माणमा विशेष ध्यान दिनु जरुरी छ। तत्कालीन जलस्रोतमन्त्री विष्णुप्रसाद पौडेलले देशभरका विभिन्न क्षमताका प्रसारण लाइनका खाका तयार गरी निर्माण गर्ने निर्णय मन्त्रिपरिषद्बाट समेत पारित गराइसकेका छन्। ०६५ सालमा भएको उक्त निर्णयअनुसार देशभर प्रसारण लाइन बनाउन ५६ अर्ब रुपैयाँ लाग्छ। तिनलाई नै फलोअप गरी कार्यान्वयनमा ल्याए समय बचत हुन्छ र धमाधम निर्माणमा जान सकिन्छ। मानौं उत्पादन पनि भयो र प्रसारण पनि बन्यो। यसपछि राज्यले आजको मूल्यमा बसेंनि बिजुली आयातका लागि तिर्दै आएको २२ अर्ब रुपैयाँ जोगिनेछ। भारतले नाकाबन्दी लगाएको ताका भित्रिएका इन्डक्सन (विद्युतीय चुलो) ले आफ्ना करामत देखाइसकेका छन्। अर्थात् अधिकांश सहरी तथा अर्धसहरी क्षेत्रमा इन्डक्सन चुलो चलनचल्तीमा छ। यसलाई बढावा दिँदै एलपीजी (ग्याँस) विस्थापित गरी बिजुलीमा भात पकाउने परिपाटी गर्ने हो भने ग्याँस आयातमा राज्यले तिर्दै आएको वार्षिक ३० अर्ब रुपैयाँ जोगिन्छ। एवं प्रकारले डिजेल र पेट्रोल इन्धन विस्थापनका लागि विद्युतीय सवारी साधनलाई बढावा दिने हो भने खर्चो रुपैयाँको विदेशी मुद्रा बिदेसिनबाट रोकिन्छ। यी त केही प्रतिनिधिमूलक उदाहरण मात्र हुन्।

सरकार गम्भीर भएर साँच्चिकै लागिपर्ने हो भने समृद्धिका लागि भाषण र नारा होइन, व्यवहार नै पर्याप्त हुनेछ। विद्युत्बाहेक हाम्रो तीव्र विकास र मेरुदण्ड निर्माणको अरु विकल्प त्यति गतिलो छैन। विद्युत्को सुनिश्चितता भएपछि उद्योगहरू यहीं आउँछन्, भलै कच्चापदार्थ भारत तथा तेस्रो देशबाट आयात भए पनि। किनभने हामीकहाँ उद्योगका लागि कच्चा पदार्थ छैन, अन्वेषण गर्न सकेका छैनौं। आयातीत कच्चापदार्थबाट उत्पादित सामान प्रतिस्पर्धी हुँदैन। अर्थात् सामान बिक्री हुँदैन। त्यसैले जलविद्युत् उत्पादन गरी यहीं खपत गर्ने परिपाटीका लागि आजैबाट सुरु गरौं।

श्रोत: नयाँ पत्रिका, २०७४/१२/१२

खिम्ती २ इपिसिएफ मोडेलमा निर्माण हुने पहिलो आयोजना

उमेश पौडेल

चिनियाँ कम्पनीलाई विद्युत् उत्पादनको दुई वर्षपछि भुक्तानी गरे हुने

४८ दशमलव ८ मेगावाटको खिम्ती २ जलविद्युत् आयोजना इन्जिनियरिङ, प्रोक्रुमेन्ट, कन्स्ट्रक्सन एन्ड फाइनान्सिङ (इपिसिएफ) मोडेलमा निर्माण हुने पहिलो जलविद्युत् आयोजना हुने भएको छ ।

चिनियाँ सरकारी कम्पनी चोङक्विङ वाटर एन्ड टर्बाइन बक्स (सिडब्लुटिडब्लु)ले खिम्ती २ जलविद्युत् आयोजना इपिसिएफ मोडेलमा निर्माण गर्ने भएको हो ।

आरएम ग्रुपअन्तर्गतको पिपुल्स इनर्जी लिमिटेडले निर्माण गर्न लागेको यो आयोजनामा सिडब्लुटिडब्लुले निर्माण सम्पन्न भएको दुई वर्षपछि मात्र भुक्तानी गरे हुने सम्झौता गरिएको कम्पनीका अध्यक्ष कृष्ण आचार्यले जानकारी दिए ।

ठेक्का सम्झौताअनुसार ठेकेदार कम्पनी सिडब्लुटिडब्लुलाई सुरुमा १० प्रतिशत रकम पेस्कीस्वरूप उपलब्ध गराइनेछ । बाँकी ९० प्रतिशत रकम आयोजनाबाट विद्युत् उत्पादन सुरु भएको ७ सय दिनभित्रमा उपलब्ध गराइनेछ ।

कम्पनीले नेपाली जनता, विभिन्न क्षेत्रका विज्ञ विशेषज्ञहरू, आयोजना प्रभावित क्षेत्रका बासिन्दाहरू एवं विभिन्न संघ-संस्थाहरूको लगानीमा दोलखा र रामेछापको सिमाना हुँदै बग्ने खिम्ती खोलामा आयोजना विकास गर्न लागेको हो ।

खिम्ती २ आयोजनाको विद्युत् सर्वेक्षण अनुमतिपत्र पिपुल्स हाइड्रो सहकारी संस्था लि. को नाममा लिइएको थियो । आयोजनाको अध्ययन पूरा गरी पिपिएसमेत सम्पन्न भइसकेको अवस्थामा सहकारी संस्थामार्फत विकास गरिने आयोजनालाई उद्योग विभागले स्वीकृति दिन नमिल्ने बताएको थियो ।

त्यसपछि आयोजनाको सम्पूर्ण कागजातहरू सहकारीबाट पिपुल्स इनर्जी लिमिटेडमा परिवर्तन गरिएको हो । आरएम ग्रुपले १५ दशमलव ४ मेगावाटको रुदीखोला र २० मेगावाटको लाङटाङखोला जलविद्युत् आयोजना निर्माण गरिरहेको छ ।

आयोजना विकास गर्न सिडब्लुटिडब्लुले सिभिल, हाइड्रो मेकानिकल, इलेक्ट्रोमेकानिकल र प्रसारणलाइनको निर्माणसम्बन्धी सबै कामहरू इपिसिएफ मोडेलमा निर्माण गर्ने प्रस्ताव गरेको थियो ।

इपिसिएफ मोडेलमा निर्माण गर्न करिब ९ अर्ब रुपैयाँ (८ करोड ८० लाख अमेरिकन डलर)मा सम्झौता भएको कम्पनीका अध्यक्ष आचार्यले बताए । सोसम्बन्धी विस्तृत सम्झौता केही समयपछि नेपालमा पनि हुने उनले बताए ।

आयोजनाको वित्तीय व्यवस्थापन सानिमा बैंकको नेतृत्वमा अन्य नौवटा वाणिज्य बैंकहरूको संलग्नतामा सम्पन्न भइसकेको छ । यो वित्तीय व्यवस्थापनको पैसा आयोजना सम्पन्न भएपश्चात् चिनियाँ कम्पनीलाई भुक्तानी गर्न उपयोग गरिने कम्पनीका सञ्चालक देवबहादुर पौडेलले बताए ।

आयोजनाको वार्षिक कुल अनुमानित आम्दानी पहिलो वर्ष १ अर्ब ४० करोड रहेको छ । यस्तो आम्दानी वार्षिक ३ प्रतिशतका दरले ८ पटकसम्म बढ्दै जाँदा नवौँ वर्षमा १ अर्ब ७४ करोड रुपैयाँसम्म पुग्ने अनुमान गरिएको छ । आयोजनाले तीन वर्षपछि अर्थात् ०७८ असार मसान्तदेखि विद्युत् उत्पादन सुरु गर्ने जनाएको छ ।

हाल आयोजनाको हाइड्रोलोजी अध्ययन, विस्तृत सर्वेक्षण, भौगर्भिक अध्ययन तथा ड्रिलिङको कार्य सम्पन्न भइसकेको छ । आयोजनाका लागि जग्गा खरिदको काम सम्पन्न भएको छ । त्यस्तै विद्युत्गृह, अडिट टनेल, बाँधस्थलसम्म पुग्ने बाटोको काम अन्तिम चरणमा पुगेको छ भने खिम्ती खोलामाथि पुल बनाउने काम अन्तिम चरणमा पुगेका कम्पनीले जनाएको छ ।

लोडसेडिङ भएको छैन : प्राधिकरण

नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले अहिले काठमाडौं उपत्यकालगायत मुलुकभर घोषित-अघोषित कुनै पनि प्रकारको लोडसेडिङ नगरिएको र गर्नुपर्ने अवस्थासमेत नरहेको प्रस्ट पारेको छ ।

औद्योगिक ग्राहकलाई केही घन्टाको लोडसेडिङबाहेक अन्य ग्राहकलाई पूर्ण रूपमा विद्युत् आपूर्ति भइरहेको प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले बताए । प्रणालीमा आउने प्राविधिक गडबडीका कारण केहीबेर विद्युत् जाँदैमा त्यो लोडसेडिङ नभएको उनले स्पष्ट पारेका हुन् ।

सुक्खायामसँगै सुरु भएको हावाहुरीले विद्युत् प्रसारण तथा वितरण प्रणाली ट्रिपिङ हुँदा विद्युत् आपूर्तिमा समस्या हुने गरेको प्राधिकरणले जनाएको छ । विगतमा पनि यस्तो ट्रिपिङ भए तापनि त्यतिवेला लोडसेडिङ हुँदा उपभोक्ताले विद्युत् आपूर्तिमा समस्या आएको थाहा नै पाउँदैनथे ।

प्राधिकरणले त्यस्ता प्राविधिक समस्या समाधान गर्न मुलुकभर नै कर्मचारीको टिमलाई २४सै घन्टा तयारी अवस्थामा राखेको जनाएको छ ।

‘सडक तथा खानेपानी पाइप विस्तारका कारण हाम्रा भूमिगत केबलमा क्षति पुग्ने, केही स्थापनमा पोल तथा टान्सफर्मर सार्नुपर्नेलगायतका प्राविधिक कारणले त्यसआसपसका क्षेत्रमा केही समय विद्युत् कटौती भएको हुन सक्छ,’ घिसिङले भने, ‘यस्ता समस्या तत्काल समाधान गरी विद्युत् आपूर्ति नियमित गर्न काम भइरहेको छ ।’

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनले केही दिनअघि विद्युत् आपूर्तिमा अहिले भइरहेको प्राविधिक समस्यालाई छिटो र छरितो रूपमा समाधान गरी विद्युत् आपूर्ति नियमित गर्न प्राधिकरणलाई निर्देशन दिएका थिए ।

।

श्रोत: उर्जा खबर, २०७४/१२/१२

जलविद्युतमा सेयर, फलिफाप कि धराप !

डेढ दशकअघि चिलिमे जलविद्युत कम्पनीले रसुवामा २२ मेगावाटको चिलिमे जलविद्युत आयोजना निर्माण गर्दै थियो । यसका लागि सर्वसाधारणबाट सेयर लगानी आहवान गरियो । तत्कालीन कम्पनी प्रमुख डम्बरबहादुर नेपाली जलविद्युत कम्पनीमा सेयर लगानी गर्नुपर्छ । फाइदै-फाइदा हुन्छ भन्दै घरघर पुगेका थिए । सेयर जुटाउन निकै हम्मै परेको थियो । दबाब, अनुरोध र स्वविवेकमा जो-जसले सेयर किने समयान्तरमा उनीहरूले लाखमात्र होइन करोड कमाए । सय रुपैयाँको सेयर सूचीकृत हुँदा झन्डै ५ सय रुपैयाँमा कारोबार भयो । नेप्से यही कम्पनीले उचाल्यो । र, प्रतिकिता मूल्य २ हजार ८ सय रुपैयाँसम्म पुग्यो । यसो हुँदा चिलिमेबाट धेरैले करोडौं रुपैयाँ कमाए । करोड आम्दानी हुनुको पहिलो कारण चिलिमे आयोजनाको विद्युत खरिद दर सुरुमै महँगो हुनु हो । बैंकको ब्याज तिर्नुपर्ने दायित्व कम थियो । सस्तोमा निर्माण भएको आयोजनाको विद्युत नेपाल विद्युत प्राधिकरणले महँगोमा किन्ने सम्झौता गरेको थियो । यी कारणले चिलिमेबाट धेरैले कमाए । पछिल्ला वर्षमा जलविद्युत सेयरमा चिलिमे मानक बन्यो । यही मानकका आधारमा आहवान गर्नासाथ जलविद्युत कम्पनीमा सेयर भर्ने वा लगानी गर्नेको भीड लाग्न थाल्यो । हरेकले चिलिमेजस्तै मुनाफा कमाउने रहर वा लोभले पनि लगानी गर्नेको होड नै चल्यो । तर, सबै कम्पनी चिलिमे हुँदैनन् । र, हुन सक्दैनन् भन्ने बुझ्न सकेनन् । पुँजी बजार हाँक्नेले पनि यसबारे सचेतना फैलाउन कन्जुस्याइँ गरे । परिणामः पछिल्लो समय ऋण लिएर जलविद्युत कम्पनीको सेयर किन्ने सयौंको लगानी डुब्ने अवस्था उत्पन्न भएको छ । यी 'टिप्स' मा ध्यान दिऔं आयोजनाको भौगोलिक अवस्था तथा आयोजनास्थलको जानकारी आयोजना निर्माण गर्ने कम्पनीको पृष्ठभूमि तथा वित्तीय अवस्था कम्पनीका सञ्चालक एवं प्रवर्द्धकका े पृष्ठभूमि पहुँचमार्ग (आयोजनास्थलसम्म जाने सडक) को अवस्था स्वपुँजी र ऋण लगानीको सुनिश्चितता प्रसारण लाइन निर्माणको अवस्था आयोजनाले बैंकलाई ऋण तिर्ने अवधि (पे ब्याक पिरियड) विद्युत खरिद सम्झौता (पिपिए) भनिन्छ- सेयर बजार तासको घर हो । जुनसुकै समय तहसनहस हुन सक्छ । एक वा दुई देशमा मात्र होइन, यो विश्वमै पुष्टि भएको वास्तविकता हो । करिब एक दशकअघि देशको पुँजी बजारमा भुइँचालो नै गएको थियो । तत्कालीन प्रधानमन्त्री बाबुराम भट्टराईले पुँजी बजार 'जुवाघर' भनेपछि तासको घर (सेयर बजार) भत्किन सुरु भयो । करिब ११७५ अंकमा पुगेको नेप्से घटेर २९० मा सीमित भयो । अहिले पुँजी बजार पुनः एक दशकअघिको अवस्था नाजुक अवस्थामा पुग्ने अनुमान गरिएको छ । यसो भयो भने सेयरमा आँखा चिम्लेर लगानी गर्ने हजारौंको लगानी डुब्नेछ । सयौंको परिवार विखण्डन हुने, श्रीमान-श्रीमतीबीच पारपाचुके हुने र आत्महत्या गर्नेसम्म अवस्था देखिने आँकलन छ । वित्तीय क्षेत्र, होटल तथा बिमा समूहको तुलनामा जलविद्युत कम्पनीको सेयर तीव्र गतिमा घटिरहेको छ । हरेक दिनको कारोबारमा जलविद्युतका लगानीकर्ताले बढी गुमाउने गरेका छन् । विस्तारै लगानीकर्तामा आशा मर्दैछ । बजार घटबढ हुनु सामान्य हो । तर, चैत लागेपछि यो हावाको गतिमा घटेको छ । यसले पुँजी बजारलाई मात्र होइन, सिंगो जलविद्युत विकासलाई कता डोर्याउँछ भन्ने विश्लेषण गर्न सजिलो छैन । पछिल्लो समय साधारण सेयर जारी गर्ने कम्पनीको सूचीमा जलविद्युत कम्पनी नै अघि छन् । आइपिओ जारी गर्ने १७ कम्पनीमध्ये १४ वटा जलविद्युत कम्पनी छन् । तीमध्ये चिलिमे, सानिमा माई, बुटवल पावर तथा सिङ्डिबी हाइड्रो फण्ड राम्रा कम्पनीमा गनिन्छन् । यी बाहेक अन्य एक-दुई कम्पनीको वित्तीय अवस्था नकारात्मक छैन । नेपाल स्टक एक्सचेन्ज (नेप्से) मा अहिलेसम्म १७ कम्पनी सूचीकृत छन् । यीमध्ये मुस्किलले आधा दर्जन कम्पनीलाई राम्रो मान्न सकिन्छ । अन्यको वित्तीय अवस्था सबल छैन । र, तिनले

लगानीकर्तालाई कुनै मुनाफा दिन पनि सकेका छैनन् । भाविष्यमा दिने आशमात्र गर्न सकिन्छ । जलविद्युतमा एक पटक लगानी गरेपछि दशकौंसम्म प्रतिफल पाइन्छ भन्ने भ्रम छ । यही कारण सरकारले यो क्षेत्रलाई उत्पादनमुलकको सूचीमा राखेको छ । तर, उत्पादनमुलक तब हुन्छ जब कम्पनीको आर्थिक मेरुदण्ड बलियो हुन्छ । अधिकांश कम्पनीले सर्वसाधारणबाट पैसा उठाउने वा संस्थापक सेयर राख्न दबाव दिने गर्छन् । अनेक प्रलोभन देखाएर आफू जोखिने बाटो खोज्छन् । पछिल्लो समय जलविद्युत कम्पनीमा यही प्रवृत्ति हाबी भइरहेको छ । साधारण सेयरमा गरेको लगानी त्यति जोखियुक्त नभए पनि दोस्रो बजार डरलाग्दो हुन्छ । जलविद्युत कम्पनीको दोस्रो बजारमा नबुझी लगानी गर्नु डुबाउनु सरह हो । साधारण सेयर सय रुपैयाँमा पाइन्छ । यसमा जोखिम कम हुन्छ । तर, दोस्रो बजारमा लगानी बढी हुने हुँदा जोखिम पनि त्यतिकै हुन्छ । यसैले लगानी गर्नुपूर्व धेरै विषयमा विचार पुर्याउनुपर्छ । रकम हालेपछि पछुताउनुभन्दा सुरुमै सावधानी अपनाउनु जरुरी छ । जलविद्युत कम्पनी त्यस्ता कम्पनीमा लगानी गर्दा साधारणतया कम्पनीको अवस्था र स्तरका साथै सो जलविद्युत कम्पनी बन्दै गरेको ठाउँको भौगोलिक अवस्थितिलाई विशेष ध्यान दिनुपर्छ । जलविद्युत कम्पनीमा लगानी गर्नुपूर्व यसबारे अध्ययन गर्नुपर्छ । कम्पनीको अवस्थाबारे जानकार हुनु जरुरी छ । सुरक्षित ठाउँ हरेर मुनाफा आर्जन गर्ने हरेक व्यक्ति, समूह तथा निकायले यी पक्षलाई मनन गर्नुपर्छ । जसले आफ्नो लगानी डुबनबाट जोगाउन सक्छ ।

श्रोत: ऊर्जा खबर, २०१४/१२/१२

विश्वकाे विद्युत माग ३ प्रतिशतले वृद्धि, चीन र भारतको हिस्सा ७०

प्रतिशत

विश्वमा विद्युत उत्पादनसँगै खपत, उपभोग पनि बढिरहेको छ । योसँगै मागको दर पनि बढ्दै गएको छ । सन् २०१७ मा विश्वको विद्युत माग ३ प्रतिशतले बढेको छ । अन्तर्राष्ट्रिय ऊर्जा नियोग (आइइए) ले सार्वजनिक गरेको प्रतिवेदनमा विद्युत माग ३.१ प्रतिशत बढेको देखाएको छ । यसमा चीन र भारतको योगदान अर्थात् बढी विद्युत खपत गर्ने देशमा परेका छन् । चीन र भारत जनसंख्याको हिसाबमा तेसा ठूला मुलुकका रूपमा चिनिन्छन् । यी देशको माग सन् २०१७ मा प्रतिघन्टा ५ सय ५० टेरावाटका दरले बढेको थियो । सोही समयमा विश्वको वृद्धि दर ७ सय ८० प्रतिघन्टा टेरावाट थियो । फ्रान्सको पेरिसस्थित एक निकायले पनि भारतले विद्युत खपतको दर बढाउँदै कार्बनडाइअक्साइड घटाउँदै लगेको उल्लेख गरेको छ । उक्त निकायका अनुसार सन् २००० मा भारतमा ४३ प्रतिशत जनसंख्यामा विद्युतको पहुँच थियो । अहिले यो दर बढेर करिब ८२ प्रतिशत पुगेको छ । विद्युत खपतको दर बढ्दै जाँदा यसले विश्व अर्थतन्त्रलाई समेत चलायमान बनाएको प्रतिवेदनमा उल्लेख छ । विद्युतको खपत बढेसँगै चीनको आर्थिक वृद्धि ७ प्रतिशतले बढेको छ । उक्त दरको वृद्धि हुन गर्मी समयमा विद्युतको माग ६ प्रतिशतले बढेको थियो । यसैगरी, भारतमा ७ प्रतिशत आर्थिक वृद्धि हुँदा विद्युतको माग करिब १२ प्रतिशत बढेको देखाएको छ । यी दुवै देशबाहेक अन्य एसियाली देशको माग १० प्रतिशत थियो । आइइएका अनुसार न्यूक्लियर स्रोतबाट सन् २०१७ मा २६ टेरावाट विद्युत उत्पादन भएको थियो । सामान्य आर्थिक वृद्धि हुन १ प्रतिशतले विद्युतको माग बढेको थियो । उच्च आर्थिक वृद्धि हासिल हुन १० प्रतिशतले माग बढेको पनि प्रतिवेदनमा उल्लेख छ । अमेरिका जस्ता विकसित मुलुकले सन् २०१६ को तुलनामा ८० टेरावाट विद्युतको माग थियो । युरोपेली देशमा २.३ प्रतिशत (७५ टेरावाट) विद्युत माग हुँदा आर्थिक वृद्धि पनि उति नै थियो । यस्तै, जापानमा १५ टेरावाटबराबर विद्युतको माग बढेको थियो ।

इनर्जी इन्फ्रा पोस्टबाट अनुवाद

श्रोत: अभियान, २०७४/१२/१३

५०० मेगावाटका आयोजनामा ऊर्जा मन्त्रालय र लगानी बोर्डको लडाईं

चैत १३, काठमाडौं । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयले ५ सय मेगावाटभन्दा बढी क्षमता भएका जलविद्युत् आयोजनाको अनुमतिपत्रका सम्बन्धमा एउटा साझा र समान धारणा बनाएर अगाडि बढ्ने भएको छ । पछिल्लो दिनमा मन्त्रालय र लगानी बोर्डबीच कार्यक्षेत्रको विषयमा सामान्य दुविधा उत्पन्न भएपछि त्यसलाई स्पष्ट पार्ने तयारी मन्त्रालयले गरेको हो । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुन, सचिव अनुपकुमार उपाध्यायसहित बोर्डका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत महाप्रसाद अधिकारीबीच मङ्गलवार मन्त्रालयमा सोही विषयमा छलफल भएको थियो ।

छलफलमा मन्त्री पुनले मन्त्रालय र मातहत रहेका आयोजनाका सम्बन्धमा प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीसँग छलफल एवम् प्रस्तुतीकरण गर्ने र अवस्थाको बारेमा जानकारी गराउने बताएका थिए । विद्युत् ऐनले जलविद्युत्को आयोजनाका अनुमतिपत्र दिने अधिकार ऊर्जा मन्त्रालयलाई दिएको छ भने लगानी बोर्ड ऐनले लगानीका स्रोत खोज्ने जिम्मेवारी बोर्डलाई दिएको छ । पछिल्ला दिनमा मन्त्रालय र बोर्डबीच कार्यक्षेत्रगत विषयमा सामान्य असहमति देखिएको सन्दर्भमा मन्त्री पुन र बोर्डका अधिकारीबीच नेपालको आर्थिक समृद्धिको आधारको रूपमा रहेको ऊर्जा क्षेत्रमा एक अर्का निकायबीच समन्वय गरेर अगाडि बढ्ने विषयमा छलफल भएको छ ।

मन्त्री पुनले सबै निकायसँग सहजीकरण गरेर सरकारको लक्ष्य पूरा गर्नेतर्फ सरकार लाग्ने र सरकारको अड्ग भएकाले बोर्डसँग पनि मिलेर काम गर्ने बताएका थिए । मन्त्री पुनको सचिवालयका अनुसार बैठकमा कानूनी प्रबन्धअनुसार सरकारका निकाय सञ्चालन हुने भएकाले राष्ट्रिय आवश्यकता के हो भन्ने विषयलाई विशेष ख्याल गरेर अगाडि बढ्न सबै तयार हुनुपर्ने मन्त्री पुनको भनाइ थियो ।

उनले आर्थिक समृद्धिको आधार ऊर्जा क्षेत्र नै भएकाले छिटोभन्दा छिटो लगानी जुटाउने, आयोजना निर्माणमा जोड दिनुपर्ने भएकाले प्रधानमन्त्रीको निर्देशनअनुसार काम गर्न सबै तयार हुनुपर्ने बताएका थिए । बोर्डका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत अधिकारीले नीति निर्माणको काम मन्त्रालयले नै गर्ने र बोर्डले लगानीसम्बन्धी काम गर्ने धारणा राखेका छन् । छलफलपछि अधिकारीले भने, ‘हामीले ऐनअनुसार बोर्डले पनि लगानी जुटाउने र सहजीकरण गर्ने विषयमा कुराकानी गरौं ।’

सरकारले आगामी दश वर्षमा दश हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्य राखेको सन्दर्भमा सबै निकायबीच समन्वय गरेर जानुपर्ने विषयमा छलफल भएको प्रमुख कार्यकारी अधिकृत अधिकारीको भनाइ छ । उनले बोर्डले विवाद झिक्नो वा गर्न खोज्यो भनेर गरिएका प्रचार समेत सत्यको नजिक नरहेको बरु ऐनअनुसार जिम्मेवारी व्यवस्थापन गर्नुपर्छ भन्ने मात्रै विषय रहेको स्पष्ट पारेका छन् ।

सरकारले कुनै पनि आयोजना आफूलाई सहज हुने तवरले निर्माण गर्न सक्ने, लगानीका ढाँचासमेत फरकफरक हुन सक्ने भए पनि ठूला परियोजनाको सहजीकरणका लागि बोर्ड एउटा माध्यम हुन सक्ने बोर्डको भनाइ छ । बोर्डले ‘प्राजेक्ट बैङ्क’मार्फत केही आर्कषक आयोजनाको पहिचान तथा लगानीकर्ताको

समेत खोजी गरिरहेको छ । बोर्डकै समन्वयमा शुरु भएको अरुण तेस्रो परियोजना निर्माणको चरणमा प्रवेश गरेको छ । यस्तै नवलपरासीमा होड्सी सिमेन्ट उद्योगले उत्पादन गर्ने तयारी गरेको छ । बोर्डको ऐनअनुसार ५ सय मेगावाटभन्दा बढी क्षमताका आयोजनाको सहजीकरण बोर्डमार्फत नै हुने व्यवस्था रहेको छ । रासस

श्रोत: अभियान, २०७४/१२/१३

असारभिन्न तल्लो हेवा शुरू

खविन लुइटेन

जिल्लाको हेवा खोलामा निर्माणाधीन तल्लो हेवा खोला जलविद्युत् आयोजना (२२ दशमलव २ मेवा)ले असारभिन्न उत्पादन शुरू गर्ने भएको छ । काबेली कोरिडोर निर्माण पूरा भएमा सोही अवधिदेखि राष्ट्रिय प्रसारण लाइनमा २२ दशमलव २ मेगावाट विद्युत् थप हुनेछ ।

आयोजनाको ९७ प्रतिशत काम पूरा भएको निर्माण कम्पनी माउण्टेन हाइड्रो प्रालि नेपालले जानकारी दिएको छ । आयोजनाका जनसम्पर्क अधिकृत श्याम अधिकारीका अनुसार आगामी असारबाट उत्पादन शुरू गर्ने तयारीमा आयोजना पुगेको छ । २०७१ मङ्सिरदेखि ३ वर्षमा सक्ने गरी शुरू भएको आयोजनाको काम १ वर्ष म्याद थप गरिएको थियो । पहिलो ३ वर्षमा काम नसकिएपछि दोस्रोपटक म्याद थपिएको थियो ।

यही गतिमा काम अघि बढे आउँदो असारसम्ममा काम सक्ने र विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्य रहेको आयोजना सञ्चालक बताउँछन् । निर्माणको शुरूमा भूकम्प र नाकाबन्दीका कारण सामान ढुवानी गर्न समस्या भएको थियो । स्थानीय बासिन्दाको अवरोधले गर्दा पनि आयोजना निर्माण ढिला भएकाले म्याद थप गर्नुपरेको निर्माण कम्पनीले जानकारी दिएको छ । अहिले पावर हाउस, टनेल, पेनस्टक ट्याङ्क र कण्ट्रोल रुमलगायतको निर्माण कार्य अन्तिम चरणमा पुगेको छ । ३ अर्ब ६६ करोड रुपैयाँको लागतमा काम सक्ने गरी शुरू भएको आयोजना म्याद थप हुनाले लागत बढेर ४ अर्ब रुपैयाँसम्म पुग्ने बताइएको छ । अहिलेसम्म ५ दशमलव ४ किलोमिटरको सुरुङ खन्ने काम सकिएको छ । सदरमुकाम फिदिम नगरपालिका यसको मुख्य निर्माणस्थल रहेको छ । साविकको भारपा गाविस पनि प्रभावित क्षेत्रमा पर्छ । हेवा खोलाको पानी फेमेको बाँधमा ल्याई विद्युत्गृहमा पठाउन २ ओटा हेडवर्कस् निर्माण गरिएको छ । आयोजनाले विद्युत् जोडिने १ सय ३२ केभी काबेली कोरिडोर प्रसारण लाइनको निर्माणलाई पर्ख र हेरको रणनीति लिएको छ ।

शुरूमा यो आयोजनाको क्षमता २१ दशमलव ६ मेगावाट रहेको थियो । डिजाइन परिवर्तन हुँदा हेड बढेपछि क्षमता पनि बढेको छ । आयोजनामा 'लिडिङ बैङ्क'को भूमिका प्राइम बैङ्कले निर्वाह गर्ने र कुल लगानीको ७५ प्रतिशत बैङ्क तथा बाँकी २५ प्रतिशत कम्पनीमार्फत बेहोरिने निर्माणको जिम्मा पाएको माउण्टेन हाइड्रोका अध्यक्ष सीताराम तिमल्सेनाले बताए । जिल्लाको नागीन गाविसको वडा नं. १ र फिदिम गाविसको वडा नं. ४ मा रहेको हेवाखोला र फेमेखोलाको पानी मिसाएर आयोजना निर्माण भइरहेको छ ।

शेयर निष्कासनको अन्तिम तयारी

आयोजनाले प्रभावितका लागि शेयर निष्कासन गर्ने अन्तिम तयारी गरेको छ । शेयर निष्कासन गर्न नेपाल धितोपत्र बोर्डमा आवेदन दिएको कम्पनीका अध्यक्ष तिमल्सेनाले बताए । उनका अनुसार पहिलो

चरणमा १२ करोड ५० लाख रुपैयाँको १ सय रुपैयाँ मूल्य दरका १२ लाख ५० हजार कित्ता शेयर विक्री खुला गरिनेछ । यो शेयर पाँचथर जिल्लाभरिका सर्वसाधारणका लागि हुनेछ । धितोपत्र बोर्डबाट स्वीकृति पाएपछि तुरुन्तै शेयर विक्री गर्ने तयारी भइरहेको तिमल्सेनाले जानकारी दिए । कम्पनीद्वारा शेयर निष्कासन तथा बाँडफाँट गर्न सिद्धार्थ क्यापिटललाई विक्री प्रबन्धक तोकिएको छ । स्थानीयको शेयर निष्कासन गरेर बाँडफाँटपछि सर्वसाधारणका लागि छुट्याइएको शेयर निष्कासन गरिने कम्पनीले जानकारी दिएको छ ।

श्रोत: कारोबार, २०७४/१२/१३

पञ्चेश्वर जलविद्युत् आयोजना : भारत सकारात्मक

पञ्चेश्वर जलविद्युत् आयोजना अघि बढाउने सम्बन्धमा भारत सकारात्मक देखिएको छ । सोमवार ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयमा मन्त्री वर्षमान पुन र भारतीय राजदूत मञ्जिवसिंह पुरीबीच सम्पन्न भेटका क्रममा राजदूत पुरीले उक्त कुरा बताएका हुन् ।

भेटमा मन्त्री पुनले पञ्चेश्वर जलविद्युत् आयोजना नेपाल सरकारको उच्च प्राथमिकतामा रहेको बताएका थिए । सो क्रममा राजदूत पुरीले प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीको आसन्न भारत भ्रमणमा अरुण तेस्रो परियोजना र पञ्चेश्वर अघि बढाउने तयारीमा भारत रहेको जानकारी दिएका थिए ।

मन्त्री पुनले भारतबाट आयात गर्ने विद्युत्को हकमा भारतीय विद्युत् विक्रेताहरूसँग प्रतिस्पर्धा गराई सस्तोमा विद्युत् आयात गर्न नेपाल इच्छुक रहेको धारणा व्यक्त गरे । त्यसैगरी, मन्त्री पुनले बुटवल-गोरखपुर (४०० केभी) अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन निर्माणमा नेपाललाई सहयोग गर्न पनि राजदूत पुरीसँग आग्रह गरेका छन् । यस प्रस्तावप्रति भारत सरकार सकारात्मक भएकाले मोडालिटीको बारेमा छलफल गर्न सकिने राजदूत पुरीको भनाइ छ ।

श्रोत: कारोबार, २०७४/१२/१३

जलविद्युत्मा लगानी वढाउन भारत इच्छुक

निरु अर्याल

नेपालमा लामो समयपछि गठन भएको स्थिर सरकारवाट नीतिगत सुधार र लगानीको वातावरण बनेको भन्दै छिमेकी मुलुक भारत जलविद्युत्का क्षेत्रमा थप लगानी गर्न इच्छुक देखिएको छ । भुटानको जलविद्युत्मा लगानी गरेर द्विपक्षीय लाभ लिँदै आएको भारतले नेपालमा लगानीको वातावरण बनाए जलविद्युत्मा लगानी बढाउने भारतीय अधिकारीहरूले जनाएका छन् ।

नेपालमा अधिकतम लगानीको वातावरण सिर्जना गर्न र बहुउद्देश्यीय हिसावले आयोजनाहरू बनाएर लगानी विस्तार गर्न पनि उसले नेपाललाई सुझाव दिएको छ । वातावरण बनेमा जलविद्युत्मा जति पनि लगानी गर्न आफू तयार रहेको र यसबाट नेपाल र भारत दुवैले उत्तिकै लाभ लिनसक्ने भारतीय अधिकारीहरूको भनाइ छ । भारतले नेपालमा हालसम्म उत्पादन, पर्यटन, कृषि, ऊर्जालगायतका क्षेत्रमा लगानी गर्दै आएको छ । अन्य क्षेत्रबाट प्रशस्त लाभ उठाउन सके पनि भारतले जलविद्युत् क्षेत्रवाट अपेक्षित फाइदा भने लिन सकेको छैन ।

“नेपालले लगानीको वातावरण बनाए भारत नेपालमा जलविद्युत्का क्षेत्रमा लगानी गर्न चाहान्छ,” नेपालका लागि भारतका पूर्वराजदुत रणजीत रायले भने, “यसबाट नेपाल र भारत दुवै देशका जनताले प्रशस्त लाभ लिन सक्नेछन् ।” फेडरेशन अफ इन्डियन चेम्बर अफ कमर्स एण्ड इण्डस्ट्रिज (एफआईसीसीआई)ले आयोजना गरेको नेपाली सञ्चारकर्मीसँगको भेटमा रायले नेपाल र भारतबीचको व्यापारिक तथा कुटनीतिक सम्बन्ध विस्तार अझै प्रगाढ र मजबुत हुने बताए । “पूर्वाधार विकास र जलविद्युत्मा लगानी गर्न सके नेपालले वृहत्तर रूपमा विकास गर्नसक्ने देखिन्छ,” उनले भने “यसका लागि नेपालमै भएको दक्ष जनशक्तिलाई स्वरोजगार बनाउन सक्त्यो भने नेपालमा जुन देखिएको परनिर्भरता न्यून हुने देखिन्छ ।” रायले भारतले ‘स्कील इन्डिया प्रोग्राम’मार्फत जनशक्ति विकासमा जोड दिएको उल्लेख गर्दै आवश्यक सीपयुक्त जनशक्ति नभए लगानीमात्रले लाभ दिन नसक्ने बताए । उनका अनुसार भारतीय लगानीकर्ता जलविद्युत्को दृष्टिबाटमात्र नभइ वाढी नियन्त्रण, सिँचाइलगायत विभिन्न कोणवाट नेपालले कोसी, कर्णालीजस्ता ठूला परियोजनामा काम गर्न इच्छुक देखिएका छन् । तर, विद्युत् उत्पादनमा छिमेकी मुलुकसँग समेत सक्रिय भएको भारत पूर्ण रूपमा अझै पनि लोडसेडिङमुक्त हुन सकिरहेको छैन । हाल भारतमा ३ सय प्लस गिगावाट विद्युत् उत्पादनको क्षमता छ ।

भारतीय जलविद्युत् प्रवर्द्धकका अनुसार दिल्ली, नोयडा, गुडगाउँ आसपास तथा साना सहरमा लोडसेडिङ कायमै छ । भारतलाई आवश्यक पर्ने कुल ऊर्जाको १० प्रतिशत विद्युत् ३ देखि ६ महिनासम्मका लागि दिने विक्रेता आवश्यक रहेको बताउँदै पावर ट्रेडिङ कर्पोरेशन (पीटीसी) इण्डियाका अध्यक्ष दीपक अमिताभले यसलाई नेपाल-भारत दुईदेशीय समझदारीबाट पूर्ति गर्न सकिने बताए । गत साता सार्क उद्यमी सम्मेलनमा सहभागी भएका उनले नेपालका लागि भारत जलविद्युत्को दीर्घकालीन वजार रहेको स्पष्ट पारे । नेपाल र भारतबीच धेरै सुमधुर सम्बन्ध रहेको उल्लेख गर्दै उनले भने, “नेपालमा ऊर्जाको सम्भावना प्रशस्त छ यहाँ ऊर्जाको ठूलो माग छ, दुवै देशको समझदारी हुन सक्त्यो भने दुवै देशलाई लाभ हुन्छ ।” उनका अनुसार भारतको कुल ऊर्जा उत्पादनको ६६ प्रतिशत कोइला, ग्यास तथा खनिज तेलजस्ता थर्मल स्रोतबाट हुने गरेको छ । भारत, भुटान, वंगलादेश र नेपाल (बीबीआइएन)ले जलविद्युत्को क्षेत्रमा प्राप्त उपलब्धिबाट नेपालले फाइदा उठाउनसक्ने अध्यक्ष अमिताभले बताए । नेपाललाई जलविद्युत् विकासमा जनशक्ति, प्रविधि र पुँजी आवश्यक रहेको उनले बताए । उनले भने, “यी देशमा पर्याप्त प्रविधि,

तालिमप्राप्त जनशक्तिका साथै लगानीका लागि पैसा पनि उपलब्ध छन् ।” प्राइभेट इक्विटी फण्डका रूपमा रहेका उक्त पैसा लगानीको अवसर हेरेर बसेको र त्यसबाट नेपालले जलविद्युत् उत्पादनका लागि अभूतपूर्व अवसर उठाउन सक्ने बताए ।

लामो समयको खपतपछि सकिने ती स्रोतको प्रभावकारी विकल्प जलविद्युत् नै रहेको भन्दै उनले नेपालले नीतिगत सुधार र लगानीको वतावरण बनाए धेरै भारतीय लगानीकर्ता नेपालमा जलविद्युत्मा लगानी गर्न इच्छुक रहेको जानकारी पनि दिए । “भारतका जलविद्युत् उत्पादन हुने र नहुने प्रदेशबीच हुने मौसमी विद्युत् आदान-प्रदान हुने गरेको छ, नेपालले चाह्यो भने त्यो पनि सम्भव छ,” उनले भने । उनका अनुसार भारतको जम्मूकाश्मिर र हिमाञ्चल प्रदेशमा जलविद्युत् उत्पादन छ, तर विद्युत् उत्पादन कम हुने हिउँदमा उक्त राज्यहरूले पैसा तिरेर वा विद्युत्कै लेनदेनबाट मिलाउने गरिएको छ ।

श्रोत: काव्तिपुर, २०७४/१२/१३

अरुण तेस्रो र पञ्चेश्वर छिट्टै

भारतीय राजदूत मञ्जिवसिंह पुरीले प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीको भारत भ्रमणका क्रममा अरुण तेस्रो र पञ्चेश्वर आयोजना अघि बढाउने तयारी भएको बताएका छन् । सोमबार सिंहदरबारमा ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनसँग भेट गर्दै पुरीले यस्तो बताएका हुन् । भेटमा मन्त्री पुनले पञ्चेश्वर आयोजना नेपालको उच्च प्राथमिकतामा रहेको बताएका प्रेस संयोजक रोशन खड्काले जानकारी दिए ।

भारत र नेपालको संयुक्त लगानीमा बनाउने भनिएको पञ्चेश्वर बहुदेशीय आयोजना करिब दुई दशकयता चर्चामा भए पनि निर्माण सुरु हुन सकेको छैन । भारतीय सरकारी स्वामित्वको कम्पनी सतजल लिमिटेडलाई अरुण तेस्रोको उत्पादन अनुमति दिने तयारी सरकारले गरेको छ ।

भारतीय राजदूतसँगको भेटमा मन्त्री पुनले भारतबाट आयात भइरहेको पावर ट्रेडिङको हकमा प्रतिस्पर्धा गराई सस्तोमा विद्युत् आयात गर्न नेपालले चाहेको धारणा राखेका थिए ।

नेपालले अहिले करिब ४ सय मेगावाट बिजुली भारतबाट आयात गरिरहेको छ । मन्त्री पुनले बुटवल-गोरखपुर ४ सय केभी अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन निर्माणमा समेत गर्न भारतीय राजदूतसँग आग्रह गरेका थिए ।

श्रोत: राजधानी दैनिक, २०७४/१२/१३

माथिल्लो तामाकोसी सेयर प्रकरण, पुरानो निर्णय अनुमोदन गरेकोमा स्थानीय आन्दोलित

दोलखाको उत्तरी दुई गाउँपालिकाले गरेको जनभावनाविपरीत निर्णय नै उचित भएको भन्दै त्यसलाई जिल्ला समन्वय समितिले अनुमोदन गरेपछि स्थानीयवासी आन्दोलनमा उत्रेका छन् । माथिल्लो तामाकोसी जलविद्युत् आयोजनाले स्थानीयलाई वितरण गर्ने १० प्रतिशत सेयरमा विवाद बढ्दै गएपछि समन्वय समितिले विवादलाई झन् मलजल गरेको आरोप लगाउँदै उनीहरूले जनस्तरबाट संघर्षका कार्यक्रम घोषणा गरेका हुन् ।

स्थानीयले माथिल्लो तामाकोसी बिगु-गौरीशंकर गाउँपालिका सेयर वितरण समन्वय समिति गठन गरेर विभिन्न चरणको संघर्षका कार्यक्रमहरू घोषणा गरेका हुन् ।

पासाङ शेर्पा संयोजक र अमृत खड्का सहसंयोजक रहेको सो समितिले साधारण ढंगले उठाएको न्यायोचित मुद्दालाई सम्बोधन नगरी पुरानै निर्णयलाई प्रश्रय दिई जनभावनामा ठेस पुऱ्याएको भन्दै सडक आन्दोलनदेखि कानुनी ढोका ढकढक्याउनेसम्मको चरणबद्ध संघर्षका कार्यक्रम घोषणा गरेको छ ।

समितिको बैठकले जिल्ला समन्वय समिति दोलखाले गरेको गत ६ भदौ र ९ चैतको दुवै निर्णय अवैधानिक रहेकाले अस्वीकार गर्ने, केही दिनको अल्टिमेटमसहितको मागपत्र माथिल्लो तामाकोसीसमक्ष पेस गर्ने भएको छ । त्यसैगरी, बिगु र गौरीशंकर गाउँपालिका प्रमुख तथा उपप्रमुखको उपस्थितिमा बृहत् विरोध भेला तथा अन्तक्रिया कार्यक्रम आयोजना गरे पनि समितिले जनाएको छ ।

जिल्ला समन्वय समितिले गत ६ भदौमा स्थानीयले पाउने १० प्रतिशत सेयर वितरणका लागि आयोजनाको मुहान र संरचना रहेको साविकका लामाबगर र गौरीशंकर गाविसलाई अतिप्रभावित 'क' वर्ग, प्रसारण लाइन र सडकको प्रवेश मार्गले छोएको ठाउँलाई 'ख' वर्ग र अन्यलाई 'ग' वर्गमा राख्ने मोडालिटी बनाएको थियो । सोही मोडालिटीले आयोजना रहेको गाउँपालिकाकै अधिकांश वडावासीहरू 'ग' वर्गमा खुम्चिएका छन् ।

लामो समय समितिले गुपचुपमै राखेको सो निर्णय सरोकारवालाहरूले तामाकोसी हाइड्रोपावरको सहायतामा मात्र प्राप्त गरेपछि असन्तुष्टि जनाउँदै उनीहरूले यो मोडालिटीको विरोध गर्दै आएका छन् । समन्वय समितिले गरेको निर्णय पूर्णतः अवैधानिक भएको र नयाँ संविधान जारी भई कार्यान्वयनमा समेत आइसकेको अवस्थामा उक्त मोडालिटीलाई सच्याएर अगाडि बढ्नुपर्ने माग समितिले राख्दै आएको छ ।

राज्यको पुरानो संरचनाअनुसार तयार गरिएको सेयर वितरण संरचना अहिले फेरिएको अवस्थामा मान्य नहुने स्थानीयको भनाइ छ । आयोजनाको निर्माण कार्य जारी रहेको अवस्था, देशमा संविधान जारी भई लागू भएको र त्यसै आधारमा संघीय, प्रदेश र स्थानीय तीनै तहको निर्वाचन भई अधिकारसम्पन्न

सरकारसमेत निर्माण भइसकेको अवस्थामा पुरानै संरचनामा सेयर वितरण हुनु न्यायको सिद्धान्तविपरीत भएको स्थानीयले बताए ।

श्रोत: राजधानी दैनिक, २०७४/१२/१३

२० प्रसारण लाइन समस्यामा

नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले २० प्रसारण लाइन निर्माणको काम आगामी दुई वर्षभित्र सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखे पनि कार्य प्रगति भने कछुवाको गतिमा रहेको छ । राष्ट्रिय रूपमा विद्युत् उपलब्ध गराउन र निर्माणाधीन आयोजनाको विद्युत् उपभोक्ताको घर, आवास तथा औद्योगिक क्षेत्रसम्म पुऱ्याउन महत्त्वपूर्ण मानिएका त्यस्ता प्रसारण लाइनमा साझा समस्या रहेका छन् । पटक-पटक सरकारका तर्फबाट भएका प्रयाससमेत साकार बन्न सकेको छैन ।

वन क्षेत्रको जग्गा प्रयोग, स्थानीय प्रभावितको जग्गा प्राप्तिजस्ता विषयमा अधिकांश आयोजना फसेका छन् । वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयले कतिपय स्थानमा रूख कटानको अनुमति नदिएता पनि धेरै आयोजना समस्यामा परेका हुन् । रणनीतिक महत्त्व मानिएका आयोजनाको समस्या साझा नै भए पनि त्यसलाई समाधान गर्न ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालय, प्राधिकरणलगायतले गरेको प्रयाससमेत साकार हुन सकेको छैन । प्राधिकरणले हेटौँडा-ढल्केबर-दुहवी ४०० केभी क्षमताको प्रसारण लाइन आगामी एक वर्षभित्र सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखेको छ । एघार जिल्ला समेटेने सो प्रसारण लाइन वन क्षेत्रको जग्गा प्रयोगमा नै रुमल्लिएको छ । कूल २८५ किलोमिटर लामो सो परियोजनामा विश्व बैंक, नेपाल सरकार र प्राधिकरणको लगानी रहेको छ ।

यस्तै, तामाकोसी-काठमाडौँ ४०० केभी क्षमताको प्रसारण लाइन पनि आगामी दुई वर्षभित्र सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखिएको छ । अरू आयोजनाभन्दा यो आयोजनाको काम अघि बढेको भए पनि सोचेजति प्रभावकारी छैन । कूल १०० किलोमिटर लामो सो प्रसारण लाइनलाई माथिल्लो तामाकोसी जलविद्युत् आयोजनाको विद्युत् काठमाडौँ जोड्ने आयोजनाका रूपमा पनि लिइन्छ ।

यस्तै, समस्यामा फसेको अर्को प्रसारण लाइन हो, भरतपुर-बर्दघाट २२० केभी र हेटौँडा-भरतपुर प्रसारण लाइन । विश्व बैंक, नेपाल सरकार र प्राधिकरणको लगानी रहेको सो प्रसारण लाइन आगामी एक वर्षभित्र निर्माण सम्पन्न गर्नुपर्ने कार्यतालिका रहेको छ । निर्माण व्यवसायीले समयमा काम नगरेको तथा वन क्षेत्रको जग्गा प्रयोगमा समेत सास्ती खेप्नुपरेको सो आयोजना सम्पन्न गराउन प्राधिकरणलाई हम्महम्मै परेको छ ।

त्रिशूली श्री बी हब-मातातीर्थ २२० केभी क्षमताको प्रसारण लाइन निर्माणले पछिल्लो समयमा गति लिएको छ । नुवाकोटको सामुदायिक वन क्षेत्रको जग्गा प्रयोगमा सहमति जुटेपछि सो आयोजनाले केही गति लिएको छ । माथिल्लो त्रिशूली श्री ए, माथिल्लो त्रिशूली श्री बीलगायतका आयोजनाबाट उत्पादित विद्युत् सोही प्रसारण लाइन भएर राजधानी भित्रनेछ । माथिल्लो त्रिशूली श्री एका आयोजना प्रमुख फणिन्द्रराज जोशीले जलविद्युत् आयोजनासँगै प्रसारण लाइन निर्माणको कामले समेत गति लिएको बताए । सो प्रसारण लाइन ४६ किलोमिटर लामो रहेको छ ।

लेखनाथ दमौली २२० केभी प्रसारण लाइन आगामी दुई वर्षभित्र निर्माण सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखिएको छ । कूल ४५ किलोमिटर लामो सो प्रसारण लाइन पनि वन क्षेत्रको जग्गा प्रयोगमा अल्झिएको छ । यस्तै, दमौली-भरतपुर २२० केभी क्षमताको प्रसारण लाइन ४५ किलोमिटर लामो रहेको छ । सो आयोजनाको कामसमेत प्रभावकारी देखिएको छैन ।

चिलिमे-त्रिशूली २२० केभी क्षमताको प्रसारण लाइनको समेत काम सुरु भएको छैन । आगामी एक वर्षभित्र सक्ने लक्ष्य राखिएको सो प्रसारण लाइन ४० किलोमिटर लामो छ । यस्तै, ११० किलोमिटर लामो कोसी कोरिडोर २२० केभी प्रसारण लाइन पनि आगामी एक वर्षभित्र निर्माण सम्पन्न हुनु पर्नेछ ।

श्रोत: राजधानी दैनिक, २०७४/१२/१४

खिम्तीमा चिनियाँ लगानी

दोलखा / रास— ईपीसीएफ मोडलमा बन्न लागेको नेपालकै पहिलो आयोजना खिम्ती-२ मा चिनियाँ कम्पनीले लगानी गर्ने भएको छ । चिनियाँ सरकारको स्वामित्व रहेको 'चोङक्विङ वाटर एन्ड टर्बाइन वक्र्स' कम्पनी (सीडब्लूटीडब्लू) को लगानीमा दोलखा र रामेछापको सिमानामा खिम्ती-२ जलविद्युत् आयोजनामा निर्माण हुन लागेको हो । ४८ दशमलव ८ मेगावाट क्षमताको खिम्ती-२ जलविद्युत् आयोजनामा इन्जिनियरिङ, प्रोक्रुमेन्ट, कन्स्ट्रक्सन एन्ड फाइनान्सिङ (ईपीसीएफ) मोडलमा निर्माण हुनेछ ।

२०७५ वैशाखबाट निर्माणको काम सुरु हुने छ । चिनियाँ कम्पनीको लगानीमा बन्ने खिम्ती-२ जलविद्युत् आयोजना आगामी वैशाखबाट निर्माण सुरु हुने भएको हो । जलविद्युत् आयोजनामा सीडब्लूटीडब्लूले करिब ९ अर्ब लगानी गर्ने भएको छ । यो आयोजना आरएम ग्रुपअन्तर्गतको पिपुल्स इनर्जी लिमिटेडले निर्माण गर्न लागेको हो । पिपुल्स इनर्जीका अध्यक्ष कृष्ण आचार्यले भने, 'नेपालमै पहिलोपटक ईपीसीएफ मोडलमा यो आयोजना निर्माण हुँदै छ ।' उनले आयोजना निर्माणका लागि ८ करोड ८० लाख अमेरिकी डलर सम्झौता भएको बताए । ठेकेदार कम्पनी सीडब्लूटीडब्लूलाई सुरुमा १० प्रतिशत रकम पेस्की उपलब्ध गराइने र बाँकी ९० प्रतिशत रकम आयोजनाबाट विद्युत् उत्पादन सुरु भएको ७ सय दिनभित्र उपलब्ध गराइनेछ । आयोजनाको वार्षिक कुल अनुमानित आम्दानी पहिलो वर्ष १ अर्ब ४० करोड रहेको छ ।

तीन वर्षभित्र निर्माण सम्पन्न गरी २०७८ असारदेखि व्यावसायिक उत्पादन सुरु गर्ने आयोजनाको लक्ष्य छ । कुल २६ करोड युनिट वार्षिक ऊर्जा उत्पादन गर्ने लक्ष्य राखिएको आयोजनाको विद्युत् गृह खिम्ती खोला र पँलाती खोलाको दोभानभन्दा २५० मिटरमाथि निर्माण हुनेछ । उत्पादित विद्युत् न्यु खिम्ती सबस्टेसन किर्नेटारमा जोडिनेछ ।

श्रोत: नागरीक, २०७४/१२/१४

उर्जा क्षेत्रमा सहकार्य गर्न अमेरिका तयार

अमेरिकी राजदूत अलाइना बी टेल्लिजले उर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाईमन्त्री बर्षमान पुनसंग शिष्टाचार भेट गरेकी छन्। सिंहदरबारस्थित उर्जा मन्त्रालयमा भएको भेटवार्तामा द्विपक्षीय हितका विषयमा छलफल भएको छ।

मन्त्री पुनसंगको भेटमा अमेरिकी राजदूत टेल्लिजले अमेरिका र नेपालको बीचमा बलियो सम्बन्ध रहेको भन्दै आगामी दिनमा पनि दुई देशबीचको सम्बन्ध सुमधुर मजबुत बन्ने धारणा राखेकी थिइन। उनले एमसीसी परियोजना लागु भइसकेको भन्दै आगामी भदौबाट काम तीव्र रूपमा सुरु हुने जानकारी समेत दिइन। अमेरिकी राजदूतले उर्जा मन्त्रालयको प्राथमिकताबारे चांसो राख्दै अमेरिकी सरकार उर्जा क्षेत्रमा सहकार्य गर्न ईच्छुक रहेको जानकारी गराइन्।

जवाफमा उर्जामन्त्री पुनले उर्जा क्षेत्रको विकास गर्ने सरकारको योजना रहेको भन्दै अन्तरदेशी प्रसारण लाइन निर्माण उर्जा मन्त्रालयको प्राथमिकतामा रहेको बताए। उनले नेपालमा उपयुक्त लगानीको बातावरण बनेको भन्दै त्यसका लागि अमेरिकी लगानीकर्ताहरूलाई नेपालमा लगानी गर्ने वातावरण बनाउन सरकार तयार रहेको बताए।

राजदूतसंगको भेटमा मन्त्री पुनले १० वर्षमा १० हजार मेगावाट विजुली उत्पादन गर्ने लक्ष्यका साथ सरकार अघि बढिरहेको जानकारी गराए। माओवादी केन्द्रका प्रभावशाली नेता समेत रहेका उर्जामन्त्री पुनले उर्जा आर्थिक विकासको प्रमुख आधार भएको भन्दै त्यसका लागि साना तथा ठुला परियोजना समयमै सम्पन्न गर्नको लागि मन्त्रालयले काम अगाडी बढाइरहेको दाबी गरे।

भेटमा अमेरिकी राजदूतले अपर कर्णालीजस्ता ठुला आयोजनाहरूको सफल कार्यान्वयन भए त्यसले विदेशी लगानीकर्तालाई नेपालमा लगानी गर्न थप हौसला मिल्ने बताइन्।

श्रोत: नयाँ पत्रिका, २०७४/१२/१४

जलविद्युत् प्रवर्धनमा वन मन्त्रालय बाधक

उमेश पौडेल

तत्कालीन वनमन्त्री विक्रम पाण्डेको निर्णयले सर्भेका लागि १ वर्ष ढिला

जलस्रोत, ऊर्जा तथा सिँचाइ मन्त्रालयले प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाएको १० वर्षमा १० हजार मेगावाट जलविद्युत् उत्पादन गर्ने कार्यमा नयाँ कार्यविधि बाधक बनेको छ । वन मन्त्रालयले माघ १० गते वनसम्बन्धी नयाँ कार्यविधि मन्त्रीस्तरीय निर्णयबाट पारित गरेको थियो । कार्यविधिमा कुनै पनि अयोजनाको सर्भे गर्नुभन्दा अगाडि वन मन्त्रालयबाट स्वीकृति लिनुपर्ने नियम थपेर लक्ष्यअनुसार काम गर्न बाधा उत्पन्न भएको सरोकारवालाहरूले बताएका छन् ।

वन मन्त्रालयले संरक्षित क्षेत्रभित्रका जलविद्युत् आयोजनाहरूलाई सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन अध्ययन गर्न सहमति प्रदान गर्ने कार्यविधि जारी गर्दै हरेक जलविद्युत् आयोजनाको सर्वेक्षण अनुमति लिँदा वन मन्त्रालयअन्तर्गत ३ वटा निकायसँग स्वीकृति लिनुपर्ने बाध्यकारी नियम बनाएको हो । अब संरक्षित क्षेत्रमा (राष्ट्रिय निकुञ्ज, सिकार आरक्ष, संरक्षित क्षेत्र तथा मध्यवर्ती क्षेत्रसमेत)मा प्रभाव पार्ने जलविद्युत् आयोजनाले नेपाल सरकार ऊर्जा मन्त्रालयबाट जारी गरिएको विद्युत् उत्पादन सर्वेक्षण अनुमतिपत्र, आयोजनाको विस्तृत विवरणसमेत संलग्न राखी राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागमा निवेदन दिनुपर्नेछ ।

यसरी जारी भएको सम्भाव्यता अध्ययन निवेदनमा उल्लेख भएको क्षेत्रमा प्रस्तावित आयोजना निर्माण गर्दा दुर्लभ र लोपोन्मुख वन्यजन्तु तथा त्यस क्षेत्रका वन, वनस्पति, जैविक विविधतामा नकारात्मक असर र प्रभाव पर्ने पत्र सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन अध्ययन प्रतिवेदनको अनुसूचीमा संलग्न गर्नुपर्ने उल्लेख गरिएको छ । त्यस्तै, प्रवर्धकहरूले सम्बन्धित कार्यालयले गर्ने स्थलगत अध्ययनका क्रममा प्रस्तावित योजनाका विभिन्न संरचनाहरू रहने स्थानहरूसमेत सर्भेको क्रममा देखाई वनलाई स्वीकृत गराएर मात्र सर्भेयर लैजान पाउने व्यवस्था गरिएको छ ।

मन्त्रालयले वातावरणमा प्रतिकूल प्रभाव पर्ने भन्दै पर्यावरणीय प्रणालीमा नकारात्मक असर नपर्ने देखिएमा वा न्यून असर र प्रभाव पर्ने भए प्रचलित कानूनको अधीनमा रही सर्तसहित प्रस्तावित आयोजनाको सम्भाव्यता अध्ययन गर्न राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागले सहमति प्रदान गर्न सक्ने उल्लेख छ । यसरी प्राप्त निवेदनमा प्रस्तावकलाई प्रस्तावित आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन अध्ययन गर्न सहमति प्रदान गर्ने सम्बन्धमा रायसाथ पेस गर्न राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागमा पठाउनुपर्ने बाध्यकारी नियम लगाइएको छ ।

यी सबै प्रक्रिया पूरा भएपछि मात्र जलविद्युत् प्रवर्धकले सम्भाव्यता अध्ययन गर्न सहमति प्रदान गरिएको पत्रका आधारमा आफ्नो राय वन तथा भूसंरक्षण मन्त्रालय पठाउन सक्नेछन् । त्यसपछि मात्र वन मन्त्रालयले आयोजनाको सर्भे अनुमति दिन सक्ने प्रावधान छ । 'वन मन्त्रालयले जलविद्युत् प्रवर्धकलाई अति नै दुःख दिने किसिमले नयाँ कार्यविधि ल्याएको छ, यसलाई परिमार्जन नगरे निजी तथा सरकारले नै निर्माण गर्ने धेरै आयोजनालाई प्रत्यक्ष असर पर्छ,' स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था (इप्पान)का अध्यक्ष शैलेन्द्र गुरागाईंले भने, 'वन मन्त्रालयले जलविद्युत् प्रवर्धकलाई असहज हुने तथा आयोजनाहरू निर्माणमै बाधा हुने कार्यविधि ल्याएको छ, यसमा हाम्रो आपत्ति छ ।'

यसअघि 'राष्ट्रिय प्राथमिकताप्राप्त योजनाका लागि राष्ट्रिय वन क्षेत्र प्रयोग गर्नेसम्बन्धी कार्यविधि २०७४' लागू भएको थियो । यो कार्यविधि वन मन्त्रालयको प्रस्तावमा गत जेठ पहिलो साता मन्त्रपरिषदले पारित गरेको थियो ।

तत्कालीन वनमन्त्री विक्रम पाण्डेको निर्णयले सभैका लागि १ वर्ष ढिला

यसअघिको सरकारका वनमन्त्री विक्रम पाण्डेले मन्त्रीस्तरीय निर्णय गराई नयाँ कार्यविधि ल्याएका थिए । उनले चुनाव हार्ने निश्चित भएसँगै पछिल्लो सरकारलाई अप्ठ्यारोमा पार्न नयाँ कार्यविधि ल्याएर जलविद्युत्को विकासमा अवरोध गर्न खोजेको एक प्रवर्द्धकको भनाइ छ । पाण्डेले ल्याएको नयाँ कार्यविधिको कारण अहिले ४० वटा जलविद्युत् आयोजनाले सभै गर्न सकेका छैनन् । कार्यविधिअनुसार वातावरण प्रभाव मूल्यांकन गर्नुअघि सभैका लागि १ वर्ष वन मन्त्रालय धाउनुपर्ने बाध्यता थपिएको छ ।

सरकारले नेपालमा वनको हिस्सा कम्तीमा ३९ प्रतिशतभन्दा घट्न नदिने घोषणा गरेको थियो । अहिले नेपालको ४४.७८ प्रतिशत वन क्षेत्रले ओगटेको छ । ठूला परियोजनाहरूले रुख कटान भएपछि त्यसको सट्टामा बिरुवा रोप्ने हुनाले वन क्षेत्र घट्ने अवस्था पनि नरहको प्रवर्द्धकहरूले बताएका छन् ।

श्रोत: कारोबार, २०७४/१२/१४

जलविद्युत् आयोजनालाई प्रतिस्पर्धात्मक रूपमा अघि बढाउनुपर्छ

भीम गौतम

हाल नेपालको जलविद्युत् उत्पादन क्षमताबारेको अध्ययनका टिम लिडर डा. केपी दुलालसँग नेपाल विद्युत् प्राधिकरण, चिलिमे जलविद्युत्, बुटवल पावर कम्पनीलगायतका संस्था र कम्पनीमा योजना अध्ययन, निर्माणमा काम गरेको अनुभव छ । त्रिभुवन विश्वविद्यालयबाट २०५२ सालमा सिभिल इन्जिनियरिङमा स्नातक र स्विट्जरल्यान्डबाट जलस्रोत व्यवस्थापनमा स्नातकोत्तर गरेका डा. दुलालले जापानबाट नदी व्यवस्थापनमा विद्यावारिधि गरेका हुन् । विद्युत् प्राधिकरणको पूर्व सञ्चालक सदस्यसमेत रहेका डा. दुलाल विगत आठ वर्षदेखि डीके कन्सल्ट प्रालिमा आबद्ध भएर जलविद्युत् आयोजनाको अध्ययन र निर्माणका काममा समेत सक्रिय छन् । नेपालको कुल जलविद्युत् उत्पादन क्षमताबारे अध्ययन गरिरहेका दुलाल नेतृत्वको टिमले यसबारे जल तथा ऊर्जा आयोगलाई यसको प्रतिवेदनसमेत बुझाएपछि नेपालको कुल उत्पादन क्षमताबारे थाहा हुनेछ । जलविद्युत् क्षेत्रबारे लामो अनुभव रहेका र जलविद्युत् विज्ञका रूपमा परिचित डा. दुलालसँग कारोबारकर्मी भीम गौतमले नेपालको जलविद्युत् उत्पादन कमजोर हुनुको कारण, संघीयतापछिको जलविद्युत् क्षेत्र, सरकारले चाल्नुपर्ने कदम र समस्याबारे गरेको कुराकानीको सार :

अहिले नेपालको जलविद्युत् आयोजनाको विकासक्रमलाई कसरी हेर्नुभएको छ ?

नेपालको जलविद्युत् आयोजनाको विकासक्रमलाई अहिलेको अवस्थामा केही अपवादबाहेक सन्तोषजनक रूपमै मान्नुपर्छ । यस क्षेत्रका मुख्य सरोकारवालाहरूको कुरा गर्दा आजका दिनमा नेपाल विद्युत् प्राधिकरण र यसको स्वामित्वका कम्पनीहरू, स्वदेशी तथा विदेशी लगानीकर्ताहरू नै हुन् । विद्युत् प्राधिकरणको कुरा गर्दा दशकौं लगाएर भर्खर चमेलिया आयोजना सम्पन्न भयो, जसको लगानी पनि प्रतिमेगावाट ५० करोडभन्दा बढी पुगेको चर्चा छ । प्राधिकरणद्वारा बढाइएका अन्य आयोजनाहरू जस्तै— कुलेखानी तेस्रो, राहुघाट, त्रिशूली-३ ए आदि सबै ढिला तथा मूल्यवृद्धिको चपेटमा देखिन्छन् । विद्युत् प्राधिकरण व्यवस्थापनले विद्युत् मागलाई उचित सम्बोधन गरेर लोडसेडिङमुक्त गरे पनि आयोजना निर्माणको समस्या भने समाधान गर्न सकेको देखिँदैन । त्यस्तै विद्युत् प्राधिकरणको स्वामित्वका कम्पनीमार्फत अघि बढाइएका आयोजनाको हालत पनि उस्तै देखिन्छ । भूकम्प, नाकाबन्दी लगायतका कारणबाट तीन वर्षसम्म ढिलो उत्पादन गर्न सक्ने चर्चा सुनिन्छ । स्वदेशी निजी क्षेत्रबाट बढाइएका केही आयोजनाहरू पनि विभिन्न समस्यासँग जुध्दै अगाडि बढिरहेका छन् । विदेशी लगानीमार्फत बढाइएका आयोजनाहरूमध्ये भारतीय कम्पनीका आयोजनाहरू अरुण तेसा र कर्णाली पनि अन्योलमै देखिन्छन् । अन्य मुलुकका लगानीकर्ताबाट बनेका केही सीमित आयोजना मात्र बनेका छन् । नयाँ आयोजनाहरू खासै बढेको अवस्था देखिँदैन ।

सम्भावना धेरै भएर पनि किन उत्पादन हुन नसकेको जस्तो लाग्छ ?

नेपालमा जलविद्युत् विकासले १ सय वर्षको इतिहास बनाइसकदा र उत्पादनको सम्भावना पनि अधिक रूपमा रहे पनि आवश्यकअनुसार विकास भएको छैन । सर्वप्रथम हाम्रो भौगोलिक अवस्थाले जलविद्युत्को प्रचार सम्भावना देखायो, तर त्यही भौगोलिक अवस्थाका कारण दूरदराजमा रहेका गाउँहरूमा विद्युत् पुऱ्याउन अति नै महँगो सावित हुनाले देशको माग बढ्न सकेन । देशको कमजोर आर्थिक अवस्था, दशकौंको देशले भोगेको राजनीतिक द्वन्द्व र

नीति निर्माताको दूरदर्शिताको कमीका साथै भारत र चीनबीचको जियोलोजिकल अवस्थाको चपेटामा परेर पनि यो क्षेत्रको विकास हुन नसकेको हो ।

नेपालमा जलविद्युत् उत्पादनका योजनाहरू त धेरै आए, नीति पनि धेरै आए, तर किन कार्यान्वयनमा आउन सकेनन् ?

कागजी रूपमा नीतिहरू धेरै आए, तर कार्यान्वयन पक्ष धेरै नै कमजोर देखियो । सर्वप्रथम जतिबेला नीति आयो, त्यति बेला निजी क्षेत्र र हाम्रा बैंकिङ क्षेत्रहरू तयार नै थिएनन् । सरकारले नीति ल्याउनेबित्तिकै निजी क्षेत्रबाट आयोजना बनिहाल्छन् भन्ने सोच गलत सावित भएको हो । नीति नियम आएको २५ वर्ष भइसक्दा निजी क्षेत्र आयोजना बनाउन तयार भइरहेका छन्, तर अहिले लगानीमा समस्या देखिन थाल्यो, त्यस्तै सामाजिक समस्या र राजनीति अस्थिरताका कारणबाट आयोजनाहरू समयमा बन्न सकेनन् । सरकारले सुरक्षा पनि दिएन र अभिभावकको भूमिका पनि देखाउन सकेन । आजसम्म बनेका आयोजनाहरू निजी क्षेत्रको आफ्नै पहल र सक्रियताबाट मात्र बन्न सकेको अवस्था हो ।

नयाँ सरकार गठन भएको छ, जलविद्युत् उत्पादनका लागि अब कसरी अघि बढ्नुपर्छ ?

नयाँ सरकार गठन भएको अवस्थामा जलविद्युत् क्षेत्रका विद्यमान समस्या समाधानका लागि पहल गर्नुपर्ने मुख्य एजेन्डाहरूका साथै केही नयाँ प्रयास जरूरी छ । नेपालमा भएका ऊर्जाका स्रोतहरूमध्ये प्रमुख रहेको जलविद्युत्लाई अन्यसँग प्रतिस्पर्धात्मक बनाउन सके मात्र यो क्षेत्रको दिगो विकासको सम्भावना खुल्नेछ । यस क्षेत्रलाई प्रतिस्पर्धात्मक बनाउनका लागि जलविद्युत् क्षेत्रको निर्माण, अध्ययन र सञ्चालनका क्षेत्रहरू समेट्दै शोध तथा अनुसन्धानलाई सरकारले मूल रूपमा अगाडि बढाउनुपर्छ । यस कार्यबाट सस्ता आयोजनाहरूको छनोट, कम लागतमा निर्माणका साथै कम मर्मत तथा सञ्चालन गर्ने जस्ता नतिजाहरू प्राप्त हुनेछ, जसका कारण जलविद्युत् क्षेत्र प्रतिस्पर्धात्मक बन्नेछ । यसकारण जलविद्युत् आयोजना प्रतिस्पर्धात्मक रूपमा अघि बढाउनुपर्छ ।

कस्ता नीति र कार्यक्रम ल्याउन सके जलविद्युत्मा उपलब्धि हासिल गर्न सकिने अवस्था छ ?

जलविद्युत्मा नीतिको अभावले विकास नभएको होइन, तर दिगो विकास र समृद्धि नै जलविद्युत्बाट हुने गरी नीति बनाइएको छैन । वैदेशिक लगानी आकर्षण गर्न सकिएको अवस्था अहिलेसम्म देखिँदैन । कमजोर मुद्रा भएको मुलुकले डलरमा खरिद-बिक्री गर्न आनाकानी गर्ने, एकद्वार प्रणाली भने पनि दर्जनौं मन्त्रालय र विभाग धाउनुपर्ने बाध्यता उस्तै रहने, सामाजिक समस्या र सुरक्षा नै आज देखिएका मुख्य सम्बोधन गर्नुपर्ने समस्या हुन्, साथसाथै राजनीतिक अवस्थाले नीतिहरू पनि परिवर्तन भइरहने अवस्था देखिएकाले दिगो विकासका निम्ति नीतिहरूमा स्थिरता र एकरूपता हुन पनि जरूरी देखिएको छ ।

प्रसारणलाइनमा ठूलो समस्या देखिएको छ, यसलाई समाधान गर्न के गर्नुपर्छ ?

प्रसारणलाइन निर्माणमा दुईवटा मुख्य समस्या देखिएका छन् । पहिलो— जग्गा प्राप्ति र दोस्रो— वनजंगलमा आयोजना निर्माण । मुख्य समस्याका रूपमा जग्गा प्राप्ति निकै गाह्रो भएको छ । जग्गा उपयोगलाई व्यवस्थित बनाएर जग्गाको स्वामित्व सरकारसँग रहने गरी जग्गालाई व्यापारको वस्तु बन्ने अवस्थाबाट हटाउनु नै आजको मुख्य चुनौती हो । अन्य मुलुकजस्तै सरकारको स्वामित्वमा सबै जग्गा रहने र किनबेचमा कडा नीति अवलम्बन गर्न सके यो समस्या समाधान हुन सक्छ । अर्कोतर्फ वनजंगल प्रयोगको हकमा सरकार, वन मन्त्रालयमार्फत नीति-नियम परिमार्जन गरे प्रसारणलाइनका लागि वनको उपयोग सहज हुने देखिन्छ ।

संघीय ढाँचाअनुरूप जलविद्युत् क्षेत्रलाई कसरी अघि बढाउनुपर्छ ?

अब संघीय व्यवस्थाअनुसार अघि बढ्दा केन्द्रीय सरकारबाट ठूला र बहुउद्देश्यीय खालका र निर्यात प्रयोजनका

लागि बनाइने आयोजना बनाउने गरी अघि बढ्नुपर्छ भने मझौला खालका आयोजना र आफ्नो प्रयोगका निम्ति बन्ने आयोजनालाई प्रदेश सरकारमार्फत बढाउनुपर्छ । स्थानीय स्तरबाट लघु जलविद्युत् र साना खालका घरायसी प्रयोगका लागि सौर्य ऊर्जा आयोजनाहरू बढाउन सहयोग र समन्वय गर्नुपर्ने देखिन्छ । संघीय सिमानामा बग्ने नदीहरूमा केन्द्र सरकारमार्फत लाभ हानिलाई उचित विवरणसहित केन्द्र सरकारमार्फत बढाउँदा बिनाविवाद आयोजना अघि बढाउन सकिने देखिन्छ ।

वितरण प्रणाली स्थानीय सरकारमार्फत अघि बढाउने भनिएको छ, प्राविधिक रूपमा यो कतिको सम्भव देख्नुहुन्छ ?
वितरण प्रणाली स्थानीय सरकारलाई जिम्मा लगाउन सकिन्छ । अन्य मुलुकहरूमा पनि वितरण प्रणाली स्थानीय स्तरका कम्पनीमार्फत सञ्चालन भएका हुन्छन् र नेपालमा पनि सामुदायिक विद्युतीकरणमार्फत वितरणमा स्थानीय समुदायमार्फत गरिसकिएको छ । यसबाट चुहावट नियन्त्रणमा सहयोग पुग्नेछ । प्राविधिक क्षमताका लागि प्रदेश र केन्द्रले सहयोग भने गर्नुपर्छ ।

जलविद्युत् क्षेत्रको विकासका लागि स्थानीय, प्रदेश र केन्द्रीय सरकारबीच कसरी समन्वय र सहकार्य हुनु जरुरी छ ?
देश संघीयतामा गइसकेपछि अधिकार बाँडफाँडमा अन्योल देखिएको छ । आयोजनाहरूको विकास-निर्माणमा असर नगरी अघि बढाउन स्थानीय, प्रदेश र केन्द्रबीच राम्रोसँग समन्वय हुनु जरुरी छ । भर्खर स्थानीय तहबाट जलविद्युत् उत्पादनकर्ताहरूलाई नयाँ कर निर्धारण गरी चिठी लेखिएको सुन्न थालिएको छ, जुन पूर्ण रूपमा गलत हो । जलविद्युत् आयोजनाहरूले तिर्ने कर तथा राजस्वहरू ऐनले नै व्यवस्था गरेर निर्धारण गरिसकेको अवस्थामा कर लगाउन खोज्नु कानुनविपरीत कार्य हो । अर्कातर्फ स्थानीय तहले आफ्नो हिस्साका लागि कानुन बनाउन लाग्नुपर्छ । संविधानले स्थानीय प्रदेश तथा केन्द्रलाई अधिकार बाँडफाँड गरिदिएकाले आयोजना निर्माणमा अन्योल देखिएको छ । तर, हालको अवस्थामा स्थानीय र प्रदेशबाट काम बढ्न सक्ने क्षमता एकदमै न्यून देखिन्छ, प्राविधिक जनशक्तिका अभावमा । भोलि अधिकार बाँडफाँडमा पनि सतर्क हुनु जरुरी छ, नत्र अधिकारको अन्योलताले काममा उपरोध उत्पन्न हुनेछ ।

नेपालको जलविद्युत् उत्पादन क्षमताबारे अन्योल छ, तपाईं अहिले परामर्शदाताका रूपमा यसको अध्ययनमा हुनुहुन्छ, यसबारे के भन्नुहुन्छ ?

हो, अहिले नेपालको जलविद्युत् क्षमता कति छ भनेर अध्ययन भइरहेको छ, जुन धेरै महत्त्वपूर्ण अध्ययन हो, किनभने नेपालको क्षमता आधिकारिक रूपमा अध्ययन भएको थिएन । एक जना विद्यार्थीको अध्ययन निष्कर्षलाई नै नेपालको क्षमता मानिरहेको अवस्था थियो । आजभन्दा ५० वर्ष अघि गरिएको अध्ययन जुन सीमित स्रोत र तथ्यांकमा आधारित थियो र अहिले प्राविधिक क्षमता र तथ्यांक उपलब्धता तथा विश्लेषण सबै हिसाबबाट पनि आज गरिने अध्ययन ५० वर्षपहिले गरिएको अध्ययनभन्दा सबै कोणबाट परिष्कृत र यथार्थपरक हुनेछ । हामी पनि अध्ययनको अन्तिम परिणामलाई छिटोभन्दा छिटो निष्कर्षमा पुऱ्याउने गरी काम गरिरहका छौं ।

पानी बहाव (क्यू) कतिमा बनाउने भन्नेबारेमा फरक-फरक धारणाहरू छन्, यसलाई कसरी अघि बढाउँदा ठीक हुन्छ ?

आयोजना छनोट गर्दा पानीको मात्रा कति राख्ने भन्ने कुरा धेरै विषयवस्तुसँग सम्बन्धित हुन्छ । जस्तै— बजारको अवस्था, विद्युत्को माग, विद्युतीय लगानी र आम्दानीसम्बन्धी अर्थशास्त्र, आयोजनाको किसिम आदिका सन्दर्भमा कुरा गर्दा हामीले पहिला ६५ प्रतिशत पानीको बहावमा आयोजना छनोट गरेका थियौं, पछि ४० प्रतिशतमा गऱ्यौं र अहिले फेरि ४५ प्रतिशतमा आयोजना बनाउन थालिएको छ, तर जलाशययुक्त आयोजना तथा पिकिड रन अफ द रिभर खालका आयोजनाहरू फरक बहावका आधारमा बढाइएको छ । हाल ऊर्जा मन्त्रालय तथा नेपाल विद्युत्

प्राधिकरणले आयोजना छनोट गर्दा ४० प्रतिशतका आधारमा गर्ने गरिएकाले अध्ययनको बहावको मात्रा ४० प्रतिशत रहने गरी आयोजनाको क्षमता तोकिएको हो । अहिलेको अवस्थामा रन अफ रिभरहरूमा यो नै ठीक छ ।

श्रोत: कारोबार, २०७४/१२/१४

ढुवानीमा समस्या हुँदा माथिल्लो तामाकोसी आयोजनाको काम प्रभावित

निर्माणाधीन माथिल्लो तामाकोसी जलविद्युत् आयोजनामा खराब सडकका कारण सामग्री ढुवानीमा समस्या देखिएको छ । आयोजनाको काम अन्तिम चरणमा पुग्दा ठूला सामान ढुवानी गर्नुपर्ने र त्यसका लागि सडकलगायतका पूर्वाधारका कारण समस्या आएको आयोजनाले जानकारी दिएको छ ।

राष्ट्रिय गौरवको आयोजनाको काम हाल ९४ प्रतिशत सकिएको छ । आउँदो पुसअघि नै सक्ने तयारी गरिएको आयोजनामा ठूला पाइप तथा इक्युप्मेन्ट ढुवानीमा समस्या आएको हो । “ठूला ट्रकमा सामान ढुवानी गर्नुपर्ने तर खराब सडकका कारण एउटा सामान ल्याउन महिनौं लाग्ने अवस्था आएको छ,” आयोजनाका प्रवक्त डा. गणेश न्यौपानेले भने ।

आयोजना स्थलसम्म ल्याउन मुख्य गरी हाइड्रोमेकानिकल तर्फको पेनस्टक पाइपको आपूर्तिमा ढिलाइ हुने सम्भावना बढेर गएको न्यौपानेले जानकारी दिए । कुल ८.४ किलोमिटर सुरुडमध्ये ३७५ र ३१० मिटरको पेनस्टक पाइपमार्फत् पानी पठाउनुपर्ने न्यौपानेले बताए । “पाँच मिटर लम्बाइ र ३.८ डायमिटर चौडाइका ७० वटा पाइप ढुवानी गर्नुपर्ने हुन्छ तर ठेकेदारले सडक खराब भएको कारण पाइप ल्याउन समस्या भएको जनाएको छ,” न्यौपानेले भने । ठूला पाइप बोकेर आएका तीनवटा ट्रक बाटोमा पल्टिए, जसका कारण ढुवानीकर्ता नै डराइरहेको समेत न्यौपानेले जानकारी दिए । पेनस्टक पाइप समयमा आइपुगेन भने अन्य संरचनाको काम सकिए पनि आयोजना सञ्चालनमा आउन नसक्ने भएकाले यतिबेला सडकसँग समन्वय गर्न लागिपरेको न्यापौनेको भनाइ थियो । सिन्धुपाल्चोकको खाडीचौरदेखि दोलखा सदमुकाम चरिकोटसम्मको ५२ किमिको सडक विस्तार कार्य अलपत्र छाडिएकाले समस्या आएको आयोजनाको भनाइ छ । उक्त सडकखन्डमा वर्षाको समयमा झर्ने समस्या पर्ने भएकाले भनेको समयमा काम सम्पन्न गर्नु नै समस्या पर्ने सक्ने समेत आयोजनाको भनाइ छ ।

आयोजनाले २०७५ पुससम्म सन्त सम्ममा आयोजनाका ६ वटा टर्बाइनमध्ये कम्तीमा एउटा टर्बाइन चार्ज गर्ने र अधिकतम ७६ मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्य सार्वजनिक गरेको छ ।

आयोजनाको सिभिल, इलेक्ट्रोमेकानिकल र हाइड्रोमेकानिकल तर्फको काम पूर्णरूपमा अघि बढिरहेको आयोजनाले जनाएको छ । सुरुमा ३५ अर्ब २९ करोड रुपैयाँ अनुमान गरिएको आयोजनाको लागत ४६ अर्ब रुपैयाँ नाघ्ने प्रक्षेपण गरिएको समेत आयोजनाले जनाएको छ ।

सेयरमा देखिएको विवाद जिल्लामा नै मिलाउने बताइएको छ । प्रभावित जिल्लालाई १० प्रतिशत सेयर दिने हो, तर विगतमा जिल्ला समन्वय समितिले गरेको निर्णय अहिले के गरेर मिलाउने भन्ने जिम्मा जिल्लाकै भएको आयोजनाले जनाएको छ ।

हाल साविकको लामाबगर र गौरीशंकर गाविसकै सरह अहिलेको सबै विँगू गाउँपालिकाहरूमा रहेको ८ वटै वडाले क श्रेणीको प्रभावितमा राख्नु पर्ने माग गर्दै आन्दोलन गरिरहेका छन् । जसका कारण चैतमा प्रभावित जिल्लामा निष्काशन गर्ने तयारी गरिएको सेयर प्रभावित भएको छ भने साधारण सेयर (आईपीओ) निष्काशनसमेत प्रभावित भएको छ ।

श्रोत: कारोबार, २०७४/१२/१५

सय मेगावाटभन्दा ठूला ३० आकर्षक आयोजना

भीम गौतम

मुलुकभरका १ सय मेगावाटमाथिका ३० उत्कृष्ट जलाशययुक्त आयोजना तत्काल अघि बढाउन सकिने अध्ययनले देखाएको छ । इन्जिनियर खिमानन्द कँडेलले गरेको अध्ययनको आधारमा तयार पारिएको पुस्तक 'हाइड्रोपावर पोटेन्सियल अफ नेपाल' ले प्रदेशस्तरमा यस्ता आकर्षक आयोजनाहरू रहेको उल्लेख गरेको हो । झण्डै ३५०० मिटर उचाइसम्मको क्षेत्रलाई अध्ययन गरेर तयार पारिएको पुस्तक पाँचौं नवीकरण ऊर्जा प्रविधिसम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलनमा बिहीबार सार्वजनिक हुँदैछ ।

सरकारले पहिचान गरेका आयोजनाहरूमध्येबाट कम पानीमा धेरै उचाइ (हाईहेड) र कम लागतमा बढी जलविद्युत् उत्पादन गर्न सकिने आयोजनाहरूलाई समेटेर उत्कृष्ट आयोजनाहरू चयन गरिएको इन्जिनियर कँडेलले जानकारी दिए । "प्रदेशस्तरमा आयोजनाहरू अघि बढाउन सजिलो हुने भएकोले नेपालको जलविद्युत् उत्पादन क्षमतासँगै तत्काल अघि बढाउन सकिने आयोजनाहरूलाई समेत पुस्तकले समेटेको छ," उनले भने । उनका अनुसार अध्ययनमा देशभरका १ हजार ४ सय २३ वटा सम्भावित जलविद्युत् आयोजनाहरूको पहिचान गरी अध्ययन गरिएको छ ।

प्रदेश-२ मामात्र जलविद्युत् उत्पादनको सम्भावना नरहेको पुस्तकले देखाएको छ । अध्ययनका आधारमा तयार पारिएको पुस्तकमा प्रदेश १ अन्तर्गत अरुण नदीमा ९ सय मेगावाटको अरुण तेस्रो र ४ सय ५० मेगावाटको किमाथांका अरुणका साथै तमोर नदीको २ सय मेगावाटको तमोर स्टोरेज, १ सय ५५ मेगावाटको सुपर तमोर र १ सय २८ मेगावाटको तमोरमेगा अघि बढाउन उपयुक्त देखिएका छन् । यसबाहेक सोही प्रदेशमा ३ सय मेगावाटको दूधकोसी स्टोरेज र १ सय ११ मेगावाटको दूधकोसी पनि अघि बढाउन सकिने अवस्था छ । यी आयोजनाहरू १० वर्षभित्र सम्पन्न गर्न सकिने अवस्था छ । त्यसैगरी प्रदेश-३ मा सप्तकोसी नदीअन्तर्गतका ११ सय १० मेगावाटको सुनकोसी दोस्रो, ५ सय ३६ मेगावाटको सुनकोसी तेस्रो, ६ सय ५० मेगावाटको तामाकोसी दोस्रो र २ सय मेगावाटको खिम्ती शिवलरीका साथै त्रिशुली नदीमा ३ सय मेगावाटको लामडटाड जलाशय र १ सय २० मेगावाटको भोटेकोसी अघि बढाउन सकिने अवस्था छ । यी आयोजना बन्न भने १० देखि १५ वर्ष लाग्नेछ ।

अध्ययनले प्रदेश-३ र ४ मा पर्ने १२ सय मेगावाटको बूढीगण्डकीका साथै ४ सय २० मेगावाटको बूढीगण्डकी पोर्कलाई उपयुक्त आयोजनाको रूपमा देखाएको छ । प्रदेश-४ मा मस्याङ्दी नदीमा ६ सय मेगावाटको अपर मस्याङ्दीका साथै कालीगण्डकी नदीको ३ र ४ प्रदेशका १ सय ६४ मेगावाटको कालीगण्डकी गर्ज र ३ सय ८० मेगावाटको बढीगाड जलाशयलाई राम्रो आयोजना रहेको अध्ययनले देखाएको छ । प्रदेश-५ को राप्ती नदी वेसिनको ३ सय मेगावाटको नौमुरे, १ सय मेगावाटको झिमुक आयोजनालाई अध्ययनले राम्रो आयोजना रहेको र १२ वर्षभित्र निर्माण गर्न सकिने उल्लेख गरेको छ । प्रदेश-६ अन्तर्गत भने भेरी नदी वेसिनको ४ सय १० मेगावाटको नलसिंहगाढ, ३ सय ७ मेगावाटको जगदुल्ला आयोजनालाई अघि बढाउन उपयुक्त आयोजना भएको देखाएको छ । प्रदेश-६ मै कर्णाली वेसिनअन्तर्गतको १० हजार ८ सय मेगावाटको कर्णाली चिसापानी, ६ सय ८८ मेगावाटको वेतन कर्णाली, ९ सय मेगावाटको माथिल्लो कर्णाली, ४ सय २६ मेगावाटको फुकोट र ९ सय १६ मेगावाटको कर्णाली क्यासकेट आयोजना पनि निर्माणका लागि उपयुक्त देखाइएको छ ।

पुस्तकमा प्रदेश-७ कै सेती नदीमा ७ सय ५० मेगावाटको पश्चिम सेती र २ सय १० मेगावाटको चैनपुर सेतीका साथै ६

हजार ५ सय ७० मेगावाटको पञ्चेश्वर आयोजना अघि बढाउन उपयुक्त रहेको उल्लेख छ ।

नेपालको जलविद्युत् क्षमता सम्बन्धी गरिएको अध्ययन अनुसार जलविद्युत् आयोजनाको डिजाईन पानीको वहाव (क्यू) क्षमता २०, ४०, ६० र ८० प्रतिशत (वार्षिक पानी उपलब्धता) मा क्रमशः १ लाख ४७ हजार ५ सय ३५ मेगावाट, ५६ हजार २ सय ७७ मेगावाट, २७ हजार १ सय २७ मेगावाट र १८ हजार ४ सय ७१ मेगावाट देखिएको छ । यसैगरी ऊर्जा उत्पादनलाई आधार मान्ने हो भने माथिको पानीको उपलब्धताअनुसार क्रमशः वार्षिक ऊर्जा क्षमता ४ लाख ७० हजार ८९.२२ गिगावाट आवर, २ लाख ७४ हजार ७ सय ९० गिगावाट आवर, १ लाख ७३ हजार ८ सय ४६ गिगावाट आवर र १ लाख ३० हजार २ सय ३२ गिगावाट रहेको पुस्तकमा उल्लेख छ । आयोजनाहरूलाई विकास गर्न सकेमा नेपालको वार्षिक औषत ऊर्जा क्षमता ७९ हजार ७ सय ३ मेगावाट र वार्षिक ऊर्जा उत्पादन ५ लाख ६९ हजार ९ सय ६३ गिगावाट आवर हुन आउने अध्ययनले देखाएको छ ।

श्रोत: कारोबार, २०७४/१२/१५

७५ मेगावाटको गल्छीलाई चिनियाँ लगानी

धादिङमा निर्माण हुन लागेको ७५ मेगावाटको त्रिशुली-गल्छी जलविद्युत् आयोजनामा चिनियाँ कम्पनीले लगानी गर्ने सम्झौता भएको छ ।

सिद्धकाली पावर लिमिटेड कम्पनीले निर्माण गर्न लागेको आयोजनामा चीनको छेन्दुस्थित डडफाङ इलेक्ट्रिक इन्टरनेसनल कर्पोरेसनले लगानी गर्ने सम्झौता भएको हो । बुधबार काठमाडौँमा आयोजित कार्यक्रममा कम्पनीका अध्यक्ष गुरुप्रसाद न्यौपाने र चिनियाँ कम्पनीका प्रतिनिधिबीच सम्झौतामा हस्ताक्षर भएको छ ।

इन्जिनियरिङ प्रकुरमेन्ट, कन्ट्रक्सन र फाइनान्स (ईपीसीएफ) मोडेलमा चिनियाँ कम्पनीले १० अर्ब २९ करोड रुपैयाँ लगानीको सम्झौता भएको सिद्धकाली कम्पनीका अध्यक्ष न्यौपानेले जानकारी दिए । उनका अनुसार, निर्माण सम्पन्न भएको एक वर्षभित्र फिर्ता गर्ने प्रावधान छ । आयोजनाले लक्ष्मी बैंकको नेतृत्वमा ८ बैंकहरूले ऋण लगानी गर्ने र चिनियाँ कम्पनीको लगानी फिर्ता हुनेछ ।

१४ अर्ब ५० करोड लगानी रहेको आयोजनाको निर्माणकार्य आगामी साउनदेखि सुरु गरी ४२ महिनाभित्र सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखिएको छ । नुवाकोट र धादिङको दोस्राँधमा निर्माण हुन लागेको आयोजनामा अपी पावर कम्पनी लिमिटेडले समेत लगानी गर्ने लागेको छ ।

श्रोत: काव्तिपुर, २०७४/१२/१५

भारतबाट आयात गर्ने बिजुली महँगिने

ढल्केबर-मुजफ्फरपुरबाट १२० मेगावाट विद्युत् ल्याउन १५ महिने सम्झौता

प्राधिकरणले सुरु ६ महिनाका लागि प्रतियुनिट ३.९८ भारतीय रुपैयाँ (६.३६ रुपैयाँ) र बाँकी अवधिको लागि उक्त मूल्यमा ५ प्रतिशतले वृद्धि हुने गरी सम्झौता गरेको हो

भारतीय बजारमा विद्युत् मूल्य वृद्धि भएपछि नेपाल आयात हुने बिजुली महँगिने भएको छ । मुजफ्फरपुर क्रसबोर्ड प्रसारण लाइनमार्फत भारतबाट विद्युत् आयात गर्न नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले बुधबार १५ महिने विद्युत् खरिद सम्झौता (पीपीए) गरेको छ । भारतको राजधानी नयाँ दिल्लीमा भएको तीन दिन लामो वार्तापछि अहिलेको दरभन्दा केही महँगोमा विद्युत् किन्ने सम्झौता भएको हो ।

नयाँ सम्झौता अप्रिलबाट सुरु भई सन् २०१९ को जुनसम्म कायम रहन्छ । प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङ नेतृत्वको टोली सोमबारदेखि भारतीय पक्षसँग वार्तारत थियो । प्राधिकरणले भारतीय पक्ष एनटीपीसीसँग यसअघि गरेको सम्झौताको म्याद शनिबार सकिँदै छ ।

पीपीएमा बुधबार प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक घिसिङ र एनटीपीसी विद्युत् व्यापार निगम (एनभीभीएन) का प्रमुख कार्यकारी अधिकृत अरुणकुमार गर्गले हस्ताक्षर गरेका हुन् । 'वार्तामा हामीले पुरानै दरमा विद्युत् किन्ने अडान राख्यौं,' प्राधिकरणका प्रवक्ता एवं विद्युत् व्यापार विभाग प्रमुख प्रबल अधिकारीले भने, 'मूल्य बढेकाले पुरानै दरमा विद्युत् दिन नक्सने अडान भारतीय पक्षको रहयो ।'

भारतीय सर्वोच्च अदालतले पेट्रोलियम कोक (न्यूनस्तरको इन्धन) र फर्नेस आयलमा प्रतिबन्ध लगाउँदा त्यसबाट विद्युत् उत्पादन गर्ने प्लान्टहरू बन्द भएको, विद्युत् उत्पादनमा प्रयोग हुने इन्धनको मूल्य बढेको, भारतको विद्युत् एकसेन्ज बजारमा विद्युत्को मूल्य महँगो रहेको कारण देखाउँदै एनभीभीएनले अहिलेकै दरमा विद्युत् बिक्री गर्न नसकिने अडान राख्दै आएको थियो ।

प्राधिकरणले अहिले ढल्केबर- मुजफ्फरपुर प्रसारण लाइनमार्फत प्रतियुनिट ३.६० भारुमा विद्युत् आयात गरिरहेको छ । अबको नयाँ मूल्य भने केही महँगिने भएको छ । प्राधिकरणले ६ महिनाका लागि प्रतियुनिट ३.९८ भारु ६.३६ र त्यस बाँकीको अवधिका लागि उक्त मूल्यमा ५ प्रतिशतले वृद्धि हुने गरी सम्झौता गरेको हो । सम्झौतापछि ढल्केबर-मुजफ्फरपुर प्रसारण लाइनमार्फत १ सय २० मेगावाट विद्युत् आयात सुनिश्चित भएको प्रवक्ता अधिकारीले बताए ।

प्राधिकरणले एनभीभीएसँग सुरुमा प्रतियुनिट भारु ३.४४ (५.५० नेरु) मा पीपीए गरेको थियो । भारतीय बजारमा विद्युत् मूल्य वृद्धि भएपछि बढेर प्रतियुनिट भारु ३.६० पुगेको थियो ।

नेपाल-भारत सचिवस्तरीय विद्युत् व्यापार संयन्त्रको बैठकको निर्णयअनुसार प्राधिकरणले ढल्केबर-मुजफ्फरपुर क्रसबोर्ड प्रसारण लाइनमार्फत विद्युत् आयात गरिरहेको छ ।

भारतले एनटीपीसी विद्युत् व्यापार निगम (एनभीभीएन) लाई नोडल एजेन्सी तोकेको छ । प्राधिकरणले एनभीभीएसँग विद्युत् खरिद सम्झौता (पीपीए) गरी विद्युत् आयात गरिरहेको हो ।

भारतको विद्युत् एकसेन्जको औसत 'मार्केट क्लियरिङ प्राइस' प्रतियुनिट भारु ४.१९ (६.७० नेरु) छ ।

प्राधिकरणले व्यापारिक सम्झौता, विद्युत् आदानप्रदान सम्झौता (पावर एकसेन्ज) र महाकाली सन्धिअन्तर्गतको बिजुली भारतबाट ल्याइरहेको छ । व्यापारिक सम्झौताअनुसार ढल्केबर-मुजफ्फरपुर क्रसबोर्ड प्रसारण

लाइनमार्फत र अन्य स्थानबाट पावर एक्सेन्जअन्तर्गत भारतबाट बिजुली ल्याइरहेको छ । दुई मुलुकबीचको पावर एक्सचेन्ज कमिटी (पीईसी) ले तय गरेको मूल्यका आधारमा प्राधिकरणले बिहार, उत्तरप्रदेश र उत्तराखण्डबाट विद्युत् आयात गर्छ ।

श्रोत: नागरीक, २०७४/१२/१५

त्रिशुली-गल्छी जलविद्युतको निर्माण जिम्मा चिनियाँ कम्पनीलाई

सिद्धकाली पावर लिमिटेड कम्पनीले प्रवर्द्धन गरेको त्रिशुली गल्छी जलविद्युत आयोजनाको निर्माण चिनिया कम्पनीले गर्ने भएको छ। चीनको सिचुवान प्रान्तको राजधानी छेदुङस्थित डन्गफेंग इलेक्ट्रिक कर्पोरेशन र सिद्धकाली पावर लिमिटेड कम्पनीबीच विहीबार लगानी गर्ने सम्झौतामा हस्ताक्षर भएको हाे।

नुवाकोट र धादिङ जिल्लाको बीचमा निर्माण हुने भनिएको यो कुल ७५ मेगावाटको जलविद्युत आयोजना २०७५ साउनमा सुरु भई ४२ महिनाभित्र निर्माण सम्पन्न गर्ने लक्ष्य लिइएको छ। लक्ष्मी बैंक लिमिटेडको अगुवाईमा हुन लागेको यो आयोजना निर्माण सम्पन्न भई संचालनमा आएको २ वर्षभित्र फिर्ता भइ सक्नुपर्ने सम्झौता पत्रमा उल्लेख छ।

रु १५ अर्ब ५० करोड लागत भएको उक्त परियोजनामा चिनिया कम्पनीले रु ९ अर्ब ८३ करोड लगानी गर्नेछ भने बाँकी रकम नेपाली लगानीकर्तामार्फत संकलन गरी परियोजना निर्माण सम्पन्न गरिनेछ।

डन्गफेंग इलेक्ट्रिक कर्पोरेशन टरवाईन तथा जेनेरेटर उत्पादन गर्ने विश्व प्रसिद्ध कम्पनीहरु मध्येको एक हो। यस परियोजनाको सिभिल कार्य उक्त कम्पनीको साझेदार कम्पनी चाइना रेल्वे ब्युरो-२ ले गर्नेछ। यो कम्पनी हाल भेरी बबई सिँचाई आयोजनाको सुरुङ निर्माण कार्यमा समेत संलग्न रहेको छ।

त्रिशुली गल्छी जलविद्युत परियोजनाको जडित क्षमता ७५ मेगावाट भएतापनि वर्षातको समयमा पर्याप्त पानी हुने हुँदा यस परियोजनाले ८२.५ मेगावाटसम्म विद्युत उत्पादन गर्न सक्नेछ।

यो परियोजना अन्तर्गत त्रिशुली नदीमा तलाउ समेत बनाइनेछ, जसले आन्तरिक पर्यटनमा समेत प्रवर्द्धन हुने अनुमान गरिएको छ। राजधानी नजिकै तलाउको निर्माण हुने हुँदा रिसोर्ट र होटलहरुको समेत बिकास हुने बताइएको छ।

श्रोत: ऊर्जा खबर, २०७४/१२/१५

सान्जेनले १३० मेगावाट बूढीगण्डकी 'क' को अध्ययन अनुमतिपत्र लिँदै

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयले १ सय ३० मेगावाट बूढीगण्डकी 'क' को अध्ययन अनुमतिपत्र सान्जेन जलविद्युत कम्पनीलाई दिने तयारी गरेको छ । पहिलो आवेदकले अनुमतिपत्र पाउने प्रावधानअनुसार प्रक्रिया अघि बढाइएको हो । नौलो नेपाल हाइड्रो पावरले लामो समयदेखि ओगटेको १ सय ३० मेगावाटको बूढीगण्डकी 'क' र २ सय ६० मेगावाटको बूढीगण्डकी 'ख' विद्युत विकास विभागले केही समयअघि खारेज गरेको थियो । खारेजलगत्तै 'ख' मा नीलगिरी खोला हाइड्रो पावर कम्पनीले आवेदन दिएको थियो । र, सो कम्पनीलाई मन्त्रालयले अनुमतिपत्र दिइसकेको छ । 'क' मा आवेदन दिने सान्जेन पहिलो कम्पनी हो । प्रक्रिया पुगेको हकमा उसैले अनुमतिपत्र पाउने विभागका महानिर्देशक नविनराज सिंहले बताए । 'क' मा चिलिमे जलविद्युत कम्पनीले पनि अनुमति लिन आवेदन दिएको छ । तर, सान्जेन र चिलिमे हटाएर तेस्रो कम्पनीलाई अनुमतिपत्र दिन मन्त्रालयस्तरमा 'सेटिड' भइरहेको स्रोतले जानकारी दियो । विभागका महानिर्देशक सिंहसँग यसबारे जिज्ञासा राख्दा उनले अनावश्यक हल्ला भएको बताए । 'आवेदन दिनेमा सान्जेन पहिलो र चिलिमे दोस्रोमा छ, सान्जेनले २ करोड रुपैयाँ अनुमतिपत्र दस्तुर पनि बुझाएको छ,' उनले ऊर्जा खबरसँग भने, 'फस्ट कम फस्ट बेसिसमै अनुमति दिइने हुँदा सान्जेनले नै अनुमतिपत्र पाउँछ ।' सिंहका अनुसार अनुमतिपत्र दिनुपूर्व ३५ दिने म्याद राखेर आवश्यक विवरण मागिन्छ । उक्त समयभित्र विवरण पेस नगरे दोस्रो पटक १५ दिनको समय दिइन्छ । यस पटक पनि सम्पर्कमा नआए पुनः तेस्रो पटक ७ दिने म्याद दिएर विवरण बुझाउन पत्र काटिन्छ । उल्लेखित सबै प्रक्रिया बाहिर रहेको खण्डमा वा सान्जेनले अनुमतिपत्र नलिने घोषणा गरेमात्र दोस्रो कम्पनीलाई दिन मिल्ने सिंहले प्रस्ट पारे । सान्जेनले अहिले रसुवामा ५७.३ मेगावाटका दुई आयोजना (माथिल्लो सान्जेन र सान्जेन) निर्माण गरिरहेको छ ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०७४/१२/१५

रसुवागढी र सान्जेनको सेयर भोलि बाँडफाँड हुने

रसुवागढी हाइड्रो पावर लिमिटेड र सान्जेन जलविद्युत कम्पनीले कर्मचारी सञ्चय कोषका सञ्चयकर्ता, संस्थापक तथा ऋणदाता संस्थाका कर्मचारीका लागि छुट्टयाएको साधारण सेयर भोलि (शुक्रबार) बाँडफाँड गर्ने भएको छ । सेयर आवेदकको सम्पूर्ण लगत तथा विवरण संकलन भएकाले बाँडफाँडको तयारी थालिएको हो । दुवै कम्पनीले पहिलो चरणमा सञ्चयकर्ता र दोस्रो चरणमा संस्थापक (नेपाल विद्युत प्राधिकरण, चिलिमे जलविद्युत कम्पनी र स्थानीय संघ-संस्था) तथा ऋणदाता संस्था (कोष) का कर्मचारीका लागि सेयर निष्कासन गरेका थिए । सञ्चयकर्ताका लागि फागुन ११ देखि ३० गतेसम्म आवेदन दिने समय तोकिएको थियो । यस्तै, संस्थापक र ऋणदाता संस्थाका कर्मचारीका लागि गत चैत ५ देखि १३ गतेसम्म आवेदन खुला गरिएको थियो । सबै विवरण आइसकेकाले शुक्रबार बाँडफाँड गर्ने तयारी भइरहेको रसुवागढीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत माधवप्रसाद कोइरालाले बताए । ‘सिडिएस (क्लियरिङ एजेन्ट) ले विवरण रुजु गरेर पठाउँदैछ,’ उनले भने, ‘शुक्रबार बिहान बैठक बसी बाँडफाँड गरिनेछ ।’ सिडिएसले आस्बा प्रणालीबाट आवेदन दिँदा दोहोरिएको वा छुटेको विवरण रुजु गरी बिहीबार साँझसम्म अन्तिम विवरण पेस गर्ने बताइएको छ । साढे ५ लाख सञ्चयकर्ताको प्रक्रियामा समेटिएको विवरण संकलन गर्न समय लागेकाले बाँडफाँड ढिला भएको हो । तोकिएको समयभित्र दुवै कम्पनीमा संस्थापक तथा ऋणदाता संस्थाका १९ हजार १ सय ३३ जनाले आवेदन दिएका छन् । उनीहरूबाट ८१ करोड ७३ लाख ५८ हजार रुपैयाँ संकलन भएको छ । रसुवागढीमा कोषका ५ सय ८५ कर्मचारीले आवेदन दिएका छन् । उनीहरूबाट ७ करोड ३८ लाख ८५ हजार रुपैयाँ संकलन भएको छ । यस्तै, संस्थापक संस्थाका ८ हजार ९ सय ८६ कर्मचारीले दिएको आवेदनबाट ४३ करोड ९३ लाख ७३ हजार रुपैयाँ संकलन भएको छ । यसैगरी, सान्जेनमा कोषका ५ सय ८५ कर्मचारीले आवेदन दिएका छन् । यसबाट ३ करोड ९९ लाख रुपैयाँ संकलन भएको छ । उता संस्थापक संस्थाका ८ हजार ९ सय ७७ आवेदकबाट २६ करोड ४२ लाख रुपैयाँ संकलन भएको छ । पहिलो चरणमा सञ्चयकर्ताका लागि सेयर निष्कासन गरिएको थियो । यसमा डेढ लाखभन्दा बढीको आवेदन परेको थियो । यसबाट करिब साढे ४ अर्ब रुपैयाँ संकलन भएको छ ।

श्रोत: नयाँ पत्रिका, २०७४/१२/१५

ढल्केबर–मुजफ्फरपुर विद्युत् पिपिए नवीकरण

नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले ढल्केबर–मुजफ्फरपुर क्रसबोर्डर प्रसारण लाइनमार्फत भारतबाट आयात गर्न १५ महिनाको नयाँ विद्युत् खरिद सम्झौता (पिपिए) गरेको छ ।

नयाँ दिल्लीमा सोमबार, मंगलबार र बुधबार प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङ नेतृत्वको टोली र भारतीय पक्षबीच सन् २०१८ अप्रिलबाट लागू हुने गरी १५ महिनाको पिपिए भएको हो ।

अब पिपिएको म्याद जुन २०१९ सम्म रहनेछ । गत २७ डिसेम्बर २०१७ मा नवीकरण भएको पिपिएको म्याद यही १७ चैत (३१ मार्च)मा सकिँदै छ ।

पिपिएमा कार्यकारी निर्देशक घिसिङ र एनटिपिसी विद्युत् व्यापार निगम (एनभिभिएन)का प्रमुख कार्यकारी अधिकृत अरुणकुमार गर्गले बुधबार नयाँदिल्लीमा हस्ताक्षर गरे ।

प्राधिकरणका प्रवक्ता प्रबल अधिकारीले पिपिए हस्ताक्षरपछि ढल्केबर–मुजफ्फरपुर क्रसबोर्डर प्रसारण लाइनमार्फत १२० मेगावाट विद्युत् आयात सुनिश्चित भएको बताए ।

उनका अनुसार ६ महिनाका लागि प्रतियुनिट ३.९८ भारतीय रुपैयाँ र त्यसपछि बाँकी अवधिका लागि उक्त मूल्यमा पाँच प्रतिशत वृद्धि हुने गरी सम्झौता गरिएको छ ।

श्रोत: नयाँ पत्रिका, २०७४/१२/१५

७५ मेगावाटको त्रिशूली गल्छी बनाउँदै चिनियाँ कम्पनी

साढे १४ अर्ब लगानीको आयोजना इपिसिएफ मोडेलमा ४२ महिनामा निर्माण हुने

इन्जिनियरिङ, प्रोकुमेन्ट, कन्स्ट्रक्सन तथा फाइनान्सिङ (इपिसिएफ) मोडेलमा निर्माण हुने ७५ मेगावाटको त्रिशूली गल्छी जलविद्युत् आयोजनामा चिनियाँ कम्पनीले लगानी गर्ने भएको छ । इपिसिएफ मोडेलमा चिनियाँ कम्पनीले लगानी गरेको यो दोस्रो जलविद्युत् आयोजना हो । यसअघि दोलखा र रामेछापमा निर्माणाधीन खिम्ती २ जलविद्युत् आयोजनामा चिनको चोडक्विङ वाटर एन्ड टर्वाइन वक्रस (सिडब्लुटिडब्लु)ले ९ अर्ब रुपैयाँ लगानी गर्ने सम्झौता भइसकेको छ । सिद्धकाली पावर लिमिटेडले प्रवर्द्धन गरेको ७५ मेगावाटको आयोजनामा लगानी गर्ने चिनको छेन्दुस्थित डोडफाङ इलेक्ट्रिक इन्टरनेसनल कर्पोरेसन (डिइसी)ले प्रारम्भिक सम्झौता गरेको हो । सम्झौतापत्रमा सिद्धकालीका तर्फबाट कम्पनीका अध्यक्ष गुरु न्यौपाने र डिइसीका तर्फबाट कम्पनीका डेपुटी जनरल म्यानेजर छाउ बिई युले हस्ताक्षर गरेका छन् ।

४२ महिनामा सम्पन्न गर्ने लक्ष्यसहित नुवाकोट र धादिङमा निर्माण हुने उक्त जलविद्युत् आयोजनाको निर्माण कार्य आगामी असारबाट सुरु हुँदै छ । १४ अर्ब ५० करोड रुपैयाँ लागतमा सम्पन्न हुने आयोजनामा चिनियाँ कम्पनीले १० अर्ब २९ करोड लगानी गर्नेछ । बाँकी ४ अर्ब रुपैयाँ नेपाली लगानीकर्तामार्फत जुटाइने अध्यक्ष न्यौपानेले बताए । डिइसीले हाल चिलिमे जलविद्युत् कम्पनीअन्तर्गतको अपर सान्जेन र सान्जेन जलविद्युत् आयोजनामा हाइड्रोमेकानिकलको काम गरिरहेको छ । नेपालमा आफ्नो विश्वसनीयता बढाउन तोकिएको समयअगावै आयोजना सम्पन्न गर्ने कम्पनीका डेपुटी जनरल मनेजर युले बताए ।

नदी प्रवाह (आरओआर)मा आधारित यो आयोजनाको हेड ५५ मिटर, सुरुङको लम्बाइ ८ किलोमिटर तथा सुरुङको मोटाइ ८ मिटर रहने जनाइएको छ । त्यस्तै, आयोजनाको हेडवक्रस तथा इन्टेक नुवाकोटमा तथा विद्युत्गृह धादिङमा पर्छ ।

चिनियाँ कम्पनीले गरेको लगानी परियोजना निर्माण सम्पन्न भई सञ्चालनमा आएको एक वर्षभित्र फिर्ता गर्नुपर्नेछ । यसमा नेपाली प्रवर्द्धकका तर्फबाट लक्ष्मी बैंकको अगुवाइमा विभिन्न ८ वटा बैंकले लगानी गर्नेछन् । साथै, आयोजनामा अपि पावर कम्पनीले निष्कासन गर्ने १:२ बराबरको हकप्रदबाट प्राप्त रकममध्ये १ अर्ब रुपैयाँ लगानी गर्ने कम्पनीले जनाएको छ ।

ऊर्जामन्त्री-चिनियाँ राजदूतबीच भेट

जलस्रोत, ऊर्जा तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुन र नेपालका लागि चिनियाँ राजदूत यु होङबीच भेटवार्ता भएको छ । भेटमा राजदूतले रसुवा केरुङ अन्तरदेशीय प्रसारणलाइन निर्माणमा चीनले सहयोग गर्ने प्रतिबद्धता जनाइन् ।

श्रोत: काव्तिपुर, २०७४/१२/१६

४ हजार मेगावाट बढीका जलविद्युत् आयोजनाको अध्ययन हुँदै

१ सय ७० आयोजनालाई उत्पादन अनुमतिपत्र

विद्युत् विकास विभागले साना ठूला गरी १४ हजार मेगावाटभन्दा बढी क्षमताका आयोजनाका लागि सर्वेक्षण अनुमतिपत्र जारी गरेको छ । हालसम्म विभागले ४ हजार ६ सय ३१ मेगावाट क्षमताका १ सय ७० आयोजनालाई उत्पादन अनुमतिपत्र दिएको हो ।

विभागले १ सय मेगावाटभन्दा माथिका ३१ आयोजनालाई सर्वेक्षण अनुमति दिएको छ । यी आयोजनाको क्षमता ९ हजार ८ सय ६९ मेगावाटभन्दा बढी छ ।

१ सय मेगावाटभन्दा ठूला आयोजनामा ९ सय मेगावाटको माथिल्लो कर्णाली, २ सय मेगावाटको तमोर, ३ सय मेगावाटको उत्तरगंगा, ३ सय १० मेगावाटको लाडटाङ खोलासमेत समावेश छन् । यीमध्ये ६ सय ८८ मेगावाटको बेतन कर्णाली सञ्चय कोषको लगानीमा बन्दै छ ।

एक सय मेगावाटमाथिका आयोजनामा ३ सय मेगावाटको भेरी ४, ४ सय २६ मेगावाटको फुकोट कर्णाली, ४ सय ५० मेगावाटको किमाडथान अरुण, ३ सय ७ मेगावाटको जगदुल्ला, ६ सय १७ मेगावाटको भेरी १, ६ सय ५० मेगावाटको तामाकोसी ३ पनि समावेश छन् । यी आयोजनामध्ये ९ सय मेगावाटको अरुण ३ र माथिल्लो कर्णालीमा लगानी बोर्डले समन्वय गरिरहेको छ ।

१ सय मेगावाट माथिका आयोजनामध्ये २ सय मेगावाट क्षमताको तमोर स्टोरेज, ३ सय मेगावाटको उत्तरगंगा स्टोरेज, १८० मेगावाटको आँधीखोला स्टोरेज, ८ सय ६७ मेगावाटको चैनपुर सेती, ९ सय ३८ मेगावाट क्षमताको बेगनास-रूपा स्टोरेजजस्ता आयोजनाको सर्वेक्षण अनुमतिपत्र नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले पाएको छ ।

यस्तै २५ देखि १ सय मेगावाट क्षमताका ४५ आयोजनालाई अध्ययन अनुमति दिएको विभागले जनाएको छ । यस्ता आयोजनाको क्षमता २ हजार ४ सय २३ मेगावाट छ ।

एक मेगावाटदेखि २५ मेगावाटसम्मका १ सय ९६ आयोजनाको सर्वेक्षण अनुमति विभागले जारी गरेको छ । यस्ता आयोजनाको कुल क्षमता १ हजार ८ सय ८७ मेगावाट हुनेछ ।

१ मेगावाटभन्दा साना १९ वटा आयोजनाले सर्वेक्षण लाइसेन्स पाएका छन् । यस्ता आयोजनाको क्षमता १५ मेगावाट छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले १ मेगावाटसम्मका जलविद्युत् आयोजनासम्बन्धी सबै अधिकार स्थानीय सरकारलाई दिएको छ । अब भने यस्ता आयोजनासम्बन्धी नीति बनाउने, अनुगमन गर्ने र अनुमतिपत्र जारी गर्ने अधिकार स्थानीय सरकारमा रहनेछ ।

यस्ता आयोजनासम्बन्धी आयोजनाको अनुमतिपत्र दिनेबारे ऊर्जा मन्त्रालयले स्थानीय सरकारका लागि कार्ययोजना बनाउँदै छ । यसअघि १ मेगावाटभन्दा साना आयोजनाको अनुमतिपत्र विद्युत् विकास विभागले नै जारी गर्दै आएको छ ।

१ मेगावाटभन्दा साना आयोजनालाई स्थानीय तहमा सूचीकृत हुन जानकारी गराइएको विभागका प्रवक्ता बाबुराज अधिकारीले जानकारी दिए । जल तथा ऊर्जा आयोगले नेपालको कुल जलविद्युत् उत्पादन क्षमताबारे अध्ययनसमेत गरिरहेको छ ।

श्रोत: ऊर्जा खबर, २०१४/१२/१६

ऊर्जा मन्त्रीले ठूला आयोजनाबारे प्रधानमन्त्रीलाई पठाउने

५ सय मेगावाटभन्दा ठूला जलविद्युत आयोजना निर्माणको क्षेत्राधिकार कसको भन्ने विवाद बढ्दै गएपछि प्रधानमन्त्री र ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्री पनि अन्योलमा परेका छन् । लगानी बोर्डले ठूला आयोजना आफ्नो क्षेत्राधिकारभित्र परेको भन्दै समेट्न खोज्ने तर काम नगर्ने प्रवृत्तिले समस्या जटिल बन्दै गएको हो । ५ मेगावाटभन्दा ठूला आयोजनाको विवरण तथा सक्कल फाइल उपलब्ध गराउन पत्र काटेपछि मन्त्रालय र बोर्डबीच विवाद थप चर्किएको छ । बोर्डसमेत रहेका प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीले फागुन २५ गतेको २९औं सञ्चालक समिति बैठकमा ५ सय मेगावाट ठूला आयोजना छनोट, पहिचान तथा अध्ययनको जिम्मा दिने निर्णय गरे । यसले ठूला आयोजना निर्माणमा प्रतिकूल अवस्था उत्पन्न गराएको छ । ५ सय मेगावाट ठूला आयोजना निर्माणमा अन्योल बोर्डमा दक्ष जनशक्ति अभाव हुँदा आयोजना छनोट, पहिचान र अध्ययन गर्ने क्षमता रहेको प्रस्ट भइसकेको छ । बोर्ड उच्च अधिकारी पनि यसमा सहमत छन् । तर, ठूला आयोजना बोर्डको क्षेत्राधिकारमा ल्याउनुपर्यो भन्दै भाँजो हाल्न छोडेका छैनन् । लगानी बोर्ड ऐनअनुसार ठूला आयोजनामा वैदेशिक लगानी जुटाउन सहजिकरण गर्ने अधिकारमात्र बोर्डसँग निहित छ । ऐनले आयोजनाको अनुमतिपत्र दिने तथा अध्ययन गर्ने अधिकार दिएको छैन । बोर्ड अधिकारबाहिरका गतिविधि गर्दै आयोजना निर्माण गर्नेभन्दा 'होल्ड' गर्ने खेलमा लागेको छ । गत फागुन २९ गतेको बैठकले १५ दिनभित्र ठूला आयोजनाको फाइल पठाउन पत्राचार गरेको हो । यसलाई मन्त्रालयले नियमसंगत मानेको छैन । यही कारण फाइल पठाउनुको सट्टा ऊर्जा मन्त्री प्रधानमन्त्रीलाई कानुनी प्रक्रियाबारे प्रस्ट पार्ने तयारीमा छन् । आयोजना निर्माण तथा क्षेत्राधिकारबारे ऊर्जा मन्त्री वर्षमान पुनले प्रधानमन्त्रीलाई जानकारी गराइसकेको मन्त्रालय स्रोतले बतायो । ओलीले ऊर्जा मन्त्रीलाई क्षेत्राधिकार तथा आयोजना निर्माणमा लैजाने प्रक्रियाबारे प्रस्तुती दिनसमेत आग्रह गरेका छन् । विद्युत ऐनले अनुमतिपत्र दिने अधिकार मन्त्रालयलाई दिएको छ । तर, बोर्ड ऐनको दफा ९ उल्लेख गर्दै यस्तो अधिकार आफूमा रहेको बोर्डको दाबी छ । यसबारे कानुन मन्त्रालयले स्पष्ट राय दिइसकेको छ । ऐन र कानुनका विषयमा बोर्ड उच्च कर्मचारीले प्रधानमन्त्रीलाई गलत ब्याख्या गरेकाे मन्त्रालयका एक अधिकारीले बताए । ठूला आयोजना 'होल्ड' गर्ने लगानी बोर्डको हर्कत कानुन मन्त्रालयले ऊर्जा मन्त्रालयलाई पठाएको रायमा भनिएको छ- बोर्ड ऐनको दफा ९ ले विद्युत ऐनको दफा ४ लाई निष्प्रभावी बनाएको भनी भन्न मिलेन । बोर्ड ऐनमा अनुमतिपत्र दिने स्पष्ट व्यवस्था नरहेको तर विद्युत ऐनमा रहेको राय दिएको छ । कानुन मन्त्रालयले क्षेत्राधिकार स्पष्ट छुट्ट्याए पनि बोर्ड पुनः पुरानै अडानमा छ । आयोजनाको अनुमतिपत्र दिने, निर्माण तथा अध्ययन गर्ने अधिकार आफूमा रहेको दाबी गर्न छोडेको छैन । बोर्डको यस्तो ढिपी तथा अडानले ठूला आयोजना दशकौंसम्म निर्माण नहुने वातावरण बन्दै गएको देखिन्छ । विगत ६-७ वर्षदेखि बोर्डले सहजीकरण गर्दै आएका अधिकांश आयोजना अहिले अलपत्र अवस्थामा छन् । ९ सय मेगावाटको अरुण तेस्रोको मात्र निर्माण प्रक्रिया सुरु गरिएको छ । ९ सय मेगावाटको माथिल्लो कर्णाली, ७ सय ५० मेगावाटको पश्चिम सेती अघि बढ्न सकेका छैनन् ।

श्रोत: ऊर्जा खबर, २०७४/१२/१६

मिल्टी खोलामा कोरियामा बस्ने नेपालीको लगानी, निर्माण ३० प्रतिशत पूरा

मन्थली नगरपालिकास्थित फुलासीमा निर्माण भइरहेको ३ मेगावाटको मिल्टी खोला जलविद्युत आयोजनाको निर्माण करिब ३० प्रतिशत पूरा भएको छ । निर्माणलाई अहिले तीव्रता दिइएको छ । कोरियामा बसोबास गर्ने नेपालीले एसएम इन्भेष्ट ग्रुप बनाएर लगानी जुटाइरहेका छन् । आयोजनाबाट २०७५ मंसिर १ गतेसम्म विद्युत उत्पादन गर्ने लक्ष्य छ । २१ महिना अघि सुरु भएको काम अहिले ३० प्रतिशतभन्दा बढी पूरा भएको सानो मिल्टी खोला हाइड्रो पावर लिमिटेडका सञ्चालक रामबहादुर तामाडले बताए । आयोजनामा ४० प्रतिशत स्वपुँजी (इक्विटी) र बाँकी ऋण लगानी भएको छ । तोकिएको समयभित्रै पूरा गर्ने धमाधम निर्माण भइरहेको छ, तामाडले ऊर्जा खबरसँग भने, 'यही गतिमा काम भए तोकेको समयमा विद्युत उत्पादन गर्न सकिन्छ ।' ५४ करोड रुपैयाँ लागत अनुमान गरिएको आयोजना निर्माणको जिम्मेवारी थोडुङ-वाइबा जेभी एण्ड लामा कन्सट्रक्सनले पाएको छ । अहिले आयोजनाको पेनस्टक पाइप विस्तार गर्न सडकको ट्रायाक खनिएको छ । बाँध क्षेत्रदेखि विद्युतगृहसम्म करिब २ सय १८ मिटर पेनस्टक पाइप निर्माण गरिनेछ ।